

KÜRT TARİHİ

kısaca

MAHMUT BAKSI

Dîyarî ji hevalên
Şoresgeran

LIV.TUR.287

— FONDS
M. REMZI BUCAK

01/08/2017

1020 BAK KIS

kısaca

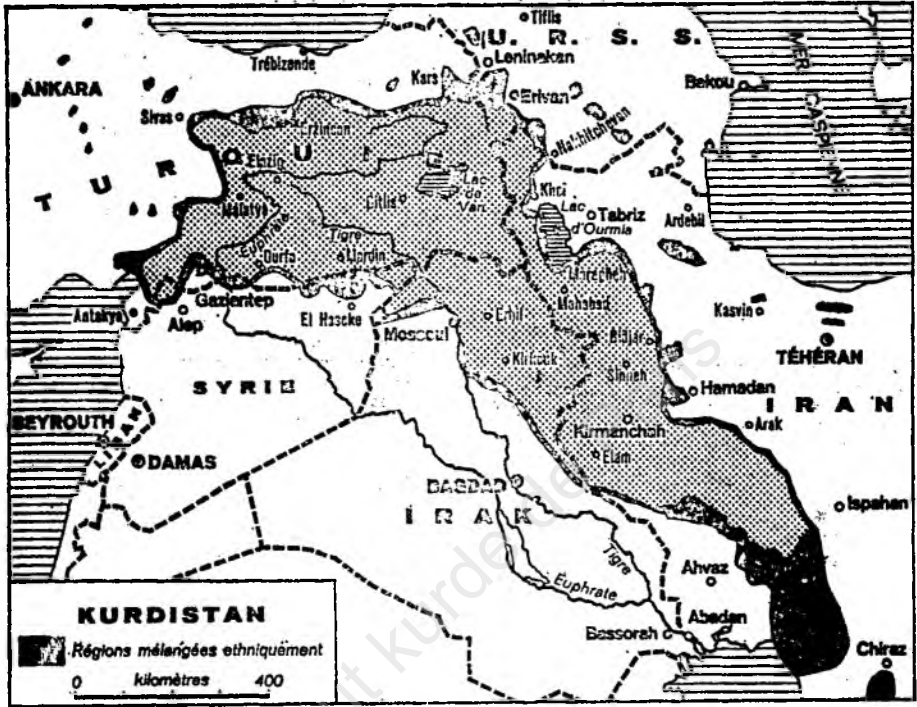
kürt tarihi

HAZIRLIYAN

Mahmut Baksı

17
18
19

Institut kurde de Paris

KÜRDİSTAN HARİTASI

KÜRDİSTANIN NÜFUSU :

Türkiye	8.000 000
İran.....	5.000 000
İrak.....	2.000 000
Suriye.....	600 000

16.100.000

KÜRDİSTANIN YÜZÖLÇÜMÜ : 500.000 Km²

INSTITUT KURDE DE PARIS

ENTRÉE N° 2301

Institut kurde de Paris

YAZARIN YAYINLANMIŞ KİTAPLARI :

- 1- Mezra Botan(Türkiye-1968
- 2- Şadi Alkılıç Davası.....(Türkiye-1969
- 3- Vatandaş Hakkı(Berlin -1970
- 4- Türkiye'de Kürt Sorunu..(İsveç -1971
- 5- Kürt Tarihi(İsveç -1972

BASILIŞ TARİHİ : Ekim 1972
KAPAK DÜZENİ : Bir MED Kabartması

İSTEME ADRESİ :
c/o Schagerström
Observatoriegatan 7/2
113 29

Stockholm-Sverige

Institut kurde de Paris

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No.</u>
KÜRT TARİHİ	1
Medler	2
İslamiyetin Kabulünden sonra	
Kürtler	5
Şeddaditler	6
Hasanvahhiler	7
Marwanlar	7
Eyyübiler	8
OSMANLI DÖNEMİNDE KÜRTLER	12
19.Yüzyılda Kürtler	19
İttihad-Terakki ve Kürtler ...	25
Sevr Antlaşması Resmi Tekstinin	
Kürt sorununa ilişkin bölümünün	
tamamının türkçesi	31
KURTULUŞ SAVAŞINDA KÜRTLER	34
Şeyh Said Başkaldırması	44
Dersim Kürt Milli Direnme Hare-	
keti	49
1938 Büyük Dersim Katliamı....	56
MAHABAT KÜRDİSTAN CUMHURİYETİ.....	59
KÜRT DİLİ	67
Kürt Edebiyatı ve Folklorü....	75
Çağdaş Kürt Şairi:Cegerxwin...	80
Kürtlerde Din,Meshep ve Tarikat-	
lar	82

BÖLÜM - II

TÜRKİYE'DE KÜRT SORUNU	86
Kürdistanın Düzeni	90
Kürdistan'da Ekonomik Durum...	92
Kürdistan'da ırkçı eğitim.....	97
Nüfus sayımı ve Doğum kontrolü	102
Komando zulmü ve nedenleri....	107
Kürt sorununa karşı takınılan	
Tavırlar.....	118

	<u>sayfa</u>
Kimlerle ittifak kurulabilir.....	120
Utanmazlık Düzeni	134
SONUÇ	137

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Sovyet Akademisyeni Tarihçi Marr:

"Hernekadar Urartularla bugünkü

Kürtlerin dilleri arasında bir uygunluk mevcut değilse de, bu hiçbirşey ifade etmez. Zira Kürtler, diğer milletler gibi, zamanla dillerinde bir takım değişiklikler yapmışlardır"der.

MEDLER :

Marr-Minorsky-Bois üçlüsünün vardıkları etimolojik sonuçtan ve KÜRD-MAN-C yani (Kardukların ve Medlerin) aynı bir milletin (KÜRTLERİN) tarihi birer kolları oldukları anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi merkezleri EKBATIN (Hemedan) İran Kürdistanında bulunmakla beraber, MED'ler hemen hemen bu günkü Kürdistan topraklarının tümünü kapsayan bölgelerde hükümler olmuşlardır. Med İmparatorluğu, M.Ö.555 yılında Farslara yenilmiş ve o tarihten sonra da, Med kürtleri Acemlerle birleşik ve ortak devletler kurarak, istikrarlı tarihi bir topluluk halinde yani eski bir millet olarak yaşamakta devam etmişlerdir. Kürt Tarihinin MED PERİYODU adı verilen tarihi devir içinde meydana getirelen devletlerle; bu Kürt imparatorluklarının medeniyetleri, zaferleri büyük imar ve sanat hamleleri son derece açık ve kesin tarihi belgelerle bilinmektedir.

Medlerin, Aşağı Mezopotamya denilen Güney Irak topraklarındaki Sami menşeli devletlerle (Elam, Sümer, Babil ve daha kuzeyde yerleşmiş Asurlarla) ilişkilerde buldukları ve bu kavimlerle MED'ler arasında savaşların eksik olmadığı bilinmektedir. HEREDOT'un tarihinde MED'lere ait geniş tarihi bilgi yer almaktadır. Ammien

Marcellin'e göre MED'ler, savaş oklarını yağ ve petrolden oluşmuş sıvılara batırarak suretile kullanıyorlardı. Tarihçi : "...Böylece tutuşturulan ok değdiği yeri yakardı... Bu yangınları söndürmek için kullanılan su ise, onu söndüreceği yerde çoğaltırdı." diyor.

Çağımızın modern savaşlarında da büyük rol oynayan petrolün önemine bu nedenle değinen Thomas Bois, Kürdistan topraklarında bol miktarda bulunan bu "siyah altın"ın, Gerdien (Kürt) ateşi adı verilen Medlerin korkunç silahlarına benzemesindeki tarihi anıya dikkatini çekmektedir, ayrıca.

KÜRT MEDYA İMPARATORLUĞU ÜÇ BÜYÜK EYALETE AYRILIYORDU..

1-BÜYÜK MEDYA : İran Bozkırlarına kadar uzanan bugünkü güney Kürdistan.

2-AT ROPATEN MEDYASI : Bugünkü Azerbeycan ve Ararat (Ağrı) bölgesi.

3-RAJES MEDYASI : Tahran'ın batısı ile Van Gölünün doğusunu içine alan bölgeye verilen tarihi isimdir bu. Beni İsrail Tarihini anlatan Tevrat'ta da Rajes Midyasından bahseden parçalar vardır. Tevrat'a göre Medyanın bu bölgesinde, taa o zamanlarda Yahudi komünötoları vardı: Melek Refael, Neftali (yahudi) kabilesine mensup, merhametiyle angın Tobi'yi alıp buraya (Medlerin ülkesine) getirmiştir.

Kürt Medya İmparatorluğu, İmparator KİAKSAR zamanında görkemliğin zirvesine ulaştı. Bütün Kürt prenslerini, merkezi imparatorluk otoritesi altında toplayan KİAKSAR (M.Ö. 633-584), ötedenberi Asurluların başkenti olan NİNİV (Ninova) i zapt etmek ve bu ülkeyi imparatorluğunun hudutları içine almak arzusunda idi. M.Ö. 626 yı-

KEY XUS REW - XERVIS

linda Asur kralı Asurbanıpal ölünce, KÜRT İMPARATORU KİAKSAR'ın isteklerini gerçekleştirmesi için gerekli ortam da doğmuş bulunmaktaydı. Hazırlıklarını tamamladıktan sonra KİAKSAR, Kürdistan dağlarından NİNOVA'ya (bugünkü Musul çevresinde bulunan ve arkeolojik önemi son yıllarda daha çok su yüzüne çıkan ünlü Asur başkenti) indi ve şiddetli savaşlardan sonra, burasını zaptetti. (M.Ö.612)

Bu büyük tarihi olayla birlikte, cengâverlikleriyle isim yapmış olan ASURLULAR Kürtlere yeniliyor ve ASUR toprakları KÜRDİSTAN'a katılarak, BÜYÜK KÜRT MEDYA İMPARATORLUĞU meydana gelmiş bulunuyordu. Günümüzden tam 2584 yıl önce, NİNOVA'ın büyük Kürt kralı ve kumandanı KİAKSAR tarafından zaptedilmesiyle, Kürdistan Tarihinde yepyeni bir görkem sayfası açılmış ve M.Ö.612 yılı, Antik Kürt Takviminin başlangıcı olarak kabul edilmiştir.

Yüzyıla yaklaşan çok renkli ve görkemli MİDYA İMPARATORLUĞU, Kiaksar'ın torunu İmparator Astyaj'ın, M.Ö.549 yılında büyük SİRİUS'a (Acem Kralı) yenilmesi üzerine, Kürtler ve Acemler, aynı bir imparatorluğun hudutları içerisinde birleşmiş oldular. Irkı kökleri, longuistik ve sosyal özellikleri birbirine çok yakın olan bu iki Arif kavmin müştereken kurdukları devletler, tamamen kendi milli varlıklarını ve tarihi istikrarlılıklarını sürdüren eşit şartlar altında oluşan siyasi organizasyonlar şeklinde görünmüşlerdir. İmparatorluğun çekirdek askeri güçleri ve komuta heyeti her iki milletin en kristalize olmuş çevrelerinden oluştuğu gibi, merkezi imparatorlukların kendileri de, bazan Kürt ve bazan da Acem aslından ola -

gelmişlerdir. DARIUS (DARA) (M.Ö. 521-486) zamanında ilkçağların en büyük Arif imparatorluğunu kuran KÜRTLER ve ACEMLER, İslâmiyetin doğuşuna kadar beraberce yaşamakta devam etmişlerdir. İran tarihinin en görkemli ve en parlak devirlerini oluşturan bu yüzyıllarda, Kürt-Acem dilleri, edebiyatlarıyla sanat ve sosyal değerleri ve ekonomik ilişkileri de birlikte gelişegelmiştir.

İSLAMİYETİN KABULÜNDEN SONRA KÜRTLER

Denilebilir ki, M.Ö. 612 yılında Ni-nova'nın büyük Kiaksar tarafından zaptedilerek Kürtlerin bir imparatorluk kurdukları tarihten itibaren, İslâmiyeti kabul ettikleri tarihe kadar geçen zaman içerisinde kurulan İran devletleriyle imparatorluklarının ana yapısını, KÜRT ve ACEM halkları, birlikte paylaşmışlardır. Örneğin Kürt halkının milli usunda yereden ve halk destanlarıyla Kürt milli mitolojisini süsleyen Rüstemê Zallar, Korozlar, Hatemler... Kürtlerle birlikte aynı zamanda Acem halkının da milli gururunu ve tarihi kökenlerini sembolize etmektedirler.

Kürtlerin İslam dinini kabul etmeleri, kolay ve çabuk olmadı. Hatta Minorsky'nin ifadesine göre; Acemlerin Kürtlerle Araplar arasında tampon oldukları bölgelerde, Arap halifelerinin otoritelerini tanımayan tamamen bağımsız Kürt krallıkları, uzun devirler boyunca devam etmiştir. Fakat bu direnç, zamanla yavaş yavaş kırılmış ve Kürt halkının tamamına yakın büyük kitleleri, İslâm dinini kabul etmişlerdir.

Burada yeri gelmişken, çok önemli tarihi bir gerçeğe parmak basmamız gerekir: Basradan Cebelitarık Boğazına kadar bütün Güney Irak, Suriye, Mısır ve kuzey Afrikanın eski milletleri; islâmi kültürün ve Arap toplumunun değer yargılarının tesiri altında kalarak, zamanla araplaştıkları halde, Kürtler günümüze değin etnik, tarihi, longuistik özellikleriyle sosyal değer yargılarını ve kendi aralarındaki ekonomik ilişkileri koruyabilmişler ve asla asimile edilememişlerdir. Tıpkı Kürtler gibi, İslâm dinini kabul ettikleri halde, araplaşmayan kavimler arasında Türkler ve Acemleri de belirtmek gerekir.

Müslümanlığın kabulünden sonra da Kürtler, millî ve bağımsız devletler kurmaktan geri kalmamışlardır. Hiç şüphesiz, ilk ve ortaçağların "millet" ve "millî devlet", anlayışı, çağdaş milliyetçi hareketlerinden ve günümüzün "millî devlet" anlayışından çok farklıdır. O devirlerin devletlerini karakterize eden temel yapı, genellikle bir ailenin tekelinde bulunan ve ortak dini bir inancın etrafında toplanmış (devletin hudutları içinde konuşulan dillerin ve kavimlerin çeşitli oluşlarına bağlı olmaksızın) kavim ve kabile topluluklarının meydana getirdikleri "HANEDAN TİPİ DEVLET"lerdir.

Bu kısa açıklamadan sonra, Ortaçağ boyunca teşkilatlanmış belli başlı Kürt Hanedanlıklarına bir göz atalım:

ŞADDADİTLER : (M.S. 951-1088)

M.S. 951 yılında Mihamed Şedâti (ünlü Selahadinê Eyübi'nin de mensup bulunduğu HADABANİ aşiretinin RAVANDI kolu

şefi) tarafından kurulmuştur.1088 yılında Selçuk kralı Melik Şah tarafından sonlanan Şeddadit Kürt devleti,Dabil(Rewandız)den Ganja(Süyet Azerbeycan'ında bulunan eski bir Kürt şehri)ya kadar uzanan Kürdistan topraklarına hükmetmişlerdir.Şeddaditler devrinde,Kürt kültürü ve sosyal hayatı gelişmek imkanları bulmuştur...

HASANVAHHİLER :

(M.S.941-1014)

Aşağı yukarı Şeddaditlerle zandaş olarak,Kuzistanın Cibal şehrinde diğer bir Kürt Hanedanı,bağımsızlığını ilan etmişti.Zamanla,ordularını ve devlet teşkilatlarını geliştiren Kürt Hasanvahlileri iktidarlarını Hemedan,Mehawand,Kirmanşah ve Şahrızor'a kadar uzatmışlardır.Devletin kurucusuHasanvahhiyê Hesên,Darziken Aşiretlerinin şefiydi.Bu Kürt Kralıkları zamanında adlı teşkilat kurulmuş, memleket ekonomisinde merkezi bir maliye sistemine girişilmiş ve özellikle köylü kitlelerinin yararlanabildikleri imar faaliyetleri geliştirilmiştir.

MARWANLAR :

(M.S.990-1096)

Şüphesiz o devirlerin bağımsız Kürt devletleri arasında en angını ve en önemlisi MARWAN KÜRT DEVLETİDİR.Devletin kurucusu Dusdakê Merwanê Ali'dir.990 yılında AMİD (DİYARBEKİR) da kurulmuş,daha sonraları RUHA'ya(URFA),CEZİRE ve bugünkü TÜRKİYE KÜRDİSTANI'nın hemen tamamı ile Zagros Dağlarına kadar olan IRAK KÜRDİSTANI'nın Bahdinan bölgesini de idareleri altına almışlardır.Merwan Kürt Devletinin en dikkate değer

siması Kral Ebu Nasır Ehmed(1011-1061) olup,O'nun zamanında Kürdistan'da kesif ticari faaliyetlerin sonucu,memlekette canlı bir ekonomik manzara hâkim olmuş ve çeşitli imar işlerinin büyük bir iş seferberliği yarattığı devlet hudutları içerisinde,Kürt Halkı refah ve mutluluk içerisinde geçen tarihi bir devir yaşamıştır.Monarkin(kral)sarayında bilhassa edebi toplantılar ve şair seansları gelenek haline getirilmiştir.Monark Ehmed'in çok zengin olduğu ve haremde 500 den fazla kadın bulundurduğu da,verilen tarihi bilgiler arasındadır.

Bu arada,Cibal'de kurulan BANU ANNAZ (991-1117)ve 1148 ile 1339 yılları arasında büyük Lonstan'a hükmeden HARASPIDES Kürt bağımsız devletlerini de kaydedelim.

EYYÜBİLER :

Korkusuz ve amansız süvari...Müslüman Halklarının Birliğini ilk kez gerçekleştiren ve bütün İslâm dünyasının tanıdığı en büyük komutan...Kürdistanın kahraman padişahı SELAHADİNE EYÜBİNİN bir Kürt olduğunu hatırlatmak gerekir mi?SELAHADİN'in (1137-1193)çekirdek askeri kuvvetlerinin ve vurucu birliklerinin tamamı Kürtlerden özellikle Hakkâri bölgesinin MİHRANİ ve HATBANİ v.s.aşiretlerinden devşirdiği tarihi bir gerçektir...

1927 yılından birkaç yıl öncesine kadar süren ve yorulmak bilmeyen bir araştırma çabasıyla tüm bilimsel ve entellektüel enerjisini Kürdistan'ın ve Kürt Milletinin tarihini ve hayatını incelemeye adayın Thomas BOİS,Haçlı seferleri dolayı-

siyle İslâm milletlerinin durumunu eleştirir ve şu yargıya varır:

"Sayıları itibariyle Araplardan ve Türkmenlerden çok daha fazla bir kontenjanla Selahadin'in ordusunda görev alan KÜRTLER, Haçlılara karşı girişilen savaşlarda, özellikle AKKA ve HİTTİN zaferlerinde (1187) çok büyük bir rol oynadılar. Bu devirlerde, KÜRTLERİN çağdaş diğer müslüman milletlere oranla daha yüksek meziyetlere ve milli kabiliyetlere sahip olduklarına ve bu meziyetlerini açıkça gösterebildiklerine şahit olunmaktadır. CESUR VE SAVAŞÇI; MERHAMETLİ ADİL VE İDARECİ... İMARA ÖN PLANDA YER VEREN VE SANATI SEVEN İNSANLARDI!"(1)

Ordularının çekirdek güçleriyle vurucu kıtalarının Kürtlerden meydana gelmesine ve bizzat imparatorun Kürt olmasına rağmen, Eyubi Devleti'nin yalnız bir KÜRT DEVLETİ ŞEKLİNDE teşkilatlanamadığı doğrudur. Ama ilk ve özellikle ortaçağların hangi devleti ya da imparatorluğu, bugünkü anlamda "milli devlet" "milliyetçilik" esaslarını ön plana bir siyasi organizasyonu gerçekleştirebilmiştir? Şüphesiz doğuda olduğu gibi batıda da, tarihi birer topluluk olan "millet" realitesini inkâr etmeyen ve fakat "din" nosyonunu esas alan ve bu nedenle de esaslarına dayanan (batı dünyasında hıristiyanlık) "HANEDAN TİPİ DEVLETLER" hakim olmuşlardır. Günümüzde milli devlet ve milliyetçilik temalarını ancak tarihi aşama olarak niteliyen doktrinler de, tarihi birer realite ve istikrarlı birer topluluk olarak, tarihin en eski çağlarından beri varlıklarını sürdürdüler.

(1) THOMAS BOIS, *Connaissance des KURDES*, Khayat, Beyrouth, 1965, p-143

rebilen "millet gerçeği"ni kabul etmekte-
dirler.

Bununla beraber, bilindiği gibi, ancak 19.yüzyıllarda, ekonomik anlamda pazar hakimiyetini ele geçiren ticaret-sanayi burjuvazisinin ideolojik bir konsepsiyonu (anlayış tarzı) olarak "milliyetçilik" ve "milli devlet" temaları ortaya atılmıştır. Şüphesiz bu yeni milliyetçilik anlayışı, tamamen burjuva sınıflarının menfaatlerini koruyacak şekilde ideolize edilmişti: Avrupa'nın serbest piyasa ekonomisi aynı zamanda yepyeni bir sanat, edebiyet, bilimsel araştırma ve teknik gücün geliştirilmesi anlamına da geliyordu. Böylece, bütün bir yüz yıl süren ve son derece hareketli ve renkli mücadeleler tablosu halinde oluşan siyasi iktidar çekişmesi esnasında, Batı Avrupa'da özellikle büyük sanayi merkezlerinde, adeta yepyeni bir insan tipi oluşmuş ve ilk kez de Fransa'da, 14 TEMMUZ 1789 İHTİLALİ İLE SİYASİ İKTİDAR, DE REBEYLERİ SINIFININ ve MERKEZİ FEODALİTENİN (Krallıkların) ALEYHİNE OLARAK, BURJUVA SINIFININ ELİNE GEÇMİŞTİ.

Bu açıdan Dara'nın, Keyhüsrev'in, Atilla'nın, Şarlmayn'ın, Abbasi, Eyyubi, Osmanlı v.s. imparatorluklarının birer milli devlet olduklarını, az buçuk tarih ve sosyoloji okumuş hiç kimse iddiaya kalkışamaz. Monarkin (Hükümdar) hayatına ya da dini esaslara dayanan bağların oluşa getirdiği bu devletler, objektif olarak "milli devlet" değildirler.

Kendilerinden önce kurulmuş Emeviler, Abbasiler ve daha sonra tarih sahnesine çıkan Osmanlılar gibi, Eyyubiler de "din" nasyonunu esas alan bir siyasi organizasyona gitmişlerdir. Şu kadar ki, E-

meviler ve Abbasiler'de Arap kültürünün hakimiyeti yanında, halifenin de Arap sordundan gelmesine ve ordu komuta heyetinin genellikle Araplardan oluşmasına karşılık, Eyyubilerde, Kürt ve Osmanlılarda Türk aslından gelen hükümdarlar, ordu ve sosyal hayatta da kezza genellikle bu milletlerin değer yargıları hakim olmuş, dilleriyle kültürlerinin Arap kültürü ve dili içinde asimile olmaları tehlikesi yok edilmiştir. Fazladan olarak, İslam Tarihinde ilk kez olarak ancak SELAHADİNE EYYUBİ dir ki İslam Ülkelerinin Avrupanın hristiyan güçlerine karşı teşkilatlanabilmelerini sağlamış ve gerçek müslüman milletlerin birliğini kurabilmiştir.

Ne var ki, KÜRT EYYUBİ İMPARATORLUĞUNUN yıkılması ve 13.yüzyıldan itibaren Moğol istila dalgalarının bütün Hindistan, İran ve Anadoluyu kasıp kavurmaya başladığı yıllarla birlikte, KÜRT HALKI İÇİN DE, TARİHİNİN EN ACI VE EN KARANLIK GÜNLERİ BAŞLAMIS VE DEĞİŞİK TARİH PERİYOTLARIYLA DEĞİŞİK MAHIYET VE BİÇİMLERDE, BU ACI VE KARANLIK GÜNLER, GÜNÜMÜZE DEĞİN NAALESEF DEVAM EDEGELMİŞTİR....

Büyük Moğol İstila Kıtaları, Kürdistanı bir uçtan bir uca adeta taradılar... Başlıca Kürt merkezlerinden 1247 de Şahrizor, hemen arkasından 1252 de Diyarbekir düştü. Hülâgu Han 1257 de Kırmanşah'ı ve Erbil'i yakıp yıktıktan sonra, Hakkâri'nin üzerine atıldı ve bura ile birlikte Cizre'nin Kürt halk kitlelerinin büyük bir kısmını kılıçtan geçirdi...

OSMANLI DÖNEMİNDE KÜRTLER

İki buçuk yüzyıla yaklaşan(1260-1502)Moğol barbarlığına ve istila dalgalarına karşı, bu bölgelerde oturan Kürtler, Ermeniler ve Karakoyunlu Türkmenleri, çoğu zaman müştereken, sabırla ve inatla kendilerini korumaya çalıştılar. Moğolların buralardan kovulmalarından sonra, bu toprakların otokton halkları harabelerini onarmak, ekonomik ve endüstriyel hayatlarını yeniden kurmak işine koyuldular..

Fakat itiraf etmeli ki, Moğol barbarlığının yaptığı tahribatları ve Kürt toplumunun paramparça edilmiş milli potansiyelini toparlamak kolay değildi. ŞEREF-NAME, Moğollardan sonra da, Kürt prenslerinin aralarında bir türlü anlaşamadıklarını, mezhep rekabetleriyle ailevi kıskançlıkların sürüp gittiğini, birbirlerinin boğazına sarılan bu prensler yüzünden, KÜRT Halkının birleşerek merkezi bir teşkilatlanmaya gitmekte geç kaldığını, uzun uzun anlatmaktadır. Bu durumun yarattığı dağınık ortamda, Kürdistan prensliklerinin, Kürdistan'ı yeni yabancı istilâ hareketlerine özellikle İran Şahlarıyla Osmanlı Sultanlarına karşı, ortak bir savunma hattı kurarak koruyabilmeleri, adeta imkânsizdi. Nitekim, birleşmekte gittikçe geciken ve tek tek de Kürdistan'a göz dikmiş merkezi devletler ordularına karşı koyamayan Kürt beylikleri, kendilerini bekliyen tarihi akibetten kurtulamadılar.

Nitekim, 23 Ağustos 1514 tarihinde Osmanlı Sultanı Yavuz Selim'in Şah İsmail'e karşı kazandığı meydan savaşının sonunda, Kürdistan, büyük yarısı Osmanlı hudutları içerisinde kalmak suretiyle, ikiye bö -

lündü.Yavuz Selim,vezirlerinden Kürt a-silli İDRİSİ BİTLİSİ'nin de son derece esnek,kurnaz ve müzakereci dahasından da yararlanarak,Kürt halkının büyük ekseriyetinin mensup bulunduğu suni meshep inancını,Acemlerin Şialığına karşı kullanmasını bilmiş ve Kürdistan halkının giriştiği savunma pozisyonunu,süni-şii rekabetleri şekline dönüştürülmek suretile bertaraf edilmiştir.Vezir İdrisi Bitlisnin,Kürdistan'ın en büyük parçasının bölünerek Osmanlı topluluğu dahiline katılabilmesi rolü hakkında herhangi kesin bir görüş veya düşünce ileri sürecek değiliz.Şu kadar ki,İdrisi Bitlisi Kürtlerin savunma pozisyonlarının çeşitli ayak oyunları ile kırılarak Kürdistan'ın imparatorluğa katılmasında ne denli menfi rol oynamışsa,barışın sağlanmasından sonra Kürdistan'ın yeniden teşkilatlanmasında ve Kürt emirliklerinin dahili milli otonomilerini koruyabilmelerinde de,o denli yararlı olmak istemiştir.

Osmanlı Sultanı ile yapılan pazarlıkların sonunda,Kürdistan'ın siyasi durumu şöyle bir sonuca bağlanmıştı:

Kürdistan'ın İran Şahinşahlığına hudut ve imparatorluğun merkezine en çok uzak olan bölgelerinde,her biri kendi adlarına para basmak ve hutbe okutmak haklarına da sahip,iç işlerinde tamamen bağımsız BEŞ BÜYÜK PRENSLİK (EMİRALIK) meydana getiriliyordu.Sultana ödemekle yükümlü buldukları cuzzi miktardaki vergi ve sefer zamanlarında gönderilecek bir miktar asker karşılığındaki su yükümlüklerinin yerine getirilmesi de,zaman geçip imparatorluk zayıflağıkça iyice ihmal edilmeye başlanmıştır,denilebilir.Ayrıca Ekrat derebey-

likleri,tamamen bağımsız idiler.Bitlis,Hakkâri(Çulamerğ),Bahdınan(Amadiye),Botan(Cizre)ve Hasankeyf adıyla ve adı geçen bölgelerde teşkilatlananan bu Kürt Prenslüklerinden başka,en önemlileri DİYARBEKİR ve DERSİM olmak üzere,Kürdistan-da teşkil olunan sekiz Kürt sancağının her birinde de idare tamamen KÜRT ŞEFLERİNİN ELİNDE BULUNMUŞTUR...

Osmanlı İmparatorluğu,17.yüzyılın sonlarına doğru,yayıma şansını kaybettiği gibi,Avrupanın hıristiyan güçleri karşısında,gittikçe gerilemeye başlamıştı.. Viyana önlerinde Osmanlı ordularının uğradığı bozgunu,1699 Karlofça Antlaşması izledi ve İmparatorluk,Balkanlara kadar geri çekilmek zorunda kaldı.

Bürüksel'de bulunan "Çağdaş Müslüman Dünyasının Problemlerini Etüd Merkezi" nin yayınları arasında,şüphesiz en dikkate değer,"KÜRT PROBLEMİ"adını taşıyanıdır.. Üniversite öğretim üyesi ve sosyolog Joyee BLAU imzasını taşıyan bu eserde,Osmanlılar ile Kürtler arasındaki "Bal Ayının" sona erdiği devirlere ilişkin satırlar yer almaktadır:

"...17.yüzyılda Osmanlılar Avrupa'da ilk ciddi mağlubiyetlerini tattılar.Oysa bu devirlerde Acem Şahinşahları da en az Osmanlı sultanları kadar güçsüzdüler.Ve bu iki komşu imparatorluk,birbirleri için asla birer tehlike yaratacak durumda değillerdi.KONSTANTİNOPL(İstanbul),Kürt Prenslükleriyle kendi aralarında birleşmelerinden ve çok kuvvetli bir Kürt devleti kurmalarından ürktü.Bu korkunun etkisiyle İmparatorluk ilgilileri,Kürt Prenslükleri ile Sancak Beyliklerini,merkezi otoriteye daha sıkı bağlarla bağlamak ka-

rarına vardılar.İşte bu telaşlı kararlar birlikte uygulanmak istenen baskı tedbirleri ve Kürt halkının iç işlerine müdahale politikasıdır ki,Kürdistan'da arda arkası kesilmeyen direnme savaşlarının ve KÜRT MİLLİ HAREKETLERİNİN SEBEBİ OLMUŞ ve GÜNÜMÜZE DEK DEVAM ETMİŞTİR..."(2)

İran Şahinşahlığı içerisinde kalan Kürtlerin durumu şüphesiz daha avantajlı olmuştur.Şahlara şeklen bağlılıklarını ifade şartıyla,Kürt derebeylikleri millitonomilerine sahip bağımsız organizasyonlar şeklinde yaşamakta devam etmişlerdir.Kürt bağımsız devletlerinin İran Şahinşahlığı kesiminde kalan en önemlilerinden ikisi,LORİSTAN ve ARDALAN KÜRT PRENSLİKLERİDİR.İran Şahinşahlarının "Hanedanlık"müessesesi,şüphesiz Osmanlılardan farklı bazı tarihi değişiklikler geçirdi.Osmanlılarda imparatorluğun yıkılışına kadar aynı bir aileden (OSMAN ÇGÜLLERİ) gelen sultanlar hakim olmakta devam ettikleri halde,İran şahinşahlığının mensup bulunduğu "Hanedan" aile,sık sık değişebilmiştir.Üstelik Müslümanlığın doğuşundan önce olduğu gibi,şehinşahların milli orijini,bu konuda herhangi bir engel teşkil etmiyordu.Yani İran Şehinşahlığı topluluğu içinde bulunan herhangi bir millete mensup bir kişinin şehinşah olması ve onun adı veya aile lakabıyla anılan "Hanedan"ın İran'a hükmetmesi,normal sayılmaktaydı.Esasında bu yalnız İrana özgü tarihi bir gerçek değildir.Benzer durumlarda ve aynı tarihi dönemlerde bulunan memleketlerin hepsinde de sık sık hanedan değişiklikleri olmuştur.Bu nedenle,Osmanlılarda hanedan değişikliğinin vu-

(2)Joyce BLAU-Le Problème kurde,Bruxelles, 1963,p.28

kua gelmemesi, imparatorluğun değişik sisteme sahip olduğu anlamına gelmez. Bu durum, sadece tarihi bir tesadüften ibaret tir.

18. yüzyılda İran şahı Acem asıllı Nadir şahla Kürdistan prenslikleri arasında, uzun yıllar süren savaşlar başladı. Nadir şah ölünce, yerine Kürt prenslerinden KERİM HAN ZAD Şehinşah oldu. Şerefname de, "İran Şehinşahi KERİM HAN ZAD, Hemedan ve Malayır bölgeleri arasında yaşıyan ZAND aşâretine mensuptu..." demek suretile bu tarihi gerçeği doğrulamaktadır. Kürt tarihi üzerinde yaptığı araştırmalarla isim yapmış bulunan ünlü tarihçi MINORSKY, bu Kürt asıllı şehinşah hakkında şöyle yazmaktadır:

"Kürt asıllı Kerim Han Zad, İran'ın o güne kadar sahip olabildiği en iyi hükümdarlarından biri oldu..." (3)

Kerim Han Zad (1750-1779) yılları arasında kendisine başkent olarak seçtiği ŞİRAZ'dan bütün İran topraklarına hükmetti.

Ardalan Kürt Prenslikleri ise, 1860 ta şehinşahlığı ele geçiren KAÇAR hanedanının doğuşuna kadar dahili bağımsızlıklarını devam ettirmişlerdir.

Aynı tarihi devirler boyunca, Osmanlı İmparatorluğunun bünyesi içerisinde bulunan Kürtlerle, imparatorluğun merkezi güçleri arasında, günden güne korkunç bir yabancılaşıma ve düşmanlık şeklinde gelişen ilişkiler, savaşa dönüşmekte gecikmemiştir. Çoğu zaman kanlı ve korkunç sahneler halinde cereyan eden bu savaşların, impara -

(3) Minorsky, LES KURDES, opcit.

torluk bütçesinde açtığı boşluklara ve sebep olduğu büyük insan kayıplarına rağmen, kesin bir sonuca varmadan uzun yıllar sürüp gittiği bilinmektedir. Bunda Kürt halkının herşeye rağmen, dahili milli otonomilerini korumak uğrunda yorulmak bilmeyen kararlı direncinin büyük rolü olduğu kadar, Avrupa'da imparatorluk ordularınınungradığı yenilgilerin ve yorgunluğun da etkisi vardı.

Buna karşı, Kürt prensleriyle beylerinin aralarında birtürlü birleşemedikleri ve giderek merkezi bir otorite etrafında siyasi ve askeri güçlerini pekiştiremedikleri de tarihi bir gerçektir. Buna, Osmanlı yöneticilerinin de başlangıçtan beri Kürt prensleriyle beyleri arasındaki aile, meshep, aşiret, v.s. tarzındaki suni farklılaşmaları sonuna kadar istismar ettiği ve hatta yeni yeni nifak ve düşmanlık nedenleri yaratarak, bu birleşmenin bir türlü gerçekleşmemesinde etkili olduğu da ilave edilmelidir. Bu nedenle de, imparatorluğun merkezi kuvvetleriyle, Kürt halk kitlelerinin dahili otonomilerini ve milli çıkarlarını korumak uğrunda, beylerinin ve prenslerinin önderliğinde cereyan eden savaşlar, kesin bir sonuca varmadan, 19. yüzyıla kadar sürüp gelmiştir.

Şerefhan, KÜRTLERİN TARİHİNİ anlattığı ŞEREFNAMESİNDE, Kürt tarihinin o periyoduna ilişkin sosyal ve siyasi durumuna değinir ve:

"Müşterek hareket ve birbirleriyle kaynaşma, çeşitli nedenlerle, Kürt toplulukları arasında bir türlü gerçekleşmiyordu. Bu toplulukların (aşiretlerin...) her biri, daima diğerleriyle birleşmeyi ya da anlaşma-

yı redetmiş ve hiç biri asla diğerinin karşısında eğilmemiştir."(4)

Yine Kürt milliyetçiliğinin meşalesini bundan tam 277 yıl önce tutuşturan Yüce Kürt Şairi EHMEDE XANI(1650-1706)dünya klasikleri arasına girmiş "MEM Ü ZİN adlı ünlü dev eserinde;Kürt halkının dağınıklığı ve başka devletlere karşı birlik kuramamaları nedeniyle,Kürt prens ve Kürt ileri gelenlerini kınar,giderek kendi aralarında mutlaka birleşmelerini tavsiye eder.Ve ancak o zaman başarıya ulaşılabilineceğini belirtir.

(4)ŞEREFNAME,cilt-1, s.323

19.YÜZYILDA KÜRTLER:

Avrupa toplumlarında,15.yüzyıldan itibaren coğrafi keşifler, insan ve maden ticareti,kıtalar arası yoğun gel-gitlerin yarattığı birikim sonucu,sermayedarlık(kapitalizm)sisteminin gittikçe geliştiğini biliyoruz.Bu birikimin yarattığı ortamda, ilim ve teknik dev adımlarla yeni buluşları ve buhar makinesinin gücünü insan öğlunun hizmetine koşarken,burjuva sınıf da yavaş yavaş siyasi iktidara yaklaşmaktıydı.

Hiç şüphesiz,burjuva sınıfını teşkil eden insanların çoğu,teşebbüs ve imajinasyon(hayal gücü)kabiliyetleri olan atak ve cesur kimselerden meydana gelmekteydi.Ama bu vasıflar,burjuva sınıfının,feodalitenin(derebeylik) ve kralların yerini alarak;mülksüz ya da yeterli mülkü bulunmayan geniş halk kitlelerini sömürmesine,tabiatıyla engel olamazdı.Tam aksine büyük bir çoğunluk içerisinde ortaya atılan hürriyet,kardeşlik,eşitlik ve adalet ilkeleri,ancak büyük zenginlerin,para babalarının ve özellikle ticaret-sanayi kapitalizminin çıkarlarına hizmet ettikleri ölçüde geçerli olabilmekteydiler...

Yüzyıllardan beri feodal üretim ilişkilerinin dar çemberinde,her türlü insan hak ve hürriyetlerinden yoksun ve son derece maddi yoksulluk içerisinde yaşamış köylüler ve onlardan farklı olmayan şehir proleteryası(işçiler)ve lümpen proleteryası(ıssız-güçsüz takımı),burjuva sınıfının **çağrılarını** cevapsız bırakamazdı.Ve böylece arkalarına işçi-köylü kitlelerini katabilen burjuva sınıfı,ilk önce Fransa'da (14 temmuz 1789)siyasi iktidarı ele geçirdi.

Burjuva sınıfı,kendi memleketlerinin iç pazarlarını tek başına kontrolü altında tutabilen ve anavatan(metropol)dışındaki Asya,Afrika,Güney Amerikan'ın az gelişmiş ülkelerini yıllarca sömürge,yarı sömürge halinde tutmuş yada tutmakta bulunan sömürücü bir sosyo-ekonomik sistemin mimaridir.Bu nedenle,ortaya çıkan liberal düşünce anlayışı ve mutlak hürriyet sloganları(laisser faire-laisserpasser) yalnız bu sınıfın pazar hakimiyeti yani kâr ve kazanç konusunda,hiç bir hududun tanınmaması anlamına gelmektedir.

Bu sonuca varmak için,burjuva sınıfı,daima devlet mekanizmasını eline geçirmek ve güvenilir şemsiyenin gölgesi altında,iç ve dış piyasaya en yüksek derecede hakim olmak istemiştir.O devrin sosyo-ekonomik sisteminin ürünü ve aynı zamanda da siyasi,hukuki,artistik,teknik ve edebi... tüm üst yapı müesseselerinin de mimarı olan bu sınıfa,yukarıda da bir nedenle değindiğimiz gibi"milli burjuvazi"ve bu tip sömürü esasına dayanan milliyetçiliğe de "burjuva milliyetçiliği"denilmiştir.Tabiiyle bu burjuva milliyetçiliğinin kontrolü altında bulunan ve onun çıkarlarına uygun biçimde kurulmuş olan siyasi organizasyona da "milli devlet" denmiştir.

Avrupa'nın burjuva devletleri;Asya, Afrika ve Güney Amerika ülkelerini zamanla sömürgeleştirdiler.Esasen Avrupa zenginliğinin temelinde yüzyıllarca sömürülen bu kıtaların doğal servetleriyle,yerli halklarının"alın teri"yatmaktadır.

Bu sosyal farklılaşmanın nedenini ve Avrupa milli burjuva devletlerinin sahip buldukları sistemin temel karakteristiklerini,bazı sömürge yada yarı sömürge

ülkelerin aydınları, bir türlü anlayamadılar ve de anlayamıyorlar. Onlar, sadece Avrupa medeniyetinin çok renkli üst yapı müesseseleriyle dev tekniğine hayran oldular. Bu araştırmamız ve özentili kör hayranlık, kendisiyle birlikte-özellikle Orta doğu ülkelerinde-siyası bağımsızlıkların kazanılmasından sonra da, başka bir biçimde ortaya çıkan yepyeni milli ve sosyal uyumsuzlukları ve çelişkileri de getirdi.

Yukardan beri açıklamaya çalıştığımız bu gelişimin ışığı altında Osmanlı İmparatorluğunun bu dönemdeki durumuna geçelim:

Geçen yüzyılın son yarısında Avrupa'da piyasaya çıkan bazı Türk aydınları, sırf sultanın Türk soyundan gelmesinden ötürü, kendilerini bu imparatorluğun tabii varisleri saymaya başladılar. Ve daha da önemlisi, O'nun yarı sömürge şartları içerisinde bulunan "hasta" bünyesini, asla doğru teşhis edemediler: 1839 Gülhane Hattı Hümayun'dan başlayarak; Osmanlılık, Jön Türklük hareketleri, İttihat-Terakki iktidarı ve son Yunanlılara (Yunan gavrura) karşı Anadolu Müslüman halklarının (Başta Kürtler ve Türkler olmak üzere) giriştikleri savaşın sonlarına ve günümüze dek, Türk asıllı aydınlar ve sivil-subay cuntaları (az gelişmiş ülkelerin başlıca politik iktidar eliti) hep Avrupa'nın Burjuva devletlerine özenmekte devam etmişler ve tıpkı onlar gibi, efendi-sömürgeci millet olmak megalomanyak komplekslerinden bir türlü kurtulamamışlardır.

BİZZAT KENDİSİ ORTA ÇAĞIN FEODAL ÜRETİM TARZINDAN MERKANTİLİST BİR AŞAMA-YA BİLE GEÇEMEMİŞ VE BUNUN TABİİ SONUCU OLARAK AVRUPA BURJUVA DEVLETLERİNİN AÇIK

BİR PAZARI VE YARI SÖMÜRGESİ DURUMUNDA BULUNAN OSMANLI İMPARATORLUĞU, AYNI ANDA NASIL OLUR DA İNGİLTERE, FRANSA, ALMANYA, AMERİKA v.s. DEVLETLER GİBİ SÖMÜRGEÇİ BİR DEVLET OLABİLİRDİ?!

Balkan Halklarının İmparatorluk ordularını perişan eden milli hareketleri, hızla başarıya ulaşırlarken, Babıâli Hükümetleri, tam bir çıkmaç içerisinde, hırslarını diğer müslüman milletlerden almışlardır.

Tıpkı diğer müslüman halklar gibi, imparatorluğun birliği içinde bulunan Kürt halkı da, yakın tarihlere kadar, müslümanlığın birleştirici bağlarına kendi milli değerlerinden önce yer vermiş ve bunda da sonuna kadar samımı ve saygılı olmuştur.. Bu halkların yanı sıra imparatorluğa bağlı müslüman halklarının nazarında, asıl çelişki, Avrupalı hıristiyan güçlere karşı, müslüman halkların hep birlikte hareketi şeklinde gösterilmiş giderek milli çelişkiler örtülmek ya da ikinci plâna alınmak istemiştir. Bu nedenlerle de Kürtlerin içişlerine karışılmadığı ve milli değerlerine serbestçe sahip olabilmelerine imkân verildiği ölçüde, imparatorluğun birliği içinde kalmayı daima tercih etmişlerdir.

Daha önceki bölümlerde, Osmanlı İmparatorluğu ilgililerinin 19. yüzyılın başlarında, son Kürt otonomik devletlerini de ortadan kaldırmak için harekete geçmiş bulduklarından söz etmiştik. Bu merkezi baskı ve ezme hareketlerine karşı, Kürt Halkı, Prenslerinin ya da aşiret şeflerinin idaresinde durmadan silaha sarılmak zorunda kalmıştır: 1805 de Abdurrahman Paşa Baban, Süleymaniye'de; 1830 da Mehmud Paşa (Mirêkor)

Rewandûz'da;1842-46 da ünlü BEDİR XANLI-
LAR Cizre'de ayaklandılar....

Dersim Sancağının yakın zamanlara kadar devam edebilen dahili milli otonomilerini(ki bu otonomi,Dersimlilerin fiilen yaşattıkları ve fakat resmen tanınmamış bir"de facto"durumu da olarak nitelebilir)saymazsak,Bedirxanlıların da yenilmesiyle birlikte,Osmanlı sınırları içerisinde bulunan en son bağımsız Kürt Prenslığı de ortadan kalkmış oluyordu...

Daha önemsiz bazı ayaklanma hareketlerine karşın,1880 de Kürtler,ŞEX UBeydullahî Nehri'in önderliğinde,geniş çaplı milli bir ayaklanma hareketine giriştiler.Diğerlerinden farklı olarak,ilk kez Nehri,milli ayaklanma hareketini Osmanlı İmparatorluğu ve Acem Şehinşahlığı topraklarına,birden sıçratarak,büyük tersirleri bulunan bir askeri harekât niteliğine sokmuş bulunuyordu.Tabiatıyla böyle geniş çaplı bir ayaklanma hareketinin siyasi amacı da,eskilerinden farklı olacaktı:MİLLÎ OTONOMİ YERİNE,KÜRT MİLLETİNİN TAM BAĞIMSIZLIĞI...

İlk zamanlar Nehri ve oğullarının komuta ettiği Kürt kuvvetleri her iki imparatorluğa karşı da büyük başarılar kazandılar....Fakat her iki devletin(Osmanlılar ve Acemler)güçlerini birleştirmeleri ve dahilde Kürt topluluklarının tam bir birliğe gitmekte gecikmeleri yüzünden,Nehri Hareketi de herhangi bir sonuca ulaşamadı.

1830 hareketinin genişliği ve hedefleri,Osmanlı İmparatorluğunun ileri gelenlerini iyice korkuttu.Benzer bir durumla bir kez daha karşılaşmamak için Kürdistan'ın bütün ileri gelen aileleri-

nin çocukları İstanbul'da toplatıldı. Bununla aynı anda, iki kuş birden vurulmak yani bir yandan ilerde şef olabilecek Kürtleri göz hapsinde tutmak, öbür yandan Kürt halkı ile bunlar arasındaki bağlar koparılmak isteniyordu.

Nitekim çok geçmeden devrin Sultanı (Abdülhamit) yeni bir usul keşfetti: Kürt Halkının savaşçı ve yenilmek bilmeyen Milli potansiyelini başka bir alana kanaleze etmek... İşte, 1889-1892 yılları arasında kurulan HAMİDİYE ALAYLARI ile Sultan Abdülhamit, şu iki hedefe birden varmak istiyordu: Bir yandan Hamidiye alayları içerisinde meşgul ettirilecek Kürtlere, onların milli isteklerini unutturmak, Diğer yandan da bu hafif suvari birliklerini islâmı kardeşliğin paravanası arkasında İmparatorluğun hudut boylarında ve dahili terör hareketlerinde kullanmak... İhtimal, bu parlak proje, Çarların Rusya'da uzun yıllar kullandıkları Kazak suvarilerinden esinlenerek, sultanın aklına gelmişti....

Sultan Abdülhamid'in Kürt milli direncini kırmak ve Kürt milli potansiyelini dejenere ederek başka alanlara kanaleze etmek amacını taşıyan temel politikası, bir takım ufak tefek rütüşlerle, O'ndan sonra da benimsenmiş ve günümüze dek devam etmiştir... Fakat bütün bu kurnazlıkların, zaman kazanmak ve biraz daha sömürmek isteyen İngiliz taklidi gerici-temelsiz politik oyunların unutulmaları bir gerçek var: Tarih geriye döndürülemez...

İTTİHAD-TERAKKİ

1908 yılında, Jön Türklerin İttihad Terakki kanadının tertipledikleri bir hükümet darbesi (subay ve sivil aydınlardan meydana gelmiş tipik bir cunta olup, Turancı ve layik fikirlerin ideolize ettiği küçük burjuva menşeli iktidar eliti..) sonunda, iktidar bu fırkanın (İttihad-Terakki) eline geçti. Bu değişikliğin mahiyetini ve subay-aydın cunta kliklerinin ekonomik bir temelden yoksun sosyal karakteristiklerini günün koşulları içerisinde, gerektiği gibi değerlendiremeyen halk kitleleri ve özellikle imparatorluğa bağlı halklar, büyük ümitlerle, yeni iktidar kadrosunu alkışladır. Bu arada Kürt halkı da, İstibdat idaresinin yıkılmasından sonra; hürriyet, adalet, eşitlik, kardeşlik sloganlarını ısrarla kullanan yeni iktidarın, kendi demokratik, sosyal ve milli haklarına karşı daha anlayışla davranacağını düşündüler...

Bu hava içinde İstanbul'da bulunan Kürt ileri gelenleri, bir takım sosyal, kültürel ve politik organizasyonlar kurmak suretiyle, faaliyete geçtiler. Emir Bedirhan, Şerif Paşa ve Abdulkadi Şemdinan bu faaliyetleri düzenleyenlerin en önde gelen kişileriydiler. "Kürdistan" isimli bir gazete yayınlanmaya başlandı ve 1909 da da kürtçe öğretim yapan bir okul açıldı.

Fakat bir süre sonra tamamen kitlelere ve imparatorluğu teşkil eden milletlere sırtını çevirerek koyu bir Türk ırkçılığının fanatizmine kendini kaptıran ve giderek terör tedbirlerine ve sertlik politikası uygulamaya başlayan İttihad ve Terakki İktidarı, kürtçe neşriyat yapan organları ve okulu kapattı.

Bu merkezi sert tedbirlere karşı, Irak'ın Bahdinan bölgesi Kürtlerinden Şêx Abdusselam Barzani 1908 den 1914 yılına kadar, İmparatorluk ordularını uğdaştıran ve Musul Valisi kürt asıllı(?!) Süleyman Nazif'e yıllarca ecel terleri döktürten, bir silahlı ayaklanma hareketine girişti,

1910 yılında, üniversite öğrencileri tarafından "Hêviya Kürt (Kürtlerin Ümidi) adlı bir gizli cemiyet kuruldu. Cemiyetin yayın organı "Reja Kürt" (Kürtlerin Günü), daha sonraları "Hatêwe Kürt" (Kürtlerin Güneşi) adını alacaktır.

1914 te Mihver Devletleri safında Birinci Dünya Savaşına katılan İttihad ve Terakki İktidarınının yaptığı ilk işlerden biri de, Kürt halkına karşı daha sert ve ırkçı tedbirlerin alınması olmuştur. Bu arada birçok Kürt Aydınlarıyla ileri gelenleri tutuklandılar. Bir hile ile yakalanan Abdulselam Barzani ise, 1914 te Musul'da ve Sêlimê Bitlîsi de İstanbulda, idam edildiler.

Kürtçe faaliyet, savaş içinde de devam etti. Seyit Abdulkadir, yeğeni Seyit Taha ve Kamil Bedirxan bu faaliyetleri yönetenlerin başında geliyordu. Kürdistan'ın kurtuluşu için kurdukları cemiyetin adı: İstixlâsî Kürdistanı dı.

"Mukaddes cihad" sloganlarıyla, Kürt halkının temiz dini hisleri sonuna kadar istismar edilerek, bir yandan Ruslara ve Ermenilere karşı savaşta Kürt Halkının savaşçı potansiyeli kullanılırken, öte taraftan Enver Paşa savaş alanını boşaltma bahanesi adı altında, bir milyona yakın Kürdü, yerlerinden alarak batıya sünmüştür. (5)

(5) BOİS, Connaissance des Kurdes, s.146

Ermeni katliamı başarı(?) ile biterken, Kürt halkının müslümanlığını sonuna kadar istismar etmek suretiyle sağladıkları destek sayesinde Tebriz varışlarına kadar varabilen Turancı İttihat-Terakki subayları, bir içki aleminde şu sözleri söylemekten kendilerini alamıyacaklardır:

"Gelirken ZO'ların (Ermenilerin) kökünü kazıdık, dönerken de LO'ların (Kürtlerin) kökünü kazıyacağız..." (6)

Savaş devam ederken, ABD Başkanı Wilson 14 maddelik, milletlerin kendi haklerini serbestçe tayin edebileceklerine dair (otodeterminasyon) hükmü de taşıyan, prensiplerini yayınladı. 1918 de İngiltere Başbakanı Lloyd George'da Wilsonu teyid ve milletlerin Otodeterminasyon haklarını kabul edeceklerini ilân etti. Fransa'da savaştan sonra bütün esir halkların kendi kaderlerine serbestçe sahip olabileceğini kabul etmekte ve diğer mütefiklerâ gibi, esir halkların kendi saflarında savaşa katılmalarını teklif etmekteydi.

1917 Ekiminde bütün dünyanın ilk büyük Proleterya İhtilalını gerçekleştiren LENİN ve arkadaşları de, Bolşevik Partisinin 9. maddesi gereğince, Çarlık Rusyasına bağlı bütün halkların milli haklarını resmen kabul ettiklerini ve hatta bu milletlerden istiyenlerin, politik bağımsızlıklarını da ilân edebileceklerini, kabul ettiler.

Esir milletler ve sömürge halklar ümit içindeydiler... Savaşın top sesleri: Avrupalı, Asyalı askerlerin direkt temasları: mütefik devletlerin ve Almanların karşılıklı suçlamaları ve bütün bu vaad-

ler:Sovyet Devrimi: bütün bunlar,esir halkların gözlerini açmakta ve kimsenin kaderine riza göstermeyeceği etkin bir milli-sosyal çalkantının hareketli ortamı içerisinde"demokrası", "halkların hak eşitliği.."ve de "halkların kendi kaderlerini kendilerinin serbestçe tayın"edebileceklerine değin sloganlar,bütün dünyaya bir uçtan bir uca kurtuluş mücadelelerinin heyecanını dağıtıyorlardı...

Mondros andlaşması ile,Osmanlılar savaştan çekildiler.Kahire'de Süreya Bedirhan'ın "Kürdistan Bağımsızlık Komitesi"ni kurduğu günlerde,Seyit Abdulkadir ve Emin-Kâmran Bedirhan kardeşler İstanbul'da"Kürt Birliği"örgütünü kurdular...

Daha savaş içindeyken,Hemewand Kürt ileri gelenleri,Süleymaniye'dekilerle birleşerek,Şex Mehmudé Berzenci'nin başkanlığında geçici bir Kürt hükümeti kurmuş bulunuyorlardı.İyi bir örgütçü ve gözü pek bir devlet adamı olarak kendini gösteren Şex Mehmud ve arkadaşları,Kürt-İsâından memurları ve idare amirlerini yabancıların yerine getirmek suretiyle,milli ve sağlam bir devlet idaresi kurmayı başardılar.

Sir Arnold Wilson adındaki sivil İngiliz komiseri,Süleymaniye'de Şex Mehmud'u ziyaret etti.Şex Mehmud,elli Kürt liderinin imzasını taşıyan ve "Kürtlerin barışçı yollardan kendi kaderlerine bizzat sahip çıkmak,modern ve medeni bir toplum idaresi kurmak istediklerini ve Kürt halkının bunu istemeye hakkı bulunduğunu; belirten bir protokolü majestelerinin komiserine sundu.

Fakat Mayıs 1919 da İngilizlerle Kürt hükümeti arasındaki ilişkiler,çok

basit bir olay yüzünden, son derece sertleşti. Süleymaniye'de eski sömürgeci alışkanlıklarının verdiği küstahlıkla, Kürtlere kaba davranışlarda bulunan bir İngiliz subayı, Kürt hükümet makamları tatafindan tevki edilmisti. Bunu bahane eden İngiliz kuvvetleri Süleymaniye'ye yürüdüler. İngilizlerin bu sert ve kahpe hücumuna, henüz kuruluş halinde bulunan Kürdistan kuvvetleri ve Kürt halkı kahramanca karşı koydu... Altı hafta devam eden sert çarpışmalarda binlerce Kürt öldü. Aynı günlerde, Majestelerinin hükümetine bir rapor gönderen Sir Arnold Wilson, şunları yazmaktaydı:

"Kürtlere milli otonomi ya da tam bağımsızlık tanınması halinde otoritenin (!?) kurulamayacağını belirtmek isterim.."

dedikten sonra, A. Wilson raporuna şu cümleleri de itina ile yerleştirmiştir:

"Zira, Süleymaniye'de kontrolün, memleketin coğrafi, stratejik ve zengin tabii kaynaklarının arzettiği önem dolayısıyla, çok sıkı ve emin bir şekilde elimizde bulunması gerekir." (7)

Anlaşılan İngilizlerin şımarık ve küstah subaylarıyla dalevere ve dönecliğin zirvesine ulaşmış diplomasisi, Kürt halkını yeteri kadar uslu ve saygılı bulmamış ve sonuç olarak ta, Kürt milli haklarını inkâr ve Kürt milli direncini kaba kuvvet kullanarak kırmak suretiyle, Irak halklarının politik kaderini, yüzde yüz kendilerine uşaklık edebilecek Haşimi Arap monarşisinin eline vermişlerdir...

Bununla beraber Kürt milliyetçi hareketi durmadı: 20 Aralık 1919 da Kürtler adına konuşan Şerif Paşanın Ermeni temsil-

(7) S.A. Wilson, Mezopotamya 1927-20, p.144

cileriyle anlaşması meyvesini vermekte gecikmedi: Müttefik devletler nihayet Kürt milli haklarını ve Kürdistanın otodeterminasyonla kendi kaderlerini kendisinin serbest olarak tayin edebileceğini, 10 Ağustos 1920 de imzalanan Sevr (Traité De SEVRES) Anlaşmasıyla tanımak zorunda kaldılar... Kürt halk kitleleri arasında büyük sevinç ve heyecan dalgaları yaratan bu beynelmil diplomatik belge hakkında J. BRAU şunları yazar :

"Her ne kadar Sevr Andlaşması ölü bir metin olarak kalmışsa da, bu andlaşma Kürt probleminin kesin şekilde dönüşü olmayan evölüsyonuna, açıklıkla noktayı koymuştur. Çağdaş tarihte ilk dafadır ki, bir diplomatik belge Kürt milli haklarından, milli otonomisinden söz etmekteydi. Fıratın doğusundan Ermenistan'ın güney sınırına kadar uzanan ve üzerinde Kürt halkının oturduğu topraklar Kürdistan olarak garanti edilmişti." (3)

Kürdistanın ve Kürt halkının tarihindeki çok önemli dönüm noktası olması nedeniyle, 20 Ağustos 1920 de Fransa'nın Sevr Şehrinde, müttefik devletler (ABD, Fransa-İngiltere-İtalya) ile Osmanlı İmparatorluğunun temsilcileri arasında, Serv Andlaşması adıyla imzalanan resmi metnin, Kürt sorunuyla ilgili 62, 63 ve 64. maddelerini aynen alıyoruz:

(8) J. BLAU. Le Problème Kurde 4. rue de Pascale, Bruxelles-1963, p. 32

**SEVR ANTLAŞMASI RESMİ TEKSTİNİN
KÜRT SORUNUNA İLİŞKİN BÖLÜMÜNÜN TA-
MAMININ TÜRKÇESİ:10.8.920**

ÜÇÜNCÜ SEKSİYON(Kısım)KÜRDİSTAN

Madde 62- İngiltere,Fransa ve İtalya Hükümetleri tarafından kendilerine yetki verilmiş üç üyeden oluşan bir komisyon İstanbul'a yerleşerek,antlaşma başkanlığının tüzüğüne göre belirtilmiş bulunan altı aylık süre içerisinde Fırat'ın doğusunda bulunan ve sınırları ilerde saptanacak olan Ermenistan'ın güneyi ile Türkiye,Suriye ve Mezopotamyanın kuzeyi arasında belirtilmiş bulunan ve Kürtlerin salt çoğunlukta buldukları bölgeler için,antlaşmanın 27.maddesi II,2 ve 3 derecelerine uygun olarak,dahili otonomi plânını hazırlıyacaktır.Herhangi bir mesele konusunda oy birliğine varılmaması halinde,komisyon üyeleri durumu kendi hükümetlerine iletceklerdir.

Adı geçen plân,bu bölgeler içinde bulunan Assyro-Chaldeens(Asuro Keldanı) ve diğer etnik,dini toplulukların tüm azınlık haklarını garanti altına almak zordur.Ve bu amaçla İngiliz,Fransız,İtalyan,Acem ve Kürtleri temsilen kurulacak bir komisyon,bizzat yerinde inceleme-lerde bulunacak ve gerek Türkiye'de ve gerekse aynı şekilde İran sınırında yapılacak bir değişiklik söz konusu olursa,bu değişiklikler antlaşmanın içeriğine uygun bir şekilde gerçekleştirilecektir.

Madde 63-Osmanlı hükümeti şu andan itibaren,62.maddesine göre kurulmuş bulunan her iki komisyonun da,üç ayın sonunda bildirecekleri kararlara aynen uymayı

ve bu kararları tatbik etmeyi üstendir...

Madde 64-Antlaşma başkanlığının saptadığı tarihten itibaren geçecek bir yıllık süreç içerisinde, eğer 62.maddenin kapsamı içinde bulunan Kürt Halkı yani bu bölgede oturan halk çoğunluğu Türkiye'den ayrılarak tamamen "BAĞIMSIZ" olmak arzusunun belirtirse ve Milletler Topluluğu Konseyine baş vurursa ve eğer konsey de bu halkın bağımsızlık isteğini gerçekleştirebilecek kapasitede bulunduğu kanırsa ve bulunun yerine getirilmesini öğütlerse; Türkiye bu öğütlemeye aynen uymayı ve bu bölgelerdeki bütün haklarıyla ünvanlarından vaz geçmeyi ve kendisini buna göre ayarlamayı şimdiden üstendir.

Bu vaz geçme işleminin detayları, başlıca müttefik güçlerle Türkiye arasında özel bir sözleşmeye bağlanacaktır. Bu vazgeçme işi tamamlandıktan ve Kürdistan Devletinin bağımsızlığı gerçekleştirildikten sonra, bu bağımsız Kürt Devletiyle günümüze kadar Kürdistan'ın bir parçası olan Musul ilinde yaşayan Kürtlerin kendi istekleriyle birleşmeyi istemeleri halinde, müttefik güçler, bu birleşmeye karşı hiç bir itirazda bulunmayacaklardır."

Fakat, başta İngiltere olmak üzere Avrupa'nın kokuşmuş diplomasisi, yalanların en komandanından birini söyledi ve milletler arası hukuk profesörü ünlü Le Four'un değişimiyle,

"Aldattığı esir halkları bir kez daha cellatlarının eline teslim etti..."

Zira, kapalı kapıların ardında İngiltere ile Fransa arasında yapılan pazarlıkların sonunda (Sykas-Picot Gizli anlaşmaları!) Ortadoğuyu bu iki devlet kendi aralarında ve kolaylığına geldiği biçimde yayıl-

ma alanlarıyla açık pazarlar halinde bölüşmüş bulunmaktaydılar...

Institut kurde de Paris

KURTULUŞ SAVAŞINDA KÜRTLER:

"Yunan Gavuru!".nun Anadolu'dan kovulmasında, Mustafa Kemal ve arkadaşları, Kürt Halkının fiili desteğinden ve giderek Kürt-Türk ortak hareketinden, sonuna kadar yararlanmışlardır. Daha önceki "Ermeni taramaları!".nda aynı "gavura" karşı birlikte "cihad" yarı dini gelişki ustaca kullanılarak, Kürt halkının temiz dini duyguları, başka bir halkın haksız olarak katliamlara tabi tutulmasında ne yazık ki istismar edilmiştir...

Yunanlılara karşı Kurtuluş Savaşı-na, Mustafa Kemal Kürdistan'da Kürt Halkının destek ve onamasıyla düzenlediği kongrelerle girişmiş ve savaş boyunca kâh kendisi ve kâh arkadaşları tarafından, "Türk-Kürt Kardeşliği" ve "Memleketin yegane unsurları oldukları..." sloganları ve propagandası bazen açıkça, bazen de alttan alta işlenmiştir. (9)

Nitekim Anadolu Kurtuluş Savaşında, Yunanlıların salgın niteliğinin "Gavur!.." sıfatıyla pekiştirilmesi, Mustafa Kemal'in; İSLAM-HİRİSTİYAN ÇELİŞKİSİNDEN NE DENLİ YARARLANDIĞINI VE ÖZELİLE MÜSLÜMAN KÜRT HALKININ MİLLİ HAK İSTEKLERİNİ DİNİ İNANÇLARI YÖNÜNDEN KANALİZE ETMEK SURETİYLE, YUNANLILARA KARŞI YÜRÜTÜLEN MÜCADELEDE, ANCAK İKİ MİLLETİN ORTAK HAREKETİNDEN ÖTÜRÜ BAŞARI KAZANDIĞINI AÇIKÇA GÖSTERMEKTEDİR....

(9) İsmet İnönü, 1923 te, "Türkiye iki milletten meydana gelir: TÜRKLER ve KÜRTLER.. Ki bunlar memleketi idare etmek hakkına sahiptirler," demiştir...

Ankara'nın faşist iktidar kadrosunca, "Batılılaşma", Türkiye'de kılık kıyafet değişiklikleri... şapkanın kabulü... bir takım kuruluşların aktarılması... Ve laiklik ilkesinin tatbikatı şeklinde anlaşılıyordu... Oysa "laiklik" ilkesi bu kadronun elinde, islâmı değerlerin bir yana itilerek bir nevi dinsizliğin ideolize edilmesi şeklinde tatbikat alanına kondu.. Bütün bunlar, ırkçı-turanacı subaylarla aydınların öteden beri özlem ve özenti duydukları Avrupa toplum yapısının bir takım üst yapı kurumlarıydı...

Böylece Osmanlı İmparatorluğu enkazının ve Anadolu müslüman halklarının dini inançlarından doğan çelişkileri de kullanarak, Yunanlıları kovan hareketin içinden çıka çıka; ırkçı-turanacı bir kadronun yönetiminde, iki ana dahili çelişkiyle malûl başka bir "HASTA ADAM..." çıkıverdi..

Birinci çelişki:

a) SİNİFSAL ÇELİŞKİ: Mustafa Kemal, Çankaya'da etrafını saran ve gayri müslim-gayri Türk unsurların maddi zenginliklerinden yakınan yakınlarına, şu korkunç tavsiyede bulunmuştur: "ZENGİNLEŞİNİZ!.."

İşte yeni devletin bütün olanakları, dipçikleri... darağaçlarıyla başlatılan bu zenginleşme yarışı ve tutkusu, zaten yoksul ve güçsüz bir durumda bulunan iç pazarın iyice soyulması sonucunu doğurdu. Hatta bu da yetmeyince, öldürülen ya da sürülen Kürt beyleriyle Kürt Halkının malları, bazı guruplar ve kişiler tarafından, adeta yağma edildi. Ve giderek İsmet Paşanın ünlü "Varlık Vergisi"yle noktalandı...

Suni ve bir takım sömürü tedbirlerle girilen bu "Türk Burjuva Sınıfı"ya -ratma çabaları da, yapası gereği olarak tıp-

kı Jön Türklerin bir zamanlar İmparatorluğu Avrupanın sömürgeci devletleriyle eş değer tutmaları ve Ortaasyaya doğru fetih hazırlıklarına girişmeleri gibi,ekonomik temelden ve gerekli tarihi şartlardan yoksundu.Bütün bu zenginler sınıfı(her mahallede bir milyoner!..)yaratma zorlamaları, zamanla Türkiye topluluğu içindeki sınıfsal farklılaşmaları daha belirli ve çatışmalı bir duruma getirecekti..

Besbelli ki,Yunanlıların kovulmalarından sonra,Anadolu'da iktidarı ele geçiren kadroların ilerici ve sosyal devrim kapsamının kavramı içerisine girebilecek, bir tek yönü dahi mevcut değildir.Hareketin başında bir iki kez Mecliste ve "Pakü Şark Milletleri Kongresinde"kullanılan ve yalnız Sovyet desteğine yönelmiş-çünkü başta İngiltere olmak üzere batılı müttefikler Yunanlılara angaje olmuşlardı ve dış destek konusunda M.Kemal ve arkadaşları için başka bir alternatif mevcut değildi- "Anti-Emperyalist"deyimi bile,1923 lerden sonra bir daha ağızlara alınmayacaktı.(x)

(x) Başta Lord Curzon olmak üzere,Batı diplomasisinin esnek ve uzaklara yönelmiş politikası,Türkiye iktidar kadrolarını da ha o zamanlarda çok iyi teşhis etmiş ve hesaplarını ona göre yapmış bulunuyordu...

Nitekim,şimdiki Ortadoğu Arap liderleri kadar bile sözünü tutamayan Türkiye yetkilileri,dış politikada da kısa bir müddet sonra İngilizlerin dümen suyuna girmekte gecikmemiştir.Bu teslimiyet"Modern ve Batılı bir devlet olmak"soyut bahanesi adı altında kitlelere yutturulmak istenmişti... Bu nedenle Türkiye hükümetleri en haksız durumlarda bile (Cezayir,Kore V.s.)uşaklık etmekten çekinmemiştir.

b) Dahili Milli Çelişki:

Açıkça anlaşılıyor ki, Ankara hükümetlerinin Kürdistan'da giriştikleri katliamları, sürgünleri, baskı tedbirlerini ve sömürü politikasını sosyal bir alanda ve sınıfsal nitelikte göstermek zorlamaları, ciddiyyetten uzaktır... Türkiye'nin ırkçı-faşist hükümetleri, bütün bu insanlık dışı, hukuk dışı ve vicdan dışı cinayetlerini: "Biz Doğu ve Güneydoğu Anadolu (Kürdistan)daki şeyhlik ve ağalık kurumlarıyla aşiret beylerini tasviye ediyoruz!... Bunlar, cumhuriyetin ilerici güçlerine karşı dikilen reaksiyoner ve dış düşmanlarımızın içimizde bulunan maşalarıdır!.." paravanası arkasında maskeleye çalışmışlardır...

Bu iddianın, bırakınız derinlemesine incelenmesi, azbuçuk gerçeklere bakmasını bilen dikkatli bir gözlemin ışığında da hi, tutar yönü yoktur: Bizzet kendisi sosyal içerikten yoksun, devlet dipçığı ve resmi dalavereleri yoluyla sonuna kadar soymak durumunda bulunan bir düzenin, hangi ilerici ve halkçı yönü olabilirdi!?. Kılık-kiyafet değiştirerek Ankara'nın lüks salonlarında yarı çıplak dans partileri düzenlemek... dinsizliği "laiklik" adı altında kanuni teminatlara bağlamak suretiyle "devrimci bir kaftanın içinde yutturmaya çalışmak... Ankara'yı parselliyerek devlet yönetiminin en yüksek seviyelerinde "arsa spekülatörlüğü" avına çıkmak!?. Bunlar mıydı, ilerici... halkçı... devrimci... hareketler!?

Kürdistan Halkının milli kültürleriyle ana dillerinin serbestçe gelişmesi şöyle dursun, hemen tatbik alanına konulan kopkoyu asimilasyon ve Kürtleri toptan (dillerini, tarihlerini, etnik ve sosyal özellikleriyle milli varlıklarını) inkar etmek po-

litikası, dünyanın başka yerlerinde de örnekleri görülen, koyu ırkçı-faşist uygulamalarının en kaba ve en zalim bir örneğinden başka birşey değildi...

Ankara'nın yeni politik kadrosu (İttihad-Terakki subaylarıyla bazı Turancı aydınlardan(!) oluşan askeri cunta..), daha Yunanlıların kovulmalarından çok önce, Anadolu'da gerçek bir halk kurtuluş savaşında hazırlanan köylü-işçi organizasyonları ile bunların bunların gelişmelerinden son derece ürkmüş ve bir ara da Yunanlılarla savaşmayı bir yana iterek, bu halkçı kuvvetleri tasfiye yoluna gitmekten çekinmemişlerdir: Çerkez Ethemlerin.. Demirci Ali Efendilerin... Çapanoğullarıyla Sıvastaki Kürt Koçkırililerin... Mustafa Suphi ve arkadaşlarının tasfiyeleri, su yüzüne çıkabilmiş belirli bir kaç örnek olarak sayılabilir...

Böylece, Cumhuriyet ilân edildiği zaman, eski Osmanlı subay ve bürokrat takımından oluşan, küçük burjuva menşeli ve gözleri zengin olmak hırsıyla yanıp tutuşan bir politik kadro, kuvvetli bir diktatörün etrafında, iktidara tamamen el koymuş bulunmaktaydı.

Bazı Türk solcularıyla Türk küçük burjuva aydınlarının yakalarını bir türlü kurtaramadıkları çok süregelen ve hiç değişmeyen sabit bir inaçları var: İllâ da Mustafa Kemal'in etrafında "iktidar tekkesi"!. Ortaklığına girişmiş askeri cunta iktidarına, dünya milli ve sosyal hareketleri yelpazesinde ilerici bir yer ayırmak.. Bu baylar, aradan kırk yıldan fazla bir zaman geçtiği ve yüz dafa kafalarını aynı ırkçı-faşist politik kadrolardan oluşan iktidarların sert duvarlarına tosladıkları halde,

bü gün bile, aynı türküyü öttürmekten bıkmamışlardır.

Sadece basit bir karşılaştırmayla, bu ırkçı-faşist Ankara iktidarlarına giydirilmek istenen ilerici-halkçı-devrimci kaftanın sırttan anlamsızlığını ve gülünç görünümünü gözler önüne sermeye yeterdir:

Bilinen sosyal devrim hareketlerinin en önemlilerinden ve halk devrimlerinin ilki olan Sovyet Devrimi, daha iktidarının ilk günlerinde şu bildiriği tüm Sovyet Halklarına ve dünyaya ilan etmiştir:

"RUSYA'DA YAŞAYAN HALKLARIN BİLDİRİŞİ"

"...Bu yılın haziranında toplanan Birinci Sovyetler Kongresi, Rusya'da yaşayan Halkların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi hakkını tanımıştır...

Kasımda toplanan ikinci Sovyet Kongresi de Rusya'da yaşayan halkların bu vazgeçilmez hakkını, daha kesin kararlı olarak doğrulamıştır.

Bu kongrelerin dileklerini yerine getirmek isteyen Halk Komşeyleri Konşeyz, aşağıdaki ilkeleri, halklar sorunu konusundaki çalışmalarına temel olarak almayı kararlaştırmış bulunmaktadır :

1)RUSYA'DA YAŞAYAN HALKLAR EŞİTTİR VE EGEMENDİR.

2)RUSYA'BA YAŞAYAN HALKLARIN, AYRILMAYA VE BAĞIMSIZ BİR DEVLET KURMAYA VARACAK KADAR SERBESTÇE KENDİ KADERLERİNE KENDİLERİNİN TAYİN ETME HAKLARI VARDIR.

3)HERHANGİ YA DA BÜTÜN MİLLİ VE MİLLİ-DİNİ İMTİYAZLAR VE GERİLİKLER KALDIRILACAKTIR.

4)RUS TOPRAKLARINDA YAŞAYAN MİLLİ A-

ZINLIKLAR VE ETNOGRAFIK GURUPLAR SERBEST OLARAK GELİŞECEKLERDİR.

GEREKLİ KANUNLAR MİLLİYETLER KOMİSYONUNUN KURULMASINDAN SONRA, HEMEN HAZIRLANMAYA BAŞLANACAKTIR.

RUS CUMHURİYETİ ADINA
Milliyetler Halk Komiseri
ÇUGAŞVİLİ - STALİN
Halk Komiserleri Konseyi Başkanı
V. ULİYANOV LENİN"(10)

Bilindiği gibi, Sovyet devrimcilerinin davranışları da, halklar sorunu konusunda bu bildirin kapsamını asla aşmamıştır: Polonya, Finlandiya tamamen bağımsız birer devlet olarak ayrıldıklarına (hemde zengin sınıfların iktidarında) ilân ederlerken, Sovyetler Birliğinde kalmayı arzu eden diğer milletler ise, kendi dahili bünyelerinde yapılacak sosyal ve politik değişikliklere, bizzat o halkın kendi içinden çıkan işçi-köylü kadroları kanalıyla gerçekleştirmişlerdir.

Sovyetler Birliğine bağlılıklarını ilân eden halkların iç sosyal değişikliklerini ve politik organizasyonlarını düzenlemek ya da bu halklardan herhangi birinin bu alanda iç işlerine karışmak veya bu halkların içinde buldukları sosyal-ekonomik aşanalarla henüz ters düşen ve beklenmesi gereken durumlarda zorlama bir takım tedbirlere başvurmak, merkezi ihtilal

aydınlarına bir kaç soru sormakla yetine-
lim :

1)Türkiye Cumhuriyeti idarecileri,
Kürdistan köylülerine gerçekten toprak
dağıttılar mı?

2)Onların temel demokratik milli
haklarını bırakınız tanınmasını,sözünü
dahi ettiler mi?(x)

Durum açıktır:1923 te Anadolunun
siyasi kaderini Ankara'da eline geçirmiş
bulunan askeri diktatörlük idarecileri,
katıksız bir şekilde ırkçı-Turancı bir
tutum ve pratiğin içine girmişlerdir.Böy-
le bir iktidarın Kürdistanda başvurduğu
ırkçı asimilasyon tatbikatına karşı,Kürt
köylü kitleleri,aşiret şefleriyle din li-
derlerinin,feodal orijinine rağmen objek-
tif olarak ilerici bir çizgide bulunan ve
haklı bir çıkış noktasından doğan Kürdis-
tan milli direnme hareketlerine,yiğitçe
katılmışlardır.

(x)Sözünü ettiler etmesine amma,bu sözle-
rin ne denli sözler olduklarını anlamak
için,askeri cuntanın en yetkililerinden
birinin resmi demecâne göz atmak yeterdir:
Devrin Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt,
1930 da Manisa'da Türk resmi politikasını
şu alçak sözleriyle dile getirdi:

"...Sadece Türk milletinin bu mem-
lekette milli haklar isteminde bulunma
hakları vardır.Diğer unsurların böyle bir
hak talebinde bulunmalarına inkan tanın-
maz..."

"Daha sonra,M.E.Bozkort sözlerine
şöyle devam edecektir:"Gerçekleri sakla-
manın gereği yoktur.Türkler bu memleketin
yegane sahipleri ve yegane efendileridir,
Türk orijininden gelmeyenlerin bu memleket
te sadece bir tek hakları vardır:Asil Türk
Milletine hizmetkârlık ve kölelik etmek..."

O halde, Kürdistan Halk kitlelerinin milli direnme hareketlerini, hangi hasta mantık ve hangi aptal tarih anlayışıyla karşı ihtilâl...reaksiyoner hareket...ya da aşiretlerin başkaldırmaları...şeklinde niteliyebiliriz?

Şimdi, "Yunan gavuru!"nun Anadoludan kovulmasından sonra, Kürt halkına reva görülen insanlık dışı, çağ dışı işlemlerinin kısa bir özetine geçebiliriz:

Lozan'da müttefik delegeleriyle, Ankara ırkçı-Turanlılarının temsilcileri karşı karşıya gelmeden önce, pazarlıklar bitmiş ve Senaaton Lord Curzon tarafından hazırlanmış bulunuyordu.

"...Irak Petrol Şirketlerinin İngiltere dışında kalan hisselerinin tamamı yani İngiltere'nin sahip bulunduğu %50 nin dışındaki %50 hisse ABD ile Fransa arasında paylaşılacak...Türkiye ise, Sevr'in uygulanmaması... Ve Kürdistan'ın büyük parçasının kendisine bırakılması karşılığında Musul ve petrolleri üzerindeki isteklerinden vazgeçecektir."(11)

Sonrasını biliyoruz...Kürtler aldatılmışlardı. TBMM'nin bir oturumunda Erzurum Milletvekili M.Hüseyin Avni Bey Kürsüye fırlayıp:"Bu memleket Kürtlerin ve Türklerin ortak malıdır. Bu kürsüden iki milletin söz söyleme konusunda eşit hakları vardır. Türk Milleti ve Kürt Milleti..."

Ama çok geç...1925 yılının başına kadar geçen birbuçuk yıllık süre içerisinde, belli başlı Kürt aydınları-bizzat Ankara'nın en yüksek yetkililerinin gizli emirleriyle- polis ve ordu tarafından ortadan kaldırılacak...

(11)J. Blau, Le Problème Kurde, Bruxelles, 1963, p=34

Ve Kürt Halkı, Şubat 1925 yılında, gittikçe sıkıştırılan ırkçı Türkleştirme kışkıracısından sıyrılabilmek için Şeyh Said'in önderliğinde silaha sarılmak zorunda kalacaktır...

Zira Yunanlıların kovulmalarından hemen sonra, Anadolu'nun siyasi kaderini eline geçirmiş bulunan İttihad-Tarakki taklidi askeri cunta, kopkoyu ırkçı bir tutumla Kürdistan'ın tüm yeraltı-yerüstü zenginliklerinin yağmasına hemen girişmiş ve Kürt halkının dili, kültürü, tarihi ve tüm moral değerleri kabaca ayaklar altına alınarak barbarca bir şekilde horlanmış ve Kürt milli varlığı toptan imha edilmek istenmişti.

TÜRKİYE'DE KÜRT MİLLİ HAREKETLERİ:

ŞEYH SAİD BAŞKALDIRMASI

Şeyh Said, Milli Direnme hareketinin yönetiminde, kendisine yardım edebilecek aydın bir kadrodan, elini çabuk tutan hükümet cellatlarının gizli cinayetleri yüzünden, maalesef yoksun kalmıştı... Yaşına rağmen (80), Kürt Halk Kuvvetlerinin başında, aylarca kahramanca döğüştü. Dersimin öteden beri Kürt Milli değerlerini duyarlılıkla korumakla ün yapmış Koçan Aşiretlerinin direnme ihtilâline katılanları ve Seyit Rıza ile diğer alevi Kürt aşiretlerinin de Şeyh Said kuvvetlerinin kuzeyini emniyete almaları, 1925 Hareketinin genişliğini ve Kürt milli birliğini gânsiten en somut tarihi kanıtıdır.

Buna rağmen, 1925 Kürt Milli Direnme Hareketi başarıya ulaşamadı... Bunun nedenleri konusunda çok şey söylenmiştir. Bizcehaklı ve meşru bir çıkış noktasından, (Türkleştirme uygulamalarına ve diğer Asimilasyon zorlamalarına karşı..) harekete geçen Kürt Halk kuvvetlerinin sonuca ulaşmamasının en önemli ve başta gelen nedeni, uygulanan askeri stratejinin yanlışlığıdır. Elindeki yarı düzgün ve çok eksik araç-gereçli kuvvetlerle, genellikle dağlık ya da düzgün ordu birlikleri için uygun olmayan bölgelerde, hükümet kuvvetlerini oyalyarak zaman kazanmak... Ve bu arada kadrolarını pekiştirmek yerine, hareketin başlarında kazanılan büyük askeri başarıların çekiciliğine kapılarak savaşın ovaya intikali ve hele Diyarbakir'in kuşatılması... Şüphesiz küçümsenmeyecek askeri stratejik hatalardı.

Bununla beraber yukarıda da gördüğümüz gibi, lider, büyük bir şansızlık eseri olarak hareketin başlamasından önce, bu konuda kendisine yararı dokunabilecek aydın ve uzman bir kadrodan yoksundu. Ve bu nedenle de mazurdu. Sonuca rağmen, Şeyh Said büyük insani meziyetleri ve katıksız milliyetçiliği ile, Kürt Tarihinin iftihar sayfalarına büyük adını kanıyla yazmıştır(x)

Direnme hareketinin başarıya ulaşmaması sonucunda, ırkçı-faşist Ankara hükümetlerinin Kürdistan'da başvurdukları kanlı marifetlerini, bütün Kürt Halkı çok iyi bilmekte ve hatırlamaktadır. Biz bir yabancıнын kaleminden çıkan şu birkaç cümleyle tablonun korkunç bilançosuna değinmekle yetineceğiz:

(x)Şeyh Said, İstiklâl Mahkemesinde, Halkının milli hakları uğrunda silaha sarıldığını, sadece bu görevini yerine getiremediği için, üzgün bulunduğunu ve halkı uğrunda ölüm cezasına mahkûmiyeti, kendisi için bir şeref saydığını tekrarladıktan sonra:

"ÖLÜME, KÜRT ŞEHİTLERİ DİYARINA SAKİN KALPLE GİDECEĞİM, ZİRA DÖRT MİLYONDAN FAZLA KÜRT KANLARIMIZIN HESABINI MUTLAKA BİR GÜN SORACAKTIR..." (Cf. Asie Francaise Juillet, 1925, p, 232)

Bilmem Türk Tarihini yazarlar yarın kendilerine hesap soracak olan emekçi Türk Halkına nasıl cevap verebileceklerdir. Şüphesizki Türk halkı, kendisini böylesine adı oyunlarla aldatanlardan günün birinde intikamını alacaktır.

"...Kürdistan ateş, kan ve demirle boğuldu; insanlar çeşitli işkencelere tabi tutuldu ve öldürüldü. Köyler yakıldı.. Mahsuller tahrip edildi.. Çocuklara bile merhamet edilmedi. Özel İstiklâl Mahkemeleri tamamen askeri ve ırkçı ölçülerle binlerce insanı astı...sürdü...ya da zindanlara tıktı..BU MAHKEMELER TÜRKİYE'Yİ BİR BOYDAN BİR BOYA TEMİZLEDİLER.."(12)

Bütün bu işkenceler, cinayetler, katliamlar, sürgünler ve asimilasyonun (Türkleştirme) tüm humus uygulamaları, sadece evet sadece bir tek şeye yaradı: Kürt Milliyetçiliğinin ve milli hassasiyenin daha da kuvvetlenmesi ve olgunlaşması...

Xwebûn Kürt Dizenme Teşkilatının önderliğinde, Ağrıdağının etrafında toplanan Kürtçü millitenler, Ankara Hükümetine, Kürt Milli haklarının kabul edilmesini ve bu dilekleri kabul edilmediği takdirde, silaha sarılacaklarını bildirdiler. Ankara vakit kazanmak için, oyalayıcı bir takım taktiklere başvurdu. Ve bu arada Eylül 928 de, General İhsan Nuri komutasında nazırlıklara girişen Kürt mukavemetçilerine anlaşma teklifinde bulundu. Bu teklif ayrıca İhsan Nuriye ve arkadaşlarına büyük kişisel çıkarlar vadetmekteydi. Kürt savaşçıları, Kürt halkının milli demokratik haklarının alınmasından başka bir istekleri bulunmadığını tekrarladılar...

Bir müddet sonra hazırlıklarını tamamlayan hükümet kuvvetleri harekete geçtiler. Bu arada, Van Gölünün doğusunda bulunan çok verimli topraklardan bir kısmını iranlılara bırakmak suretiyle, varılan

gizli bir anlaşma sonucu, Ağrıdağının doğusu da takas yoluyla Türkiye sınırları dahiline alınmış bulunmaktaydı. Bundan gaye hem Kürt savaşçılarını askeri alanda arkadan çevirip zor durumda bırakmak ve hem de hareketin genişlemesini önlemektir.

Hükümet kuvvetlerinin mukayese kabul etmeyen sayı ve gereç üstünlüklerine ve Kürt savaşçılarının doğal ikmal kaynağı olan hareket sahasındaki Kürt köylerinin yakılıp yakılmaları ve halkının da imha edilmesine rağmen, son derece kanlı ve inatçı çarpışmalar uzun müddet devam etti. Kürdistan'ın diğer bölgeleriyle bağlantısı kesilen ve dışardan hiç bir yardım alamayan İhsan Nuri ve yanında bulunan Kürt savaşçıları bir buçuk yıl süren çarpışmalarda sayı olarak son derece azalmışlardı. Durum her bakımdan ümitsizdi. Bunun üzerine, Kürt savaşçıları hareket sahasından bir yarma girişimine geçtiler ve hükümet kuvvetlerine püskürterek İran'a sığındılar.

Dünyaoyu, Ağrı (Ararat) civarı ve Zilan vadisindeki katliamlara ve Türkleştirme zorlamalarına karşı bir kere daha kulaklarını tıkadı ve sessiz kaldı. Sadece 30 Ağustos 1930'da, delegelerinden birinin verdiği bir önergeyi ikinci enternasyonal gündemine aldı ve katliamları kınadı. Fakat o kadar...

Ankara, Kürt milli bilincinin ve milli hak isteklerinin bu asla tükenmeyen dinamizmi ve direnci karşısında afallamıştı. Bunun tesiriyle 5 Mayıs 1932'de genel bir sürgün kanununu çıkardı. Bu kanun tamamen keyfi ve yuvarlak ifadeler taşıyor ve Türkleştirme tatbikatını bu kez resmen itiraf ve ilân ediyordu:

Kanun, "Sağlık, maddi, kültürel, politik, stratejik ve emniyet sebepleriyle:.."
İçişleri Bakanına Kürtleri batıya ya da
Orta Anadolu'da istediği yerlere sürme hak-
kını vermekteydi. Ayrıca Kürdistan dört
bolgeye ayrılıyor ve bunlardan biri, tama-
men boşaltılarak "gayri meskün" hale geti-
riliyordu... Artık Türkiyenin resmi demeç
ve tutumunda Kürt diye birşey mevcut de-
ğildi; "DAGLI TÜRKLER!" Ya da başka bir de-
ğimle "ihmale uğramış Türkler!"

Institut kurde de Paris

DERSİM KÜRT MİLLİ DİRENME HAREKETİ

Kürt milli haklarının geri alınması için, Türkiye'nin ırkçı-faşist cunta iktidarlarına karşı girişilen silahlı Kürt Halk hareketlerinin, şüphesiz en kanlı olanı ve en az bilineni Dersim Kürt Millî Direnme Hareketidir. Bu nedenle, Kürt Tarihinde önemli bir yeri olan Dersim Kürt Silahlı Direnme hareketini kısaca da olsa aktarmak şüphesizki tarihsel bir görevdir.

Dersim, bütün tarihi boyunca, 1938 yazının son aylarına kadar, kendi bağrına Kürt'ten başka hiçbir yabancıyı sokmamıştır. Ne Bizanslılar, ne Moğollar, ne Selçuklu Türkmenleri ve ne de Osmanlılar girmişlerdir Dersim'e... 1938 Harekâtına rastlayan günlerde Başbakan Celal Bayar, Dersim Bölgesinin devlet içinde devlet olduğunu ve o güne kadar 48 defa askeri harekâta girişilmiş bulunulmasına rağmen, bu çibanın(?) hiçbir zaman deşilemediğini, Mecliste itiraf etmek zorunda kalmıştır.

Cumhuriyetin ilânından sonraki tarihler içinde, Dersimin sözü en fazla geçen ve saygı duyulan gerçek lideri Seyyit RIZA idi... Dersim, yüzyıllar boyu koruyabildiği milli millî otonomisini müesseseleştirmişti: Her bölge halkının (aşiretin) bir meclisi ve ayrıca bir de Dersim Genel Meclisi (Cemaatê Esirani) vardı. Bu meclislerin aldıkları kararlar, aşiret şefleri ve silahlı kuvvetleri tarafından aynen uygulanmak zorundaydı. Ayrıca, adli, idari ve kültürel kurumlar da, Dersim Kürtlerin milli özelliklerine uygun bir şekilde geliştirilmişti.

1936 yılına kadar, merkezi hükümet-

lerin Dersim'e yolladığı bütün askeri seferler sonuçsuz kalmış ve Dersim, hükümetin kontrolünü imkânsız bırakmıştır. Aynı yılın sonbaharında, meclisi açış konuşmasında, M. Kemal sözü Dersim'e getirir ve tutanaklara geçen su korkunç kararını açıklar:

"Dahili işlerimizde en mühim bir safha varsa, o da Dersim meselesidir. Dahilde bulunan işbu yarayı, bu korkunç çibani ortadan temizleyip koparmak ve kökünden kesmek işi, her ne pahasına olursa olsun yapılmalı ve ve bu hususta en acil kararların alınması için, hükümete tam ve geniş selahiyetler verilmelidir."

Bu konuşma, Türkiye'nin en yüksek Kurumu olan Parlamente'da yapılmıştır. Ve Türk-ırkçı faşizminin ve yıllardan beri uyguladıkları insanlık dışı Türkleştirme politikasının en açık ve en özlü bir ifadesidir. Türk-ırkçı faşizmini Hitler'e rahmet okutturacak jenosid katliamları ve sürgünler yoluyla, en yüksek derecede yıllarca temsil etmiş bulunan diktatör; göstermelik bile olsa, ıslahattan(!), medenileştirmek - ten(!), kamu hizmetlerinin Dersim'e getirilmesinden(!) dahi söz etmek gereğini duymamış ve katliam plânını, açıklamaktan çekinmemiştir.

Kararın anlamı açık ve kesindi: Yüzyıllardan beri atalarından kendilerine kalan ve üzerinde oturageldikleri öz topraklarında, dahili milli otonomilerini yiğitçe sürdürmekten başka hiçbir kabahatları bulunmayan 200 000 kişilik bir Kürt topluluğunun bulunduğu Dersim Halkını toptan imha etmek... Elinde en son model katliam araçlarının bulunduğu koca ordulara sahip, modern ve demokratik bir düzen kurma(!) çabasında bulduklarını iddia eden kişilerin, gerçek

kimlikleri ve Irkçı faşizmi buydu işte...

Katliam plânı gereğince, aynı yıl, Mecliste kabul edilen ve bütün dünya tarihinde bir başka benzerine zor raslanır bir özel kanunla (Tunceli Kanunu) Dersim Bölgesinde özel bir askeri idare kuruldu. Ve bu idareye-mahkemesiz insan öldürmek te dahil- akla gelebilen bütün yetkiler tanınmak suretiyle, hemen uygulama alanına kondu. Dersim sıkıyönetim komutanlığına cellatbaşı olarak, işkenceleriyle ün yapmış insan kasabı General Addullah Alpdoğan getirildi. Alpdoğan aynı zamanda Dersim Valisi ve Bölge Umum Müfettişi sıfatları ve yetkilerini de taşımaktaydı. Zira, Karargahını Elazığ (Xerpêt) da kuran askerî idare, gereğinde savaş alanını genişletmek için, Çapatçar (Bingöl) ve Elazığ Vilayetlerinin de kontrolünü ellerinde tutmaktaydı. Çünkü, Dersim'le komşu bulunan bu iki vilayetin, özellikle köylülerin tamamı Kürttü, ve hareketin gidişi esnasında, Dersim'in tamamen kuşatılarak yok edilmesi ve Kürdistan'ın hiçbir yerinden yiyecek yardımı dahi alabilmesine imkân bırakılmaması, karar altına alınmış bulunmaktaydı...

Hükümet, yoketme plânını uygulayabilmek için, gereken ön hazırlıklara, birkaç yıldan beri başlamış bulunuyordu. Stratejik askeri yollar, köprüler, nisbetten kalabalık ve hükümet kontrolü altında bulunan yerleşme yerlerinde ise büyük askeri kışlalar (müstantkem yerleşme yerleri) inşa edilmedeydi. Dersimliler kendilerine güvenlerini asla kaybetmemelerine rağmen, bütün bu hazırlıkları kuşkuyla izlemekteydiler...

1937 yılı ile birlikte, tüm hazırlıklarını tamamlıyan hükümet, "iş bu korkunç çi-

banı(!) her ne pahasına olursa olsun, kökünden temizleme hareketine girişti...

Şüphesiz ki, Dersim'de iki yıl kesintisiz bir şekilde devam eden savaş, bütün Kürt Tarihinin en acı, en kanlı ve en korkunç bir sayfasını teşkil eder...Kuvvetlerin eşit olmayan insan ve malzeme nispetliliği, Dersim'im dış dünyadan son derece uzak ve doğal sınırları dolayısıyla da dört bir taraftan rahatlıkla kuşatılabilir durumu, Kürdistan'ın diğer bölgelerinin daha önce kısa zaman aralıklarıyla patlayan Kürt direnme savaşları boyunca ve sonrasında, son derece garip görmeleri ve yorgun düşmeleri... Bunlara o tarihlerde Nazi Almanyasının bütün dünya için yarattığı tehlike dolayısıyla, herkesin kendi problemiyle uğraşır bulunması ve tüm dünyanın ilerici ve hür devletlerinin Dersim katliamına benzer durumlarda seslerini çıkaramamış olması da eklenmelidir...

Biz bu konunun sonunda söylenmesi gereken yargımızı başından yani tam bu noktada açıklamak ve sonra da olayı özetlemeye devam etmek istiyoruz :

Dersim'in yiğit evlatlarının bugün de Kürt Halkının hakla ve meşru milli hakları uğrunda Kürt milliyetçilerinin en ön saflarında daima görev aldıklarına bakılacak olursa, "Korkunç Çıban(!) her ne pahasına olursa olsun..." asla deşilememiştir... Ve Kürt Halkı Demokratik milli haklarının sahibi oluncaya kadar da, işlemekte devam edecektir.

Dersim, bu kanlı savaşların korkunç darbeleri altında, yüzbin cavarında şehit verdi... Ne var ki, % 90 nını kadınların, ihtiyarların ve çocukların oluşturduğu bu şehitlerin kanları asla boşa gitmedi. Çünkü

bu şehitlerin kanları, Kürt Milli Hak isteklerinin ve memleketlerinin tüm zenginliklerine insanca sahip çıkmak isteminin ücretiydi ve geleceğin Kürt devrimcilerine, asla teslim olmamalarını hatırlatan ve mücadelelerini pekiştiren harçtı...

Ama, Ankara hükümetinin, ırkçı-faşistlerinin, "her ne pahasına olursa olsun,..." deyimiyle belirttikleri çaban(!) kendilerine epey pahalliyeye mal oldu ve yaptıkları ters tepti : Kendi çıkarları uğruna kullanmaya çalıştıkları ve Dersim dağlarına gönderdikleri binlerce Türk emekçisi, çok geçmeden bu ırkçı baskının farkına vardı. (yakın tarihimiz buna tanıklıktır.) Yarattılan çelişkinin, esasında aynı bir çelişki olduğu gerçeği az da olsa kavranıldı...

Evet, ters tepti... Çünkü, yapılan bütün katliam ve baskılara rağmen Dersim Kürtleri asla assinile edilemedi ve de edilemeyecekler de...

X

1937 yazında, başlarında Seyit Rıza'nın bulunduğu, Dersim, Homedan, Haydaran bölgeleri şiddetli çarpışmalara sahne oldu.. Sonbaharın sonunda kesin bir sonuç alamayan hükümet kuvvetleri, karşılaştıkları bu amansız direnme karşısında, büyük kayıplar vererek Elazığ'a geri çekilmek zorunda kaldılar.

1937 yılının başlarında Türkiye'nin Türklerle meskin bata ve Orta Anadolu illerinde, kısmi bir seferberlik ilân edilerek, 26-27-28 doğumlular askere alınmışlardı... Büyük askeri harekâttan önce de Seyit Rıza, bir kez daha, hükümet kuvvetlerinin geriye çekilmesi, stratejik askeri yollarla berkitilmiş orun inşaatlarının durdurulması ve Dersim'de Kürt Milli Haklarına dokunmadan

saygı gösterilmesi şartıyla, sorunun barışçı yollardan çözümünü önerdiyse de sonuç alamadı.

Yaz ortalarında savaşlar bütün şiddetiyle devam ediyordu. Harekâtı bizzat Seyit Rıza yönetiyor ve Kürt Mükavemetçileri teslim çağrılarının, kayıtsız şartsız boyununu cellada teslim etmek anlamına geldiği, bizzat deneyleriyle bildikleri için, sonuna dek savaşmak ve eğer gerekirse, silahlarının başında, erkekçe ölmek kararındaydılar...

Seyit Rıza'nın en yakın yardımcısı ve Kürt milliyetçiliğinin gerçekten eşsiz militanı ve teorisyeni Ali ŞER' di. Ali Şer'in direnme hareketi içindeki rolünü ve kişisel artamlarını bilen General Alpdoğan, O'nun başına büyük ödül vaad ediyor ve devamlı olarak bu işi yapanın erişeceği büyük dünyalığı ilân ediyordu.

Seyit Rıza'nın akrabalarından klavuz (ötedenberi Seyit Rıza'ya içinden düşman, kıskanç ruhlu ve kötü karakterli bir insandı) gece evine konuk olarak gittiği Ali Şer'i, Ağdat Köyündeki konağında kahpece katletti. Ve eşiyile birlikte Ali Şer'in kafasını kesmek suretiyle, Elâzığ'da bulunan insan kasabı Alpdoğan'a götürdü(x)

(x) Ali Şer, Seyit Rıza'nın en yakın fikir ve silah arkadaşıydı; okumuş, ileri görüşlü, şair ve gerçek bir halk aydını olarak isim yapmıştı. Dersim'de Kürt Milli varlığının dinamizmi ve Seyit Rıza'nın sağkoşuydu. Bütün bu meziyetleri, O'na arkçı-faşist hükümetin neden diş bilemediğini izah eder. İşte, Ali Şeri, kendisine yemek hazırlamakla uğraştığı bir sırada arkadan kahpece rehberle öldürten nedenler bunlardı...

Bu korkunç cinayet olayına ve Seyit Rıza kuvvetlerinin Kozluca bölgesinde pusuya düşerek büyükçe kayıplar vermesine rağmen, savaş bütün gücüyle devam ediyordu. Özellikle genç Şahine Baxtiyarinin komuta ettiği Kürt kuvvetleri, hükümet kuvvetlerine büyük kayıplar verdirttiler. Ve Batı Dersim'den hükümet kuvvetlerini geriye püskürtüler...

Yazın sonlarında, birara savaş durgunlaştı. Bu, zorun sökmediğini gören hükümetin, perde arkasında düzenlediği bir başka oyunun sahneye konması için, başvuru olan taktik bir manevradan ibaretti:

Hükümet, Erzincan Valisi kanaliyle Seyit Rıza'ya başvurarak, konuşma isteminde bulundu. Zira, vali, ötedenberi Seyit Rıza'nın kişisel dostluğunu ve güvenini kazanmış biri olarak bilinmekteydi. O'nun vasıtasıyla yapılan öneriye ve yeminlerle verilen teminatlara inanan Seyit Rıza, maiyetinde bulunan en yakın adamlarından bir gurupla Erzincan'a geldi ve aynı gün müzakere yerine(!) tutuklandı.

Yıl 5 Eylül 1937 dir... En adi bir eşkiya, bir gangester kadar bile sözünün eri olmayan hükümetin, gerçekten bu utanılacak basit ve döneke oyunu karşısında, kanı beynine sıçrayan yaşlı lider, Vilâyet konağından çıkarken, etrafını saran büyük halk kalabalığına doğru dönerek, haykıran bir sesle: "HUKUMATA BÊ ŞEREF Ū ZUREKER!.. (Yalancı ve şerefsiz hükümet!) sözlerini söylemiştir.

Birkaç hafta sonra, Şahin'de şehit düşünce, Dersim Direnme Harekâti, tamamen başsız kaldı. Yine de kıştan önce, hükümet kuvvetleri Dersim'i kontrollerine alamadılar ve yukarıda da değindigimiz gibi, Elazığa geri çekilmek zorunda kaldılar...

1938 BÜYÜK DERSİM KATLIAMI...

Liderlerinin birer birer ortadan kaldırılmalarından sonra, Dersim Direnme Kuvvetleri, (özellikle Batı Dersim) tamamen başsız kalmıştı. 1938 baharında, hükümet "bütün silanlarını teslim edecek olan asilerin affedileceğini!.. "ilân etti. Bu çağrı üzerine Hükümet kuvvetlerine teslim olan ve silahlarını veren Karabalı, Fernad, Pilvank, Şex Memedan ve Karacaseyitleri tüm olarak imha edildiler. Arkasından Mazgirt Kureyşan Aşireti mensuplarıyla, Yusufan, Baxtıyar Kürtlerinin de çoğunluğu kadın, çocuk, emzikli, gebe, ihtiyar farkı gözetilmeksizin, kitleler halinde, çoğu defada süngülenmek suretiyle yok edildiler...

Yazın sonlarında, Nazmiye'nin Hormekan, Kureyşan, Alanve; Mazgird'in bir kısım Bamasuran mensupları da aynı şekilde zehirli gaz bombaları, süngüler...ve cesetlere dökülerek ateşlenen petrol yangınlarıyla yok edildiler...

İnsanlık tarihinin tanık olduğu en korkunç, tüyler ürpertici bir jenosid hareketiydi bu... Bir ulus, bir halk siffi boyunca egmediği ve saf köleliği, asimilasyonu reddettiği için; kendi öz anayurdunun bağrında petrolle, gaz bombalarıyla, kurşunlarla, süngü darbeleriyle küme küme...gurup gurup...yok ediliyordu...

1938 Eylül ve Ekim aylarında Dersim artık bir harabe...bir vıraneydi... Bu korkunç ve acılı günlerin insan usuna sığmayan cinayet öyküleri ve acı hatıraları, bugün bile tüm dehşetiyle anlatılmakta ve özellikle o günleri yaşayıp ta hayatta kalabilmiş olanlar tarafından en ince detaylarına tadar bilinmektedir...

Binlerce Dersim'li genç kız, namus-
larını kurtarmak için, Kürdistan şehitle-
rinin kanlarıyla kıpkızıl akan Munzur Su-
larına, kendilerini kayalıklardan atarak,
zulme ve insanlık dışı davranışlara, in-
san kişiliğinin en yüce davranışıyla ce-
vap veriyorlardı...

Ordu yetkililerinden Erzurum Kolor-
du Komutanı, Tefvik Paşa, yetkililerden da-
ha insani davranışlar yapılmasını önerdi-
ği için, geri çektilmiştir. Aynı kolordu
subaylarından binbaşı Hayri, mitralyöz ate-
şine tutularak öldürülen kadınların kaçak-

larında bulunan küçük yavruların kurşun ye-
dikçe hoplayıp zıplamalarından dehşete ka-
pılmış ve bunlardan birini kendi öz çocuğuna
benzettiği zaman da, düşüp bayılmış ve da-
ha sonra usunu yitirmişti... Bütün bunlar, ta-
rihin gördüğü en zalim... en barbar... katli-
amlarından biri olan Dersim Faciasının bin-
lerce olaylarından sadece birkaçıdır...

Demam Aşiretinin yiğit halkı, teslim
olan bütün Dersimlilerin toptan yok edildik-
lerini bizzat gözleriyle görünce: "Son ki-
şimize kadar çarpışacağız ve asla bu zulüm-
lere teslim olmayacağız..." diye yemin etti-
ler. Bu kutsal yeminlerinde sonuna kadar bağ-
lı kalan yiğit Demenanlılar, İvîşê Seykalıla-
rın, Sîlê Rîtlerin komutasında, Kutu Laş Dere-
lerinde, hükümetin ırkçı-faşist kuvvetlerine
darbe üstüne darbeler indirdiler... Bir müd-
det sonra Xîdê Alê İsmê komutasındaki Hay-
daran kuvvetleri de Zel bölgesinde, hükümet
kuvvetlerine yüklendiler...

Yaz başlarında savunmasız, silahsız
Kürt Halkını süngüden geçirirken, en ufak
merhamet göstermemiş olan ırkçı-faşist hükü-
met askerlerine Demenanlılar da aman verme-

diler...Sonbaharda ordu birlikleri büyük kayıplar vererek Demenan bölgesinden geri çekilmek zorunda kaldılar ve 1942 yılına kadar da Dersim'de asla çarpışmaların arkası kesilmedi...(1942 den sonraki dönem, kitabımızın, "Türkiye'de Kürt Sorunu" bölümünde değineceğiz.)

Institut kurde de Paris

MAHABAT KÜRDİSTAN CUMHURİYETİ.

Kitabımızın bir bölümünde, Perslerle Kürtlerin aynı etnik ve linguistik köklerden geldiklerinden bahsetmiştik. İslâmiyetin doğuşuna kadar ve bu dinin iki kardeş halkın geniş kitleleri arasında yayılma olanakları bulmasına kadar geçen zaman içerisinde, gerek Acemler ve gerekse Kürtler, zaman zaman ayrı devletler ya da imparatorluklar kurmalarına rağmen, genellikle kaderlerini aynı bir siyasi bütünlüğün içerisinde birleştirmiş bulunuyorlardı... "İRAN" coğrafya ve tarihi adının belirttiği halklar yani Kürtler ve Acemler... uzun tarihi seyirler içinde yanyana ve bir arada yaşayagelmişlerdi. Her iki halkı merkezden idare eden imparatorlar ve önemli komutanlar da kâh Kürt ve kâh Acem idilef. Böylece, tarih iliminin en kesin çizgilerle ortaya koyduğu bilgileri, bir cümle içerisinde ifade etmek gerekirse; denilebilir ki, Kürtlerin ataları MEDLER ve KARDUKLAR, Acemlerin Ataları AKAMENİDLERLE birleşerek İran İmparatorluğunu meydana getirmişler ve PART, SASANI ya da İRANİ adlarıyla yakın tarihi zamanlara kadar ortak olarak yaşamışlardır...

23 Ağustos 1514 te Galdıran Savaşında, Kürtlerin en büyük kitlesinin Osmanlı Sultanının safında yer alması, Doğu Ari İmparatorluklarının en görkemlilerini birlikte yaratabilmiş bu iki halkın tarihinde, ilk defa vuku bulmaktaydı... Şah İsmailî Safevi'nin Şii meshebine inanmasına karşılık, sunni islâmi değerlerin Kürt toplumunun en büyük kesimini etkisinde buldurmuş olmasının yarattığı tarihi ve kaçınılmaz bir so-

nuçtu bu...

Acem milliyetçiliğinin-tıpkı Türk, Arap milliyetçi baskılarında olduğu gibi, İrkçı ölçüler içinde despot hale gelmesi nisbetinde, İran'da Kürt Milli Direnme hareketleri görülmekte gecikmemiştir.1922 lerden sonra,Faşist-gerici Rıza Şah zamanında birçok Kürt liderinin ve ileri gelenlerinin yani Kürt milliyetçilerinin mallarına ve topraklarına el konulmuş,kendileri de ya sürülmüş ya da öldürülmüşlerdir,, Bu ırkçı baskı hareketlerinin bir tepkisi olarak,Kürt Halk kitlelerinin geniş çoğunluğu,Şikak'lı İsmayil Xan'ın(SIMKO)liderliği altında,Tahran'a karşı direnmişlerdir. SIMKO Usta bir taktisyen ve yaman bir gerilacıydı.Uzun yıllar İran'ın güçlü kuvvetlerini bozgundan bozguna uğrattı.Neticede emperyalist uşağı Şah,askeri alanda Simko'yu yenemeyeceğini anlayınca,görüşme teklifinde bulundu.Ve Simko,Kürt Halkına karşı daha eşit muamele yapılması ve kendisinin de Urmiye Gölü civarındaki Uşnuya,geniş yetkilerle vali olarak tayını şartıyla,savaşı bırktı.

Oysa gerici ve ırkçı Şah,bütün bunları sadece zaman kazanmak ve Simko'yu her ne şekilde olursa olsun ortadan kaldırmak için kabul etmişti.Nitekim,bir müddet sonra(1930) kendisini ziyarete gelen ve Şehinşahlarının Simko'ya selamını ve güvenini(!)getiren bir heyeti,şehir sınırları dışına kadar uğurlıyan korkusuz Kürt lideri,daha önce geçiş yolunda pusu kurmuş bulunan hükümet kuvvetleri tarafından,kahpece öldürüldü.Uzun boylu,saglıklı,son derece atılgan ve yaman bir savaşçı olan bu Kürt ZAPATASI,halkını karakterize eden Kürt köylü tipinin en mümtaz bir kişisiydi.Kalleşçe bir tuzaga düşürülerek öldürülmesi,O'nu haklı olarak Kürt Milli kahra-

manlarının en önde gelen kişileri arasına sokmuş ve daha sonraki İran Milli Direnme hareketlerinin de sembolü haline getirmiştir...

Adı efsaneleşen Kürt Köylü Lideri SIMKO tehlikesini atlatan Faşist Rıza Şah Pehlevi, bir müddet sonra soluğu Ankara'da alacak(1934) ve "aynı dertten mustarip!." Türk idarecileriyle; daha sonraları Irak'ı da içine alacak olan ünlü SAADABAT PAKTI'nın temelini ilk harcı koyanlardan biri olacaktır.(1937) Bilindiği gibi, bu pakt, Kürt halkının temel milli demokratik haklarını, her ne bahasına olursa olsun tanımamayı ve Kürt Milli Direnme Hareketlerini bastırabilmek için, her üç devletin(Türkiye-İran-İrak) ortak hareket etmelerini ön gören bir nevi "HAÇLILAR İTTİFAKI"ydı... Peryodik zaman aralıklarıyla, günün şartlarına uygun şekilde ve fakat her dafasında aynı temel amaca (Kürt halkını inkâr etmek ve esir tutmakta devam) hizmet için yenilenen(1937-1947-1955) bu pakt, 1958 Irak Kürt-Arap ortak ihtilaliyle büyük bir darbe yemesine rağmen, halâ CENTO adıyla ve aynı temel amaca hizmet etmektedir...

1941 yılında müttefik orduları İran'a girdiler. Sovyetler, ülkenin kuzeyine, İngilizler de güneyine yerleştiler. İran Kürdistanının kuzey bölümü(Urmiye civarından Kermaşaha kadar) Sovyet işgal bölgesinde bulunmaktaydı. Bu işgal olayında İran'ın merkezi kuvvetleri büyük bir direnme göstermeden teslim olmuş ve merkezi hükümetler de tamamen müttefiklerin kontrolleri altına girmiş bulunmaktaydılar. Bu siyasi kargaşıklığın yarattığı ortamda, İran'ın başlıca milli topluluklarından olan Kürtler ve Azeri Türkleri, toparlanarak, derlenerek kendi başlarının

çaresine bakmak ve milli otonomilerini kurmak için, faaliyete geçtiler...

Urmiye Gölünün güneyinde bulunan MAHABAT Şehrinde, 1943 yılında, KOMALA CİWANEN KURD (Kürt Genleri Birliği) adıyla gizli bir örgüt kurulmuştu. Daha sonraları sadece KOMALA adını kullanacak olan bu örgüt, Sovyet işgal idaresinin de toleranslı tutumu dolayısıyla, dahilde hemen hemen bağımsız bir idare kurmuş bulunan İran Kürdistanı'nda, politik bir parti hüviyetine girdi.

Bu arada, Mahabat'ın ve çevresinin saygısını ve sevgisini kazanmış Kürt Halk Liderlerinden Qazi MIHAMED'in Komalaya girmesi, onu iyice güçlendirdi. (1944) Bir yıl sonra, 1945 Martında, Komalanın genç elemanları tarafından Daék Nişteman (Ana Vatan) adlı bir operanın sahneye konması ve başarıyla temsili, Kürt Milli tansiyonunu, Mahabat ve çevresinde zirveye yükseltti.. Oyunda, Kürdistan zincire vurulmuş bir esir durumunda gösterilmiş ve bu zincirin parçalanışı, Kürt milli giysilerini taşıyan gençler tarafından başarıyla gerçekleştirildiğinde, seyirler tarafından sınırsız bir alkışa ve günlerce dinmeyen milli bir heyecanın dalgalanmasına yolaçmıştı...

Komalacılar, Daék Nişteman oyununun yarattığı çok etkili havanın da ışığında, Nisan 1945 de gizlilikten çıktılar ve legal olarak çalışmaya başladılar. Aynı yılın sonbaharında; Kürdistan milliyetçileriyle çevredeki başlıca aşiret şeflerinin de katılmalarıyla, MAHABAT'ta toplanan büyük bir kongrede, KÜRDİSTAN DEMOKRAT PARTİSİ kuruldu. Bu, Kürdistan Tarihinde ve 1. Dünya Savaşından sonraki Kürt Milli Hareketleri tarihinde, çok önemli bir dönüm noktasıydı...

Zira daha sonraki Kürt Milli Direnme ve milli haklarının istirdadı konusunda yürütülen mücadelelerde, bu parti daima birinci plânda rol oynayacak ve Kürt Milli Hareketlerinin milli seviyedeki yegâne organizasyonu olacaktır.(x)

Mahabat'ta kurulan KDP nin amacı şu şekilde saptanmıştı. Bu saptanma "Kürt Halkının Manifestosu" başlığı altında Qazı Mihamed ve diğer 55 Kürt milliyetçisi tarafından imzalanmak suretiyle, bütün dünyaya duyuruldu :

"Kürt Halkı, dünyayı faşizm tehlikesinden kurtaran ve en güçlü ifadesini "Atlantik Beyannamesi"de bulan temel ve doğal insan haklarının evrensel dokunulmazlığı prensiplerinden esinlenerek beyan eder..." cümlesiyle başlamakta ve daha sonraları kaypak-gerici-faşist Rıza Şah Pehlevi tarafından reddedilen "Milli Programı" nı, şöyle özetlemektedir :

1) İran Kürt Halkı, serbest idaresiyle dahili yönetimi (otogovernöman) bizzat eline alacak, mahalli işlerini kendisi yürütecek ve İran Devleti içinde Milli bir otonomiye sahip olacaktır..

2) Kürdistan Eyalet Meclisi, en kısa zamanda, Anayasa sınırları içinde seçilecek ve bütün kamu görevlerinin kontrolü ve yürütülmesi işlerini organize edecektir.

3) Kürt dili, resmi dil olacak ve bütün Kürdistan'da tüm eğitim-öğretim bu dil ile yapılacaktır.

(x) Örneğin bugünkü Irak Kürdistanı Milli İhtilâlini yöneten Kürdistan Demokrat Partisi de kuruluşunu, bu partiden esinlenerek gerçekleştirmiş.

4) Kürdistan otonomi idaresinin bütün memurları yerli(otokton) olacaktır.

5) Parti,Azarbeycan Halkı ile ortak çıkarları etrafında,gerçek bir kardeşlik dayanışmasını gerçekleştirecek ve bu topraklar üzerinde yaşayan Hıristiyan topluluklara karşı da,aynı kardeşlik bağları içerisinde bulunacaktır.

6) Parti,Kürt Halkınının moral,sağlık, ve ekonomik durumunu; en kısa zamanda girişilecek tarımsal,ticari,endüstriyel ve hijyenik çalışmalarıyla geliştirecek ve düzenliyecektir..."

Mahabat'ta bu olayların cereyan ettiği günlerde,bir başka önemli olay,İran Kürt Milli Hareketine güçlü bir katkıda bulundu: 1943 yılından beri,İrak sınırları içinde muhtar bir Kürdistan kurmak amacıyla Irak Arap Monarşisine baş kaldırmış bulunan Mıstefa Barzani ve beraberinde bulunan kuvvetler,uzun yıllardan berix Monarşi idaresine ve İngilizlere karşı verilen savaşlarda pişmiş,gözünü budaktan esirgemeyen vurucu-çevik bir kuvvetle,ayrıca Irak ordusunda subay olarak görev yapmış olan Mıstafa Xoşnav,İzzet Abdılazız,Mıhammed Mahmud ve Xeyrullah Abdülkerim gibi Kürt milliyetçisi aydınlar da bulunmaktaydılar...

Zaten dört yıldan beri(1941 den sonra)İran Kürdistanı'nın büyük bir bölümünde fiilen (de facto)teşkil etmiş,içte tamamen bağımsız bir otonomi idaresi vardı.Mahabat'ta kurularak gelişen Komala ve daha sonraki adıyla KDP,modern ve milli bir devlet kurmak üzere(zira merkezi hükümet,Kürt Halkınının İran Birliği içerisinde otonomi idaresi istiyen bildirisini reddetmiş bulunmaktaydı)

hazırlıklarını tamamlamış bulunmaktaydı.

Mıstafa Barzanı ve arkadaşlarının da kendilerine katılmasıyla moralleri son derece yükselen ve tecrubeli bir çekerdek silahlı kuvvete de sahip olunca MUHABAT KÜRT CUMHURİYETİNİN KURULDUĞU, RESMEN İLAN EDİLDİ...

22 Ocak 1946 günü, Muhabad'ın Çarçıra meydanında, QAZI MIHAMED büyük ve kalabalık bir kitleye seslenerek; BAĞIMSIZ KURDISTAN DEVLETİNİN RESMEN KURULDUĞUNU MÜJDELEDİ... Ve korkunç kalabalığın çılginca ve saatlerce süren alkışları arasında, zemini uzunlamasına kırmızı-Beyaz-yeşil renklerinin süslediği ve ortasında sarı ışınlarını yayan bir güneş şekli parlayan KÜRT MİLLİ BAYRAĞINI, CUMHURBAŞKANLIĞI KÖŞKÜNÜN DİREĞİNE DOĞRU, AĞIR AĞIR ÇEKTE...

Genç Cumhuriyet, savaş sonrasında meydana gelen pazarlıkları arasında, dışardan tezgâhlanan çok büyük tehlikelerle karşı karşıya bulunmaktaydı. Özellikle Anglo-Saksonların, Ortadoğu petrol rezervlerinin de çok büyük önemi dolayısıyla, komünizm sızmasına karşı Türkiye'den Güneydoğu Asyaya kadar uzanan topraklar üzerinde sağlam bir cephe kurmak amacıyla çevirdikleri diplomatik daleverelerin sonunda, üç devlet yöneticileri (Türkiye-İran-İrak) birkez daha biraraya getirildiler...

Bu kez ABD sahnede idi. Anglo-Sakson diplomasisi "Kürt Tehlikesi!" faktörünü ustaca kullandı ve ilgili hükümetleri askeri-ekonomik ve politik destek vaadleri karşılığında, tamamen kontrolü altına aldı: 1946 Martında, MUHABAT KÜRT CUMHURİYETİNİN ORTAK BİR HAREKETLE YIKILMASININ KARŞILIĞINDA; Türk-İran-İrak hükümetleri, petrol de dahil olmak üzere, MEMLEKETLERİNİN TÜM

POLİTİK VE JEO-POLİTİK KADERLERİNİ BÜYÜK
BİR İHANETLE, EMPERYALİST GÜÇLERİN ELİNE
TESLİM ETTİLER...

İşte bir yıl sonra, 1947 baharında,
KÜRT CUMHURİYETİNİN KURULDUĞU ÜNLÜ ÇARÇI-
RAMEYDANINDA QAZI MIHAMED VE ARKADAŞLARI-
NIN BOYUNLARINA GEÇİRİLEN İPLERİN ECRETİ,
ülkelerinin halklarına ihanet eden ilgili
hükümetler tarafından, büyük bir şerefsiz-
le ödenmiş bulunmaktaydı...

X

KÜRT DİLİ

Kürt Halkının Tarihi üzerinde olduğu gibi, Kürt Kelimesi üzerinde de, ırkçı-faşist amaçlarla gerçeklerin inkârına kadar varan bir takım basma kalıp uydurmalar yapılmıştır, yapılmaktadır... Bu, yalancı, ciddiyetten uzak zorlamaların tekrarı hem sıkıcı ve hem de gereksizdir... Bu nedenle biz, Kürt kelimesi hakkında Kürt tarihini en modern ve ciddi usullerle tetkik etmiş bulunan ve tarav-ayları tüm dünya bilim kurumlarınca kabul edilen üç otorite (Marx, Minorsky-Bois) tarafından yapılan etimolojik analizin kısa bir tekrarını yapmakla yetineceğiz :

Zira değişik zamanlarda ve ve farklı metodlar kullanmalarına rağmen, "KURDMANC" kelimesinin etimolojik tetkikinde, sonuç itibarıyla üçü de aynı gerçeğe varmışlardır.

Bu terimi üç elamana ayırmışlardır: KURD-MAN-C. Birincisi açık bir şekilde (İrani kavimlerin konuştukları dil familyası) kullanılan "GURD" yani kahraman, ikincisi, MED (MATAİ ya da MADA-M.Ö. dokuzuncu yüzyılda tarih sahnesine çıkmış olan MANA'larla da Kürtlerin karıştıkları bilinmektedir.) kelimesini ifade eder. Son harf yani "C" ise, milli orijini kaynaşık bulunan iki kelimenin anlatmak istediği ırkın tabiatını (matürünü) ve anlamını determine etmektedir. Bilindiği gibi, Kürtler kendi aralarında, Kürdmanc sözcüğünü Kürt kelimesinin karşılığı olarak kullanmaktadırlar. Zaten Kürt halkının ezici çoğunluğu da, çok nüans farkları halindeki bölgesel diyalektlerine rağmen, Kürmancı (Kürdmanc sözcüğünden galat olarak) şivesiyle konuşmaktadır.

lar.(x)

Kürt Tarihi ve Kürtlerin sosyal yaşayışıyla ilgilenmiş bütün ciddi tarihçilerin oy birliğiyle vardıkları sonuç,Kürtlerin orijin itibariyle, İrani Kavimlerle birleştikleri merkezindedir.

Bilindiği gibi,bu gurupta Kürtlerden başka Acemler(Persler),Ermeniler ve Afganlılar da bulunmaktadır.Irk ve dil özellikleri itibariyle yakın tarihi köklere sahip bulunan bu kavimler, aynı zamanda yakın tarihi etnik coğrafi ilişkileri de,tarih boyunca günümüze kadar sürdürmüşlerdir.İrani Kavimler,gerek tarih sahnesine çıkış yerleri,gerek ırkı ve gerekse longuistik özellikleri bakımından,Hindo-Avrupa(İndo-Euoropéenne)milletler familyasına mensupturlar.Yani (Aryen(Ari) dırlar.Bu familyanın ana kolları şunlardır:Hintliler, İranlılar(Kürtler,Acemlem-ler,Ermeniler,Afganlılar),Gerekler(Yunanlılar),İtalyanlar,Seldler,Germanler(Fransızlar,Almanlar,Anglo-Saksonlar,Skandinavlılar(İsveç,Norveç,Danimarka) ve Slavlar (Çekler,Polonyalılar,Ruslar)dır.

DİL NEDİR?

İnsanların birbirleriyle konuşup anlaşmalarını ve haberleşmelerini sağliyan vasıtaya dil denir.Tarihin en eski çağlarından beri,istikrarlı birer topluluk halinde varlıklarını sürdürebilen her kavmin bir dili olmuştur.Bu nedenle,kesin bir bilimsellikle denebilir ki,herhangi bir milletin e-

(x) Zazaca v.s.Kürtçe lehçeleriyle konuşan Kürtler de,tıpkı Kürmancı lehçesiyle konuşan Kürtler gibi,günlük konuşmalarında kendilerine Kürdmanç derler.Yani Kürdmanç sözcüğü,Kürtlerin tamamı için söylenir..

ekonomik sistemiyle bu sisteme takabül eden üstyapı kurumları(din,hukuk,sanat, filozofi v.s.)bağlı olmaksızın dil bütün bir milletin malı olarak yaşamakta devam eder.Bu nedenle de ilkçağların kömünüte biçimindeki temel altyapı sisteminden tutunuz da,kölecilik,derebeylik (feodalite),kapitalizm ve sosyalizm gibi,milletlerin sahip bulunduğu ekonomik sistemin durumu ne olursa olsun,o toplumda insanlar arası bir anlaşma ve haberleşme aracı olarak ,her milletin kendine özgü bir dili mevcut olmuştur..

O halde dil,herhangi bir sosyal sınıfın değil,bütün bir milletin malıdır. Keza,dil bir üstyapı kurumu değil yani altyapıdan bağımsız bir haberleşme ve anlaşma aracıdır.Ve her hangi bir dili bir diğerinden ayıran özellikler,o dilin sahip bulunduğu temel kelime hazinesine (vocabulaire)ile bunları birbirine bağlayan mafsal sistemi(articulation) ve syntax yani o dilin grameridir.Bu,dilin toplumların varolmaya başladıkları günden beri eski yapısını devam ettiren donmuş bir nesne olduğu anlamına gelmez.Şüphesiz zamanla dillerin kelimelerinde ve bu kelimelerin bağlantılarıyla sytax(kelimelerin görevlerine uygun şekilde dizimi)sanatında gelişme,zenginleşme,inceleme ve arınmalar meydana gelmektedir.fakat asla dilin temel kelime hazinesi ile gramer sistemi ortadan kaldırılamaz ve temelinden herhangi bir değişikliğe uğriyamaz.

Söz gelimi,Osmanlı İmparatorluğu değişik bir takım kavimlerden ve kabilelerden meydana gelmişti.Bu imparatorluğun askeri ve idari formasyonunda görev alan okumuşların kendilerine özgü bir

yazı dili ve edebiyatı vardı."Divan Edebiyatı" adı verilen ve imparatorluğu meydana getiren kavimlerin dillerinden (Türkçe, arapça, acamce, kürtçe v. s.) meydana gelmiş bu kavimleri oluşturan halk kitlelerinin asla anlamadığı ve konuşmadığı suni bir dil (osmanlıca) meydana gelmişti. Jargon adı verilen ve herhangi bir sosyal gurubun ya da çıkar kliğinin malı olan ve asla halk topluğunun ortak anlaşma ve haberleşme aracı olmayan bu tip dejenere edilmiş diller bir müddet sonra unutulmaya ve yok olmaya mahkumdür. (Tıpkı uyduruk osmanlıca gibi.)

Dil konusunda ileri sürülecek iddia ya da düşüncelerin, bu bilimsel çerçevenin içinde bulunması gerekir. Bu nedenle, diyoruz ki; tüm eski milletler gibi, Kürtler var oldukları tarihten günümüze dek, bağımsız bir dile yani Kürtçeye sahip olmuşlardır. Özellikle İrani Kavimlerle olan ırkı, tarihi ve coğrafi yakınlıkların sebep olduğu birtakım kelime alışverişinin dışında, farsça da dahil, kürtçenin hiç bir dille karıştırılmasına imkân bulunmayan, tamamen bağımsız, kendine özgü bir kelime hazinesi ve gramer sistemi mevcuttur. Yani kürtçe tapkı Fransızca, arapça, türkçe v. s. diller gibi bağımsızdır.

Minorsky, kürtçenin gayet açık ve net bir şekilde bağımsız ve farsçadan da tamamen apayrı bir dil olduğunu yazarken, Kürt dili ve lehçeleri üzerinde geniş araştırmalar yapmış bulunan Fransız linguistikçis-i Morgan'da aynı gerçeği teyit eder ve şunları da ekler:

"Kürtçe tamamen kendine özgü bağımsız bir dildir. Farsçanın kardeşi olmasına

Günümüzde, Kürtçenin transkripsiyonunda çeşitli alfabeler kullanılmaktadır. Bunların en çok kullanılan üçü şunlardır: Sirilik(Cyrellique) adı verilen Slav Alfabesi:Sovyet Kürdistanında kullanılmaktadır.

Yeni Karakterli Arap Harfleri:Irak ve İran Kürdistanında bu alfabe kullanılmaktadır.

Hawar Lâtin Alfabesi : Hawar'ın geliştirdiği bu alfabe özellikle Türkiye ve Suriye Kürtleri tarafından benimsenmiş bulunmaktadır.(x)

Bu üzüntü verici dağınıklığa dikkati çektikten sonra ve alfabe birliğinin lüzumundan bahsettikten sonra, aynı eserinde Thomas Bois şu soruyu yöneltmektedir:

"Hangisi tercih edilmelidir?"

Ünlü tarihçi, yaptığı incelemenin sonunda, mutlak olarak Lâtin Alfabesinin kullanılmasını, gerek telaffuz ve gerekse imlâ kolaylıkları açısından tavsiye ettikten sonra, şunları eklemektedir :

"Nihayet, Lâtin harfleriyle yazmak, gerek yazı şeklini ve gerekse yazı dilini öğrenmek bakımından zaman kaybını önlemektedir. Hasabını yapmak gerekirse, denilebilir ki, Arap harfleriyle iyi bir yazı etüdüğün 3yüzsaat, Lâtin harfleriziğün ise yüz saat harcamak yetmektedir.(15)

(x)Hawar, Suriye'de Bedirxan Kardeşler tarafından 1932-43 yılları arasında yayınlanmış bulunan ve Kürt dili ile Edebiyatının gelişmesinde büyük yararları bulunan bir derginin adıdır.

(15) Thomas Bois, aynı eser, s.5

Bu Alfabenin kısa dökümü şöyledir:

Sesli olan harfler sekiz tanedir:

A E Ê I İ O U Ū

Tam sessiz olan harfler yirmibir tanedir:

B C Ç D F G H J K L M N P Q R S Ş T V X Z

Yarım sessiz harfler sadece iki tanedir:

Y W

Bu harflerin hepsi ard arda yazıldığı zaman normal alfabe sırası şöyle derecelenmektedir:

A B C Ç D E Ê F G H I İ J K L M N O P Q

R S Ş T U Ū V W X Y Z

Böylece Lâtin harflerinden alınan 31 adet harfle Kürtçenin transkripsiyonu mümkün olabilmektedir.

Okuyucularımızdan türkçe okuyup yazma bilenler, bu lâtin harflerini tanımaktadırlar. Türkçede kullanılmayan ve fakat kürtçenin telâfuzu için gerekli bulunan farklı harflerin ses verişlerini birer basit örnekle vermeye çalışalım:

Ê : e harfinin uzatılmış ve yuvarlaklaştırılarak seslendirilmiş şeklidir:

Mêr (erkek), dngbêj (şarkıcı)

û : Kûr (derin), şûr (kılıç),

Q : Qurne (asır), Quling (turna)

X : (türkçedeki yumuşak g harfine yakın bir ses verir) Xebat (çalışmak),

Xwin (kan)

W : Dew (ayran), Welat (mamlaket)

Wekhewi (eşitlik)

KÜRT EDEBİYATI ve FOLKLORU:

Kürt Halk Edebiyatı, seçtiği ve işlediği konular itibarıyla, şüphesiz çok geniş bir alanı kaplamaktadır. Kahramanlık destanları... Yas ve intikam ağıtları..aşk, tarih...mitoloji v.s.dile getirilir...

Moğollara, Osmanlılara, Araplara ve Haçlılara karşı girişilen savaşların destanları (bunların en ünlüsü Mukride bulunan Dimdim kalesinin adını taşıyanıdır..) hikayeleri (çirok), stran (türkü) ve ağıt (klam)larıdır. Dengbej (stran ya da klam okuyan ses sanatkârı) veya çirokbej (hikâye anlatan)ler tarafından, özellikle uzun kış gecelerinde, etraflarını adeta soluklarını kesercesine saranların hayranlık dolu bakışları altında, bu Kürt sözlü edebiyatının şaheserleri, okunmak ya da anlatılmak suretiyle dile getirilir. Özellikle Kürt milli ruhu ve kahramanlığını konu edinen destan ve hikâyelerin âdeta birer ibadet haline getirilen anlatış ya da okunuşudur ki, yüzyıllardan beri geçirdiği türlü kuşatma hareketlerine ve müslüman dininin yaygın etkisine rağmen, Kürt Halk kitlelerinin ve özellikle Kürt ulusunun tabanını oluşturan Kürt köylüsünün asimile olmasını ve böylece diğer uluslar arasında erimesini ve milli benliğini kaybetmesini kiskançlıkla korumuştur...

Kürt Halk Edebiyatının birer şaheseri olan bu destanların en ünlüleri şunlardır:

Destana Memê Alan : Orijini, müslümanlıktan çok önceki Kürt Halk Edebiyatına ve milli Kürt yaşantısına dayanmaktadır.

Hozbek : (14.yüzyıl), Siyamendê Xacı,

Xurşid û Xaver, Ferhad û Şirin, Şirin û Husrev, Raxr û Sitiye, Manika û Bijan, Kerr û Kulikê Silêmin v.s. Bunlardan bir-iki tanesinin konuları, aynı zamanda Kürtlere komşu halkların (Acem, Türk, Ermeni...) folklorunda da işlenmiştir.

Kürt Edebiyatının en derli toplu bir tarihini, 1953 te Alladin Sacade tarafından Kürtçe olarak kaleme alınan 634 sayfalık "KÜRT EDEBİYATI TARİHİ"nde okumak mümkündür. Ayrıca Thomas Bois, buna benzer çok daha geniş bilimsel bir çalışmanın Moskova'da sonuçlanmak üzere bulunduğunu haber vermektedir. Aladin Saccade'nin tarihinde, belli başlı edebi isim olarak şöhret yapmış Kürt edebiyatçıları mesleklerine göre şu şekilde derlenmiştir:

50 mela, 31 şex, 5 mevlana, 4 feqi ile 9 xan, 3 emir, 11 beg ve 5 kadın..

M.S.8. Yüzyılın sonlarında, Babaraxi Hamezani, Arap istilasına karşı, halkının giriştiği savunma savaşlarını ve mücadelelerini Kürtçe olarak kaleme almıştır. 10. yüzyılı karakterize eden şair ve Kürt mistiği Bavê Tahirê Hemedani'dir. 11. yüzyıllarda Avrupalı yazarlar tarafından "Kürt Ronsar" da olarak isimlendirilen Eli Termiki yaşamıştır. Her ne kadar Eli Termiki'nin eserlerinin orijinal kopyaları Berlin bombardımanında yanmışsa da Kürtçe yazılmış grameri, seyahat hikâyeleri ve çok sayıda şiirleri mevcuttur. Eli Harirevê Şemdinani de (1009-1079) o devrin Kürt şairleri arasında yer almaktadır. Mim Hai mahlası ile şiirlerini yazan Peqiye Teyran (1302-1375), özellikle kaleme aldığı Şexê Sinna ve Tarixê Hespa Reş ile tanınmaktadır. Şex Ehmedê Nisawi (1407-1481), Melayê Cezire adı ile göbretinin zirvesine ulaşmış ve 2000 misralık

son derece akıcı ve düzgün bir kürtçeyle yazılmış ünlü divanını bırakmıştır. Aynı ekolden Hâkkarili Mela Ehmedê Batê kürtçe olarak kaleme aldığı ünlü mevlüdü ile tanınmaktadır.

16.yüzyılda kütüphanesinde 2000 den fazla edebi eser bulundurmakla şöhret yapmış Bahdınan Emiri Sultan Hüseyin'i ve 1596 da büyük tarihi eseri Şerefname'yi (Bu kitap Türkiye'de Ant Yayınları arasında yayınlandı) kaleme alan Bitlisli Şeref-xanı saymazsak, bir sessizlik göze çarpmaktadır. Şerefname, ilk kez olarak Kürdistan Tarihine temel olabilecek bir tarihi büyük eserdir.

Fakat, 17.Yüzyılın sonlarına doğru, Kürt Edebiyatı Tarihinde yepyeni bir yıldız parlamakta gecikmedi: EHMEDE XANI (1650-1706) Aslen Hâkkarî Kürtlerinden olan Ehmedê Xani, Kürt Milli Halk Destanlarının en ünlülerinden olan Memê Alan'dan esinlenerek "MEM û ZİN" (Memo ile Zin) adlı dev eserini yazmıştır... (Bu kitap İstanbul'da Gün Yayınları arasında Türkçe çevirisiyle birlikte yayınlandı. Ne var ki gerçeklerden ödü kopan Ankara hükümeti, kitabı toplattırdı ve çevirmeni M. Emin Bozaslan hakkında dava açtı) Mem û Zin, önsözünde Kürt milliyetçiliği meşalesini yüksek bir heyecanla tutuşturduğu ve sanat açısından son derece güçlü olduğu için, haklı olarak dünyanın ölmez klasikleri arasına girmiştir... Ahmedê Xani'nin Kürt milliyetçiliğinin fikri hazırlığındaki rolünü J.J.Roussae (Russo) ya benzetirsek, O'nun edebî dahasını ve yazı stilini de ancak Racin ve Shakespeperae-lerle mukayese edebiliriz...

Büyük Seyda Xani'nin öğrencisi Smailê Beyazidi (1654-1709)nın pekçok gazeli

arasında, özellikle Gülzar'ı ünlüdür.

18.Yüzyılda Şerif Xané Çulamergé (1688-1748), Muradé Beyazıdı ve 1790 da Tıbbı bir Kitabı kurtçe olarak yayınlıyan Melaye Erwasi sayabiliriz. Aynı çağda, bilhassa Gorani (Lazazaki) lehçesinde yazan ünlü Xaneye Qubadin'in Selavatna mesini de belirtmek gerekir.

19.yüzyılda kurtçe yazan Kürt Şairleri ile edebiyatçılarınin miktarı yalnız adlarını dahi tekrarlamamıza imkân bırakmayacak kadar kabarıktır. Naili Efendi (1797-1856), Kürt Edebiyatına bir canlılık ve dinamizm kazandıranlardan biridir. Klasik divan edebiyatı normlarından kendisini kurtarak, halk edebiyatı formlarına yaklaşmış ve halk destanlarını kendisine örnek olarak seçmiştir. Şiirleri Osmanlı boyunduruğundan kurtulmak için mücadele eden Kürt Halk Topluluklarına ilham ve kuvvet kaynağı olmuş ve vatan temasını ustalikle işlemiştir.

Hacı Qadır Koyı, İstanbul'da geçirdiği ömrünün çoğunu divanı, 1925 de kısmen Bağdat'ta ve sonra da 1935 de Erbil de yayınlanmıştır. Şiirleri Kürt melalarına ve şexlerine karşı isyan çığlıklarıyla dolu, ve onların eoizmi, gerici düşünceleri yüzünden, Kürtlerin kendi milli değerlerine dönmekte geciktiklerini ve dolayısıyla Kürt Milli Birliğinin kurulmamış bulunduğunu anlatmaktadır. Ülkücü duyguları yüksek bir heyecanla dile getiren Hacı Qadır Koyı (1817-1894), günümüzde de Kürt gençlerini ve şairlerini etkisinde buldurmaktadır.

Kürt Edebiyatı Tarihinde isim yapmış kadınlardan en ünlülerinin adlarını saymakla yetinelim: Mah Şeref Xanem Darde-

lan(1800-1847), Sirê Xaneme Diyarbekiri.
(1814-1865), Pirozi-Xato Xurşit(1881-
1915) v.s.

x

Institut Kurde de Paris

ÇAĞDAŞ KÜRT ŞAİRİ : CEGERXWIN...

Şüphesiz, Çağdaş Kürt Edebiyatının en büyük ve en güçlü sanatçısıdır, Cegerxwn. Dünya çapında üne sahip bu yüce Kürt Ozanı, günümüz Ortadoğusunda, devrimci sanat ve kişiliğiyle en önde gelen sanatçılarından biridir...

Tüm şiirlerinde, Kürdistanın yegane sahibi olan Kürt Köylüsünü konu edinen yüce Ozan, çizdiği yolda büyük bir hızla ilerlemekte ve Marksist açıdan işlediği konular, Kürt Köylüsünü derinden etkilemektedir.

Asıl Adı, Şexmuse Husên olan bu halkçı şairin, 1945 yılında yayınlanan ilk "Divan"i, dile getirdiği konu ve işlediği sanat yönüyle, dünyada çok etkin ve olumlu etkiler yaptı...

Edebiyatı, özellikle mısraların dilini, yüzyıllardır ezilen ve horlanan halkının dinmeyen uğraşısına ve sonsuz dinamizmeye adayan Cegerxewn, böylelikle edebiyatın dar çemberini kırarak, halkıyla bütünleşmeye gerçekleştirebilmiştir...

Özellikle klasik, zaman zaman da çağdaş şiir ölçüleriyle yazdığı şiirlerinde; Kürt Köylüsüne-işçisine-devrimcisine, Kürt Dilinin en güzel, en sad-e, en akıcı ve en edebi ölçüleriyle: Marksizmi-Leninizmi işlemekte ve bu görüşü kesin hedefler göstererek çelikleştirmektedir...

Cegerxwin'in, ateşli ve ihtilalcı mısralarında, saf, soyut bir milliyetçiliği veya vatanseverliği aşan; bilimsel-sosyal ve çağdaş gerçekler yeralmaktadır...

Dünyanın çeşitli dillerine çevrilen bu yüce Ozanın şiirleri, ne yazık ki, gerçeklerden odı kopan, faşist Ankara hükümetlerin-

ce yasaklanmıştır...Nitekim,tüm baskılara rağmen,zaman zaman bazı şiirlerini türkçe'ye çevirip yayınlayan Kürt sanatçıları, çeşitli işkencelerle susturulmak istenmiş, ve haklarında davalar açılmıştır.Ama bütün bu baskılara rağmen bugün Türkiye'de Kürt Köylüsü bu yüce Ozanın şiirlerini okumaktadır...Hem de kendi anadiliyle.Var-sın yasak olsun...

Kendi kendisini yetiştirerek,Ortadoğu sanat dünyasının en önde gelen yıldızlarından biri olan bu "Mela"nın büyük şiir ve sanat dehası;O'nu,birçoğunu şahsen okuma olanağını bulamadığı çağdaş büyük halk şairlerinin arasına sokmuştur...

KÜRTLERDE DİN-MEZHEP VE TARİKATLAR...

Müslümânlığı kabul etmeden önce, Kürtlerin "Zerdüşt" dinine inandıklarını ve bu peygamberin M.Ö.660-583 yılları arasında yaşamış olduğunu biliyoruz. Güneş ve ateş, Zerdüşt inançlarına göre kutsaldır. Bugün bile, Müslümanlığın kabulünden bu yana yüzyıllar geçtiği halde, Kürt halk kitlelerinin dini ibadet ve törelerinde, bu eski dinlerinin kalıntıları bulunmaktadır. Örneğin, Kürtler genellikle sabah dualarını güneşe doğru dönerek okurlar. Özellikle 21 MART "NEVROZ BAYRAMI" şenliklerinin ateş etrafında toplanarak kutlanması ve aile ocağının (daima ateşin tütmesi.. aynı zamanda o ailenin devamı anlamına gelmektedir..) kutsal sayılması... bunlar arasındadır.

Çoğunluğu, (25 000-30 000) Irak Kürdistanında yaşayan Yezidi Kürtleri, bazı nüans farklarıyla, eski Zerdüşt Kürt Dini'nini, esas itibarıyla zamanımıza kadar devam ettirmişlerdir..

Irak Kürdistanında, Keldani (Zaxo bölgesi), Nestoru (Berwari Bölgesi) ve Türkiye Kürdistanında Süryani (merkezleri Midyat'ta olmak üzere yer yer serpilmiş biçimde) 150 000 civarında Asuri ya da Ermeni asıllı hıristiyanlar bulunmaktadır. Fakat, bunlar kendi ana dillerini ve dini inançlarını büyük bir serbestlikle korumakla beraber, 2500 yıldan beri bir arada yaşadıkları Kürtlerle adeta kardeş olmuşlardır...

Kürdistanın geriye kalan bölgelerinde sünni ya da şii (alevi, ehlê haq, feyli) mezheplerine mensup bulunan Müslüman Kürtler oturmaktadırlar. Sünni olanların

büyük çoğunluğu şafii mezhebine bağlıdır-
lar. Rakat, hangi islami mashebe sahip bulu-
nurlarsa bulunsunlar, Kürt halkı arasında
dini mistik tarikatlar günümüze kadar yay-
gın bir şekilde bulunmaktan geri kalmamış-
tır. Dine şeflere şex ya da pir ve tarikat
mensuplarına da mürid veya şagird adı ve-
rilmektedir. Xırka denilen özel giysiler,
şexi veya piri sembolize eder. Dini şefle-
rin ikametgahları Xaneka ya da Tekke adıyla
anılmaktadır.

Sünni mezheplerin ilk tarikatı olan
Qadiriye, Kürt Abdel Qadire Geylani (1078-
1166) tarafından kurulmuş ve Kürtler ara-
sında geniş çapta yayılmıştır. Bugün de ol-
dukça sayıları fazladır. Kerkük'de Talaba-
niler.. Amadiya'da Birifkiler.. Süleymanîye'
de Berzenciler en tanınanları arasındadır.

İkincisi, Buharalı Beha-Aldin (1317-
1389) tarafından ortaya atılan ve fakat,
Kürdistan'da çok geç yayılma olanağı bula-
bilen Naqşibendi Tarikatıdır. 1779 da Kara-
dağda Çaf Aşiretinden çok yoksul bir aile-
nin çocuğu olarak dünyaya gözlerini açan
Mewlana Xalit tarafından Kürdistan'da yay-
dırılmıştır. Uzun süren tefekkür yılların-
dan sonra, Mewlana Xalit Mekke'ye doğru Hac
yoluna çıkar ve orada rüyasına giren bir
derviş, Hindistan'a gitmesini ve bu suret-
le hak yolunu bulabileceğini söyler. Hindis-
tan da Şex Abdullah yanında Naqşibendi Ta-
rikatının okulunda yetişerek, 1808 yılları-
na doğru Süleymaniye'ye döner. Memleketinde
karşılaştığı muhalefete rağmen, tarikatını
özellikle, Qadiriye Müritleri arasında yay-
mayı başarır. İki tarikat şexleri arasında-
ki kavgalar, uzun yıllar devam etmiş, hatta
bazan silahlı çatışmalara kadar varmıştır.

Zamanla, bazı tarikat şefleri, tari-

katlarının dini yönünü, Kürt milliyetçiliğinin yapısı içerisinde eritmek suretiyle, asimilasyon ve milli sömürüyle başka milletlerin milli imtiyazlarından doğan milli baskı zorlamalarına karşı, Kürt halk ayaklanmalarının önderliğini yapmışlardır. Şex Mahmudê Berzenci, Şex Ehmedi Barzani, Şex Saidê Pirani ve Seyit Riza..

Türkiye Kürdistanı'nda, merkezi Dersim'de olmak üzere Erzincan, Malatya, Sivas, Xarpet, Bingöl v.s.yerlerdeki zaza-lar alevi meshebine dahildirler. İslam Halifelerinden Hz. Ali'ye ve Ehli Beyte özel bir sevgi ve saygıyla, eski Zerdüşt dininin karışımından meydana gelen Dersim Aleviliği, kendi Kürt milli karakterleriyle pratikleştirerek birleştirmişlerdir.

Alevilik, Dersim Kürtleri arasında, M.S.13.yüzyılda; Norasan'dan geçederek Anadoluya gelen Goran Kürt aşiretleri tarafından yaydırılmıştır. Bu Goran Kürt Aşiretlerinden ikisi (Kureyşan ve Damasuran) aleviliğin yerleşmesinde ve devamlılığında, önemli rol oynamışlardır.

Bugün için, meshep ve tarikatların halk hareketlerindeki tarihi rolünü tamamladığını, geniş tesir sahalarıyla mistik orijinalitelerini artık kaybetmiş bulduklarını, rahatlıkla söyleyebiliriz. Şüphesiz bu durum, Kürt toplumunun geçirdiği sosyo-ekonomik gelişmelerin bir sonucudur...

Ne var ki, geriye dönük, benliklerine kölelik ve ihanet sinmiş, şahsi çıkarlarını halkın çıkarlarından üstün tutmuş bazı çanak yalayıcılar, hâlâ Kürt toplumu içinde aşiret ve meshep tüccarlığını yapmaya çalışmakta, böylece de gerici faşist hükümetlere yaranmak istemektedirler...

Fakat biz çok iyi biliyor ve inanıyoruz ki, tarihi gelişim daima ezilenlerden yana olmuştur. Yüzyılımızın milli ve sınıfsal hareketlerle, hergün biraz daha ileriye doğru yol alan kervani, ezmenin her türlüsüne karşı savaşı haklı halk hareketlerine; hiçbir tutucu, gerici, emperyalist uşağı güçlerin engel olamayacağını ispatlayan örneklerle doludur...

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

kürt sorunu

Institut kurde de Paris

Institut kurdis de Paris

TÜRKİYE'DE KÜRT SORUNU...

1920 den bu yana Türk şövenizminin fiili işgali altında bulunan; sosyal,kültürel, idari ve ekonomik yönleriyle insafsızca sömürülen Türkiye Kürdistanı'nda olup bitenleri, pekçoğumuz bilmemekteyiz... Yıllardır şövenist ve faşist Türk hükümetlerinin en korkunç dikta yöntemleri altında inim inim inliyen, sapık ve sakat ideolojilerini gerçekleştirmek için hertürlü çağdışı işkencelemleri yapmaktan çekinmeyen ve Kürdistanı Ortaçağın korkunç karanlığında boğmaya mahkûm eden bu azılı grup; yaptıklarını örtbas etmek, dünya oyunu yarıltmak için mevcut olan bütün olanaklarını bu yolda harcamaktadır...

Çağımızın en adı, en alçak, en utanmaz ve en korkunç silahlarından biri olan şövenizm; bugün Türkiye'de Türk faşistlerinin ve Türk burjuvazisinin beyninde olanca canlılığıyla yansımaktadır... Uygulanan eğitim, güdülen siyaset, yaratılan ekonomik buhuran, bu sapık ideoloji üzerine monte edilmiş ve hedefi; tüm baskılara, tüm acılara, tüm zorluklara, sıkıyönetimlere, kitle halinde yapılan katliamlara göğüs gererek varlıklarını devam ettiren mazlum Kürt Halkını ya asimile ya da toptan ve hepten yoketmektir...

Türk şövenizminin bu denli korkunç bir şekle bürünmesi, elbetteki tesadüflerin bir sonucu değildir ve kendiliğinden oluşmamıştır... Zira her olay mutlaka bir nedene dayanır. Başka bir deyimle her olayın geçmişte kökü vardır ve bu köke göre; şekillenir, yeşerir, filizlenir, dalbudak salar...

Öyle ise, Türk şövenizminin neden bu derece katı ve sert olduğunu kavrayabilmek için, gerilere bakmak gerekiyor. Çünkü, bu kor-

kunç ve bu canavar tutumun kökü geçmiştir...Derindir...Kökü bulup bilimsel bir inceleme yapmadan,verilecek her hüküm bizleri yanılgiya düşürebilir...

Bu konuda,Sosyolog Dr.İsmail Beşikçi şunları yazıyor :

"Bilindiği gibi,Osmanlı İmparatorluğu devrinde imparatorluk içinde islam halklarını birleştiren,halklar arasında müşterek bir ideal olan tek kurum vardı.Bu kurum siyasi iktidarın laikleşmesi süresi içinde ortadan kaldırıldı.Onun yerine konulabilecek,yani halk yığınları arasında birlik ve beraberliğini sağlayabilecek yeni bir ideolojiye ihtiyaç vardı."Türk milliyetçiliği."Fakat Türk milliyetçiliği fikrine toplumsal bir muhteva verilmediği için (bu husus milleyetçiliğin köklü ekonomik ve toplumsal devrimler sonucu meydana gelmediği sorunu ile ilgilidir.)bazı ırkçı gelişmelerin önüne geçilemedi...

Hilafet ve sultanlık yerine kılınmak istenen Türk milliyetçiliği ideolojisinin etkilerini üç ana gurupta toplıyabiliriz:

a)Osmanlı İmparatorluğu devrinde birbirleriyle hilafet,sultanlık gibi dinci ideoloji kurumlar sayesinde Türklerle birleşen,birlik olan Kürt halkı otomatik olarak yeni ideolojinin etki alanının dışında kaldı...

b)Türk milleyetçiliği ideolojisinin ikinci etkisi uluslaşma sürecinin hızlanmasını sağlamasıdır.Böylece Osmanlı İmparatorluğu devrinde küçümşenen,küçük görülen,aşığılanan ve ilk olarak Mehmet Emin Yurdakul'un "Ben bir Türküm,dinim cinsim uludur"şii- rinde değerini bulan Türk halkı,Türk milliyetçiliği ideolojisiyle birlikte hızlı bir uluslaşma süreci içine girmiştir.Fakat bu uluslaşma kapitalist dönüşümler sonucu mey-

dana gelen bir uluslaşma değil tepeden inme ideolojiler yoluyla meydana getirilen bir uluslaşmadır. "Ne mutlu Türküm diyene", "Dünyanın en asil ırkı Türklerdir", "Bir Türk dünyaya bedeldir" gibi sloganlar bunlardandır. "Türk Tarih Teorisi", "Güneş Dil Teorisi" gibi zorlamalar da, bu ideolojilere bilimsel olarak kılıflar aramak zorunluğundan doğmuştur.

c) Türk Milliyetçilik ideolojisinin toplum yapımızda yarattığı üçüncü büyük etki, ikinci faktörün içinde gizlidir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, Türk halkının uluslaşması ekonomik yapıda hızlı kapitalist dönüşümler sonucu meydana gelmiş bir milliyetçilik ve ulusçuluk değildir. Üst yapı kurumlarında yapılan değişikliklerle getirilmiş bir ulusçuluktur. Bu ise birden fazla halkın yaşadığı bir toplumda "hakim ulus" ideolojisinin meydana gelmesine sebep olmuştur. O halde Türk halkının toplumsal muhteva ile beslenmeyen bir milliyetçilik fikriyle uluslaşmaya başlaması, kısa zamanda "hakim ulus" ideolojisini meydana getirmiş, ırkçı karaktere bürünmüş, bütün bunlar ise Kürt halkının uluslaşmasını geciktirmiştir.

Oysa herhangi bir toprak üzerinde yaşayan birden fazla halkı hakim ulus ideolojisi altında birleştirmeye çalışmak, ekonomik ve toplumsal kanunlara son derece zıt bir tutumdur. Halk yığınları ancak üretim ilişkilerinde köklü değişimler yaparak ve halkların kültürüne saygı duyularak ve bu kültürü geliştirmek suretiyle bütünleştirilebilir. Hakim ulus ideolojisi ise halkları birleştirmek şöyle dursun, çelişme ve çatışmaları arttırmaktan öte bir anlam ifade et-

mez.Bu çelişme ve çatışmalardan da egemen sınıfların,giderek emperyalizmin faydalandığı bir gerçektir."(16)

Bu bilimsel izah bizleri şu soruya götürüyor:"Mustafa Kemal,Türk ve Kürt halklarını köklü yapısal reformlar ile bütünleştireceği yerde neden hakim ulus ideolojisiyle bütünleşmeye çalışmıştır?Bunun son derece zor,büyük çabalar sarfedeceği şüphesizdir.Yanlı ş ve başarıya ulaşmayacak bir tutum olduğu büyük bir gerçektir.Çünkü çeşitli halkların hakim ulus ideolojisiyle bütünleşmeye çalışılması,toplumların objektif gelişim doğrultusuna zıt bir davranıştır."

Bu soruya doğru bir cevap verebilmek için,Kemalizmin ne demek olduğu ve hangi anlamda geldiğini bilmek gerekiyor:

Bilindiği gibi,Kemalizm;ırkçı-Turancı,faşist İttihad-Terakki subaylarının ekonomik temelden yoksun ideolojilerinin bir devamıdır.Başka bir deyimle Kemalizm Türk ırkçı-Turancularının kendilerine taktığı isimdir ve bu ismi liderlerinden almışlardır.

Ayrıca halklar arasındaki çelişme ve çatışmalardan hakim sınıfların,giderek emperyalistlerin faydalandığı gerçeğini de düşünürsek,Kemalizmin ne biçim bir fikir olduğu ve neye hizmet ettiği daha da iyi anlaşılıyor...

İşte bu yüzdendir ki Kurtuluş Savaşı Türkiye halklarının kurtuluşu olamamıştır.Sadece kurtulan Kemalist ideolojinin temsil ettiği burjuvazi ve feodal kurumlardır.Yani emperyalizmin en yakın müttefiği,canciger dostlarına yaramıştır,Kurtuluş Savaşı...

(16)İsmail Beşikçi,Doğu Anadolunun Düzeni.

KÜRDİSTANIN DÜZENİ..

Bugünkü görünüşü ile Kürdistan'daki üretim ilişkileri çok yönlü bir karakter göstermektedir. Burada feodalizmden daha aşağı düzeyde olan üretim ilişkileri, feodal ve yarı feodal üretim ilişkileri, kapitalist üretim ilişkileri aynı yerde ve aynı zamanda yan yana ve içiçe bir durumda görülebilmektedir. Örneğin bir toprak ağasının köylülerle, aşiret reisinin kabilesiyle ve zorlamalısıyla, şeyhlerin müridleriyle ilişkileri tamamen feodal bir karakter gösterdiği halde, Türk kesimindeki tüccarlarla olan ilişkileri kapitalist bir nitelik taşır. O halde öküz, karasaban ve kağniyadayanılar olarak yapılan artık ürünün toplanmasında feodal mülkiyet ve üretim ilişkilerinden yararlanıldığı halde, toplanan artık ürünün "değere" dönüştürülmesi olayında kapitalist üretim ilişkilerinden yararlanılmaktadır. Altyapıda görülen çok yönlü üretim ilişkilerine ait toplumsal ve siyasal kurumlar vardır. (17)

Kürdistan toplumunun ekonomik temelini meydana getiren tamamen topraktır. Öte yandan feodal toplumun siyasal biçimi olan aşiret biçimindeki siyasal ve toplumsal örgütlenme hala varlığını sürdürmektedir.

Ancak, 1940 tan sonra feodal yapı az da olsa parçalanmaya başlamıştır. Bunun da nedeni, 1940 tan sonra Kürt feodallerinin Türk hakim sınıflarıyla bütünleşerek birlikte sömürüye katılmalarıdır. Fakat Kürdistan'da Türk kesimindeki gibi sermayenin fazla olmayışı, Kürdistan'da yaratılan fazla artık değerın Türk kesimine kayması, feodal ilişkiden kapitalist ilişkilere geçiş sürecini yavaşlatmaktadır. Bunun yanında hızlı nüfus artışı, makinalaşma, Kürt feodallerinin

fazla kazanç hırsı da kapitalizme doğru geçiş sürecini hızlandırmaktadır.(Kapitalistleşme sürecinin neden geciktirildiğini daha sonraki bölümlerde anlatacağız.Ayrıca bu durumun yarattığı çelişkiye de kısaca değineceğiz.)

Institut kurde de Paris

KÜRDİSTAN'DA EKONOMİK DURUM...

Türk şovenizminin ağırlık verdiği en önemli noktalardan biri, şüphesiz ki Kürdistan'da yaratılan ekonomik buhrandır. Yani Kürt halkını yoketmek için bu sahada her türlü baskı metodları uygulanmaktadır...Aşağıda vereceğimiz rakamlar ve yapacağımız açıklamalar, Kürt halkı üzerinde uygulanan ekonomik baskının ne denli zalimce olduğu görülecektir. Ancak buna geçmeden evvel, bugün Türkiye Kürdistanında yaşayan Kürt halkının sayısını ve Kürdistanın yüzölçümünü bilmekte yarar vardır:

Bütün baskılara rağmen bugün Türkiye Kürdistanında sekiz milyon Kürt yaşamaktadır. Bu durum Türkiye nüfusunun % 22 ni kaplar. Yüzölçümü ise Türkiyenin yüzölçümünün %30 olup, Km2 ye 27 kişi düşmektedir..

Rakamların Dili :

1920 den 1960 yılına kadar kapalı bir bölge olarak bilinen Kürdistan, özellikle 1960 tan sonra gelişen ve oluşan toplumsal dinamiklerin sonucu yavaş yavaş bu özelliğinden sıyrıldı ve sihirli kapağını ağır ağır araladı. Böylelikle Kürdistan efsanevilikten ve yıllardır Türk faşistlerinin dünyaya savurduğu palavralardan kurtuldu. Bu nedenle de Kürdistanı inceleme inkânı oluştu. O güne dek birtürlü açıklanmayan resmi rakamlar, istatistikler yine sosyal patlamaların sonucu, tam doğru olmasa bile, istenmiyerek te olsa açıklandı. Ve böylelikle Kürdistanın düzeni, sosyo ekonomik yapısı ve etnik özellikleri meydana çıkmış oldu.

Son resmi rakamlara göre Kürdistan-
da köy sayısı 9.436 dır. Mezra ve yayla gi-

bi köyaltı yerleşme biçimlerinin sayısı ise 9.970 tir.Kent ve kasabaların dışında toplam olarak 19.406 yerleşme birimi vardır ki,bu çok dağınık bir yerleşme biçimidir.Ayrıca Yaz kış göçebe hayatı yaşayıp toprağa bağlı olmayan kabilelerin de sayısı bir hayli kabarıktır...

Nüfus dağılışı da şöyledir :9.436 köyde nüfusun %53.54, 9.970 köyaltı yerleşme biçiminde % 19.2 si, kasabalarda % 11.9 u, şehirlerde ise %15.3 ü yaşamaktadır.Kürdistanın nüfusu büyük bir hızla ve Türkiye ortalamasının üstünde artmaktadır.%29 Tabii bu artış hızı sosyal reformlarla birlikte daha da artabilir.Ebesizlikten doğum esnasında ölen yüzlerce Kürt anası ve doğar doğmaz minicik gözlerini henüz dünyaya açmadan ölen Kürt yavrularını hesaba katarsak mubalaga etmemiş oluruz.(17)

Kürdistan'da çiftçi ailesinin % 38 i topraksızdır.Tabii bazı bölgelerde bu oran % 45-50 e yükselmektedir.Bu da özellikle toprağın verimli olduğu bölgelerde görülür. Bu nedenle Kürdistan'da toprak dağılışı oldukça dengesizdir ve bu durum bilerek yaratılmıştır...

Örneğin 1-25 dönüm arasında toprağa sahip olanlar,topraklı çiftçi ailesinin %52 si olduğu halde,toprağın %13 nü, 2000 dönümden fazla toprağa sahip olanlar ise, topraklı çiftçi ailelerinin %4 nü meydana getirdikleri halde,toprağın %33 nü denetlemektedirler.Bu duruma göre,toplam çiftçi ailelerinin %38 zi topraksız,%45.4 ü de 1-50 dönüm arasında toprak denetlemekte olup,denetledikleri topraklar genel toprak arazisinin %40 ı civarındadır.Çiftçi ailelerinin %2.4 ü ise 201 dönümden fazla toprak denetlemekte olup,denetledikleri bu top-

rakların genel tarım arazisi içindeki oranı % 33 dir.Topraksızların durumu ve toprak dağılımındaki bu dengesizlik Kürdistan toplumunun temel toplumsal yapı çelişkilerinin en önemlisidir!(18)

Yukarıda 1-25 dönüm arasında toprağa sahip olanlar topraklı çiftçi ailelerinin % 52 ni meydana getirmektedir,dedik. Yani Kürdistan nüfusunun yarısından fazlası 1-25 dönüm toprağa sahiptir.Mevcut üretim teknolojisinin çok ilkel olduğu Kürdistan'da toprak öküz,at,karasaban ve kağına dayanmaktadır.Yani modern zirai araçlar,suni gübreleme ve teknik bulamadan yoksundur.Bu durumda Kürdistan nüfusunun yarısından fazlasını teşkil eden bu büyük kitlenin nasıl geçindiği ve ne gibi ekonomik şartlar altında inin inin inlediği kendiliğinden görülür.Bir de bunlara hiç topragi olmayanları eklersek,ekonomik bunalımın had safhada olduğu ve Kürt halkının neden yabanellelere göçettiği gerçeği de anlaşılır.Ayrıca kaçakçılığın kökü de bu gerçeğin içinde saklıdır.B ir dilim ekmek için jandarma kurşunlarıyla delik-deşik olanların sayısı birhayli kabarıktır.

Kürt Feodallerinin Durumu:

Bugün Kürdistan toplumunda en geçerli müessese şüphesiz ki feodal kurumlardır.Halk hükümetten ziyade bu kurumlara bağlıdır.Hatta çoğu yerde hükümet tanınmaz bile.Tabii bu durum bilerek yaratılmıştır,Türk burj-uvasizi tarafından.Sırf bu kurumları ayakta tutabilmek için Türk burjuvazisi ve emperyalistler ellerinden gelen gayreti sarfetmektedirler...

Bir önceki bölümde Kürdistan toprağının % 33 nü toplam çifti ailelerinin %4

nün kontrol ettiklerini belirtmiştik.Yani mevcut 9.436 köyün;234 ü kişilere,215 i ailelere,179 u sülalelere aittir.Toplam olarak 618 köy kişi,aile ve sülalelerin mülkiyetinde bulunmaktadır.9.436 köye karşılık ilk bakışta 618 köy az gibi görünürse de,bu 618 köyün toplam arazinin %33 nü teşkil ettiğini unutmamak gerekir.Kaldiki bu rakamlar tam sıhhatli değildir.Çünkü bu istatistikler Köyişleri Bakanlığınca yapılmıştır.

İşte bu olanaklara sahip olan feodaller,özellikle 1945 yılında çok partili döneme geçişle birlikte gittikçe güçlendiler.Buna da sebep kontrol ettikleri halkın oyunun değer kazanmasıdır.Çünkü bu çok partili demokratik rejim yani biçimsel ve sahte burjuva demokrasisi dalevereli seçimlere dayanıyor...

Bu demokrasicilik oyunu içinde Kürt feodalleri,aga-şeyh ve aşiret reisleri yavaş yavaş merkezi otorite ile,yani Türk egemen sınıflarıyla bütünleşmeye başladılar.Böylelikle 1920 den 1945 e kadar meydana gelen sürtüşmeler kalkmış oldu.(Bu tarihlerde Amerikan emparyilizminin Türkiyeye girdiğini unutmamak gerekir.)Kağınan,öküzün,karasabanın,tırpanın,orağın yerini bu kez;traktör,döverbiçer,mibzer,tohumluk,suni gübre ve banka kredileri aldı.Kısaca Kürt feodalleri sınıfsal çıkarlarını ulusal çıkarlardan üstün tuttular...Tabii bu durum Kürt feodallerini kapitalist ilişkilere doğru itti.Özellikle Kürdistan'da traktörleşme hızı çok yüksektir.(Tabii traktörleşmeden Kürt köylüsü yararlanamaktadır.)

1966-1967 yılları arasında Türkiye'deki traktörleşme hızı %19 iken,Kürdistan-

da bu oran % 40 tır. Bu ise makinalaşma ile birlikte, çok büyük bir köylü gurubunun tarım sektörü dışında iş araması demektir.

Institut kurde de Paris

KÜRDİSTAN'DA IRKÇI EĞİTİM...

Bugün Kürdistan'da uygulanmakta olan ve fakat birtürlü başarıya ulaşmayan baskı metodlarından biri de ırkçı eğitimidir. Kürdistan'da açılan okullar, Kürt çocuklarını cehaletten kurtarmak amacıyla değil, aksine bilim ve teknikten yoksun, çağın bir hayli gerisinde bir uygulama sistemi üzerine monte edilmiş ve biricik hedefi burjuva milliyetçiliğinin gereği olan ASİMİLASYON'dur... Yani kendilerince "Dağlı Türkler" olarak tanımladıkları Kürt halkını "Türkleştirme" politikası güdüyor bu okullarda.. Durmadan, Kürt çocuklarına "Kürt diye bir halk yok. Sizler Dağlı Türklersiniz. Uzun yıllar dağlarda kaldığınız için aramızda bu tür şive farkı(!) oluştu. Eğer ayrı bir millet olsaydınız, sizin de tarihiniz, edebiyatınız, alfabe-niz, devletiniz" olurdu, gibi iğrenç ve utanmaz sözcüklerle ajitasyon yapmaktadırlar...

Bir yandan bu tür propagandalarla Kürt halkını, kendilerince uyutmaya çalışırlarken, diğer taraftan da Kürt dili, Kürt edebiyatı, Kürt tarihi hakkında tarih boyunca içerde ve dışarda-hangi dilde olursa olsun-yayınlanmış veya yayınlanmakta olan bütün eserleri ya imha etmekte ya da yurt içine sokulmalarına mücadele etmemektedirler. (Kürtçe alfabe, Mem û Zin, Birina Reş v.s.nin yasaklanmaları hatırlanmalıdır..) Ayrıca uyanan Kürt devrimcilerinin ortaya çıkarmak istediği gerçekleri dile getirenler de çeşitli baskılarla susturulmak istenmekte ve onları hunharca öldürmektedirler... (Öldürülen gençlerin yarısından çok fazlasının Kürt oldukları unutulmamalı...)

Yukarıdaki yazdıklarımızı belgeli-
yelim:

TC

RESMÎ GAZETE

Tarih : 14 Şubat 1967

Sayı : 12527

"Kürtçe olarak yurt dışında yayın-
lanan bilumum matbuat, plak, ses bandı ve ben-
zerlerinin yurda sokulmasının ve dağıtılma-
sının yasak edilmesi İçişleri Bakanlığının
16/3/1966-3/1/1967 tarihli ve 9 A.1.1.12511-
125-7/94544, 9 AE 12611-125/7 sayılı kanunun
31 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 25.
1.1967 tarihinde kararlaştırılmıştır. (19)

Bakanlar

Cumhurbaşkanı
Cevdet Sunay"

Yine Cumhuriyetle birlikte, dini bir
eğitim sistemine dayanan ve fakat Kürt di-
liyle öğretim yapan, Kürt halkının örf, a-
det ve geleneklerini, kültürünü yaşatan o-
kullar tamamen kapatılmış, yerlerine kendi
ırkçı ideolojilerini yansıtan ve yayan türk-
çe programlı okullar açılmıştır. Ve dünya a-
yunu yanıltmak için bu sapık işlemi, modern
devrimler(!) kategorisine sokmuşlardır...

Bu yanlış ve kasatlı tutum bugün
Kürdistanı korkunç bir cehaletin ve karan-
lığın girdabına itmiştir. Türkiye cehalet-
te dünya dördüncüsü olduğuna göre, varın
Kürdistanın durumunu tahmin edin... Bu du-
rumu daha da açıklığa kavuşturmak için ba-
zı istatistiklere bakmamız gerekiyor:

Evet, Kürdistanın 3508 köyünde ilko-
kul yoktur. Her köyün nüfusu ortalama 300 ol-
sa 1.072.400 insan eder. Her köyde ortalama
100 çocuk olsa, 350.000 eder. Bu şu demek-

(19) Resmi Gazete, sayı: 12527, t. 14.2.1967

tirki, üçyüzelli bin çocuk karanlıkta yaşıyor ve büyüyor.Çünkü bu çocuklar ilk öğrenimden yoksun bulunuyorlar...Şunu da hemen belirtelim ki, bu rakkamlara nüfusu 150 den aşağı olan köyler dahil değildir.Böyle köylerin ve mezraların ise Kürdistan'da haddi hesabı yoktur.Bunları da hesaba katarsak ilköğrenimden yoksun bulunan çocukların sayısı iki misline çıkar.İstatistiklere göre Kürdistan köylerinin % 46.3 de okul yoktur.Yine nüfusu 150 den aşağı olan köyleri ve mezraları hesaba katarsak,Kürdistan köylerinin % 60 nda okul bulunmadığı ve buralarda oturanların çocuklarını okutmak nimetinden yoksun bulduklarını rahatlıkla söyleyebiliriz.(20)

Tabii okulu olan köylerde de güdülen siyasetin, uygulanan eğitim politikasının gayelerini gözümüzün önüne getirdiğimizde, Kürdistan'da mevcut olan cehaletin ne denli yüksek olduğu hemen görülür...

Elbetteki bu durumdan yalnız Türk burjuvazisi çıkar sağlamıyor.Türk burjuvazisiyle birleşen, onlarla bütünleşen ve Kürt halkına korkunç ihanet eden şeyhler, ağalar ve onlara bağlı çıkarıcı kişiler de Kürt halkını daha uzun yıllar sömürebilmek için halkın cahil kalmasını istiyorlar...Onlar nasıl bugünkü kuşağı sömürüyorlarsa, çocuklarının ve torunlarının da gelecek kuşakları sömürmelerini istiyorlar...Bu yüzden Kürt çocuklarının okumalarını kendi çıkarlarına aykırı buluyorlar...Çünkü çocuklar kendi dilleriyle(zira insan en iyi eğitimi ancak kendi anadiliyle yapabilir)modern ve halkçı bir eğitim sistemiyle okusalar kafaları aydınlanacak, insan olduklarını anlayacaklar ve en azından ağalar, şeyhler ve avaneleri kadar mutluluğa laik olduklarına göreceklerdir...Bu-

nun sonucu da bu satılmış sürüler için pek iç açıcı olmasa gerek...Zira cehaletten kurtulan Kürt halkı,kendilerini bu sömürücülerin,üfürükçülerin,püfürükçülerin köleliğinden kurtaracaktır o zaman....

Fakat bütün bunlar başarısız kalmaya mahkumdür.Çünkü,bu tür uygulamalar, toplumların objektif gelişim doğrultusuna zıt bir davranıştır.Başarıya ulaşma -sına imkan yoktur.Ne var ki akan sulara kilit vurmak peşinde koşan çağdışı,çağdaş kültürden yoksun,kukla olmaktan öteye gidemeyen hakım sınıflar(Türk ve Kürt hakım sınıfları)ne bahasına olursa olsun çıkarlarının devamı için baskı yapmaktan geri kalmıyorlar.Çünkü bu şaşkın sürüsünün çelişkisi tarihin gerçeğiyledir.Uygar halklar üeknikte,bilimde,ilimde,medeniyette dev adımlarla ilerleme kaydederken, bu alçak grup da hâlâtarihine durmayan akışına ve gerçeklere kurşunla,süngüyle,çirkin işkence metodlarıyla saldırmaktadır... Bu ise dönüşü olmayan bir yolculuktur ve ergeç sahiblerinin başanı yiyecektir...

Bu çıkarıcı,bu vurguncu takım,Kürt halkının ergeç uyanacağını düşünmek bile istemezler.Çünkü ödleri kopmaktadır böyle bir durumdan...Tarihi gerçeklerin saklanamayacağını,yokedilemeyeceğini unutmaktadırlar...Uyanmakta olan Kürt halkının yarın kendi tarihine,edebiyatına ve bağımsızlığına kavuşacağına inanmak istemiyorlar... Oysa gittikçe bilinçlenen ve uyanan Kürt halkı,bu vahşet saçan sınıfın karşısına ergeç dikilecek ve "mademki bizler Dağlı Türkleriz...dağlarda kaldığımız için bu tür şive farkı oluştu; peki İzmir,Aydın,

İçanadolu dağlarında yaşayanlarda neden bu tür şive farkı oluşmadı?Öyle ya Türkiyenin yalnız doğusu dağlık değil ki...Batısı,kuzeyi de dağlıktır.Bunun sebebi hikmeti ne ola acerb?"diye haykırdıklarında, bakalım o zaman bu şövenist ve vurguncu sürüsü nasıl cevap vereceklerdir,Kürt çocuklarına...Kendilerini nasıl kurtarabileceklerdir,yıllardır açlığa,sefalete,cehalete mahkûm ettikleri Kürt halkının nasırlı ellerinden...Bakalım,Devrin Adalet(!) Bakanı şövenist herifin teki olan Mahmut Eset Bozkurt'un 30 Ağustos 1930 tarihli Milliyet Gazetesine verdiği şu turancı ve ırkçı beyanat imdatlarına yetişecek midir? "Gerçekleri saklamanın gereği yoktur.Türk halkı bu memleketin yegane sahibidir.Türk orijininden gelmeyenlerin bu memlekette sadece bir tek hakları vardır:asil Türk milletine kusursuz olarak hizmetkarlık ve kölelik etmektir..."(21)

Aslında bu çılgın adamın bahsettiği Türk,emekçi Türk halkı değildir;Tamamen Türk burjuvazisidir...Ve bu çelişki bile-rek yaratılmak istenmiştir halklar arasında...Şayet gerçekten emekçi Türk halkı kast edilmiş olsaydı,bugün bu çilekeş halkın da Türkiye'de insanca yaşama hakkı olurdu.Oysa durum tam tersine...Türk halkı da bugün en ilkel,en karanlık bir yaşamın ta orta yerindedir ve insafsızca sömürülmektedir.Milyonlarca insan bir dilim ekmek için yaban elle-re göçetmektedir...

Öyle ise gittikçe bilinçlenen Türk emekçileri de böylelerini kurtarmayacağı gibi,yıllardır kendilerini ezen,sömüren bu despot sınıfa,bu ortak düşmana karşı Kürt ve tüm Türkiye halklarıyla ortak cephe halinde birleşecek ve bunları yokedecektir..

NÜFUS SAYIMI VE DOĞUM KONTROLÜ..

Sapık ideolojinin en adı ve en iğrenç oyunlarından biri de nüfus sayımı ve doğum kontrolüdür. Bu beyinsiz, bu sapık, bu bomboş kafalı yaratıkların ters davranışları insani ister istemez bir yığın acı gerçeğe karşı karşıya getiriyor...

Örneğin bilmem kaç yılda bir nüfus sayımı yapıyor Türkiye'de. Bu sayımlarda Türkiye'de yaşayan tüm azınlıkların yekünü giderek Türkiye nüfusunun artış hızı belli oluyor sözde. Rum, Yahudi, Ermeni gibi azınlıklar hiç çekinmeden mensup oldukları milliyete göre yazdırmaktadırlar kendilerini nüfus kayıt fişlerine. Ne var ki, Kürt halkı bu durum dışındadır ve zorla nüfus kayıt fişlerine "Türk" diye yazdırılmaktadırlar... Yani burada güdülen siyasetin amacı gayet açıktır. Gaye Kürt halkının sayısını belli etmemek, Kürt halkının varlığını inkar etmektir... Sanki Kürtleri "Türk" diye yazmakla gerçekten de Kürtler Türk olacakmış gibi bir ahmaklığın bataklığına saplanmaktadırlar... Oysa söğüt ağacı ne kadar beslense beslensin meyva vermesi imkânsızdır. Çünkü doğa onu söğüt olarak, yani meyve vermeyen bir ağaç olarak yaratmıştır. Ama gel gelelim bu yarattıklar illa da söğütten meyve elde etmeye çalışıyorlar.. Bu heriflerin ve bilime, ne bilimsel istatistiklere, ne de gerçeklere saygıları vardır... Ayrıca bu durum yalnız Kürt halkına hakaret değil, aynı zamanda Türk halkına da büyük bir hakarettir. Sanki Türk halkı diye tarihte bir halk yükmuş gibi, zoraki uydurmalarla başka halkları "Türk" diye göstermeye uğraşıyorlar.. Bu ise Türk halkına ve tarihine büyük bir saygısızlıktır. Türk halkı böylele-

rini asla affetmeyecektir...

Şimdi bu durumun Türkiye'de ne derece iğrenç bir şekilde yürütüldüğünü daha iyi anlayabilmek için, Aralık 1970 tarihinde on yaşındaki bir Kürt çocuğunun, Devrimci Doğu Kültür Ocaklarına gönderdiği mektubu okuyalım :

"Devrimci Doğu Kültür Ocaklarına..

Muhterem abilerim.Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının adresini yeni aldım.Köyümüz elli hanedir.Halen ilkokul yoktur.Ben isem,arapça tahsil yapmaktayım.On yaşındayım.Federim yoktur.Bir annem bir kardeşimle üç kişiyiz.Şimdi ise hadisenin gerçeğini size izah edeyim:Nüfus sayımı esnasında evimdeydim.Sayım memuru Baykan kazasında varidat memuru Sıtkı isimli vatandaş köyümüze gelerek kapımızı çaldı."Çıkin dışarı" dedi.Anamla birlikte çıktık."Kaç kişisiniz" dedi."Üç kişiyiz"dedim.Hiç soru sormadan defterini doldurdu.Ben de "Memur bey"dedim.Baktı."Anamla kürtçe konuşuyorum,niçin türkçe yazıyorsun,hakarettir bu bana"dedim."Necisin"dedi!"Pakıyım"dedim."Nerde okuyorsun" dedi."Baykan Havel mahallesinde,Hafit Hocanın yanında okuyorum"dedim.Bana"Ölseniz de inşallah müfavvak olamazsınız"dedi.Ben ve anam ağladık."Niçin anadilimizi kaybettirmek istiyorsunuz?"dedim."Siz Kürt değilsiniz"dedi."Defterimi de silmem"dedi.Otuz hanelik köyümüzün hepsinin anadilini türkçe yazdı.Bana bağırdı."Kürt diye bir millet yoktur"dedi.Çocuk olduğum için mukabele edemedim.Ona hakaret olarak evimin bir köşesinde not bıraktım.Muhterem abilerimiz,sizinle müşerref olmak isteriz.Bu davamızı ele almanızı saygılarımla istirham ederim.

Ahmet Ağırman(22)"

(22) DDKO Yayın Bülteni,sayı-2

Bu mektubu okuduktan sonra bilmem yorum yapmaya gerek var mı? Kanımca hayır.. Ama on yaşındaki bir Kürt çocuğunun kaleminden çıkan şu satırlar elbetteki anlamlıdır ve Kürt halkının bütün baskılara rağmen yokedilemeyeceğidir... Hakim sınıfların neden bu denli korktukları daha da iyi anlaşılmaya başlandı... Eğer bir halkın henüz yavru sayılabilecek bir ferdi bu denli bir uyanma gösteriyorsa, o halk mutlaka kendi kaderini tayin edecektir. Bunun başka anlamı olamaz...

x

Doğum Kontrolü :

Sekiz milyon Kürt halkının imhasını ırkçı kafalarına koyan bu faşist sürüsü, Roma devrinde bile kölelere uygulanmayan işkenceleri, mazlum Kürt halkına uygulamaktan zerrece çekinmemektedirler... Yaptıkları bu işlem, insan soyuna vurulabilecek darbele-
rin en korkuncu ve en zalimcasıdır...

İşte acı gerçekler... İşte bu şarılatan sürüsünün yaptıkları...

Yedi Haziran 1970 tarihli Günaydın gazetesinin verdiği bir haberde, Kürdistan'da doğum kontrolünün yapıldığı belirtiliyordu.

Gerçekten de kilometrekareye en az iki kişi düşen Hakkari'de böyle çalışmaların anlamı ortadaydı. İstanbul'da kilometrekareye 401 kişi düşerken, böyle bir kontrolün Kürdistan'da yapılması korkunç bir katliamin ifadesiydi...

"Kaldiki doğum kontrolüne çıkanların çoğu doktor ya da uzman değildir... Hacettepe araştırma ekibi olarak dolaşan bu eli kanlı guruplar, Kurt kadınlarına bu canı işlemi yaptıktan sonra, onları tamamen kontrolsüz bırakarak Doğudan (Kürdistan) uzaklaşıyorlar..."

Bu durumda kontrolsüz kalan kadınlar ya sakat kalmakta, ya da ölmektedir.Çünkü, sprial belli aralıklarla devamlı kontrol edilmesi gereken bir iş istemektedir.Türk kesiminde uygulanmayan bu durumun-ki ora- da da bu şekilde uygulanmasını istemiyo-ruz-Kürdistana kaydırılması emperyalist politikanın bir sonucudur.Sonradan meydana gelecek dengesizlikleri nisbeten düzenlemek eğilimi taşımaktadır.Çünkü Doğuda (Kürdistan)nüfuz hızla artmaktadır..."(23)

Bir ikinci husus da doktor sorunudur.Kürdistanın geri kalmışlığı bahane edilerek-ki Kürdistan geri kalmış değil, geri bırakılmıştır-doktorlar gitmek istemiyorlar.Evet,ekonomik yönden çöktürülen ve sosyal hayat bakımından adı konulmamış bir sıkıyönetim havası içinde bırakılan Kürdistana doktorlar gitmek istemektedirler..

Türkiye'de mevcut 15 bin doktorun 11 bini İstanbul,Ankara,İzmir gibi büyük kentlerde,geri kalanı da yine Türkiyenin batısındaki kentlerde toplanmıştır..(x)

Kürdistanı hünharca sömüren hükümet,Kürdistanı daha da batırmak,tüm Kürt halkını hastalıklarla boğdurmak politikasını güttüğü için,fazla ücret ödemediğinden dolayı,Kürdistana gönderecek doktor bulamaz(!)olmuştur.Fakat gyesini,yani Kürt halkını yok etme politikasını gerçekleştirmek için,TIP fakültesi son sınıf öğrencilerini Kürdistana bir yıllık mecburî hizmetle göndermektedir...

Durum açıktır...Kürt halkı tecrube- si olmayan TIP öğrencilerinin eline bir ko-

(23) DDKO,Yayın bülteni,sayı - 4

(x) Sağlık Bakanının demeci-gazeteler-

bay gibi, bir deneme tahtası gibi veril-
mektedir... Bu da yüzlerce Kürt halkının
bu acemi doktorların kesici bıçakları alt-
tında can verdiğinin ispatıdır... Yapılan
bu caniyane işlem, bizlere faşist Hitler
köpeğini hatırlatıyor: Bilindiği gibi fa-
şist Hitler Nazi Kamplarında Yahudilere
bu tip işkenceler uyguluyordu.. Sözde Ya-
hudileri TIP için, Tıpın gelişmesi için
kullanıyordu. Ve diri diri kesiliyordu Ya-
hudiler, Nazilerin keskin bıçakları altın-
da..

x

Institut kurde de Paris

KOMANDO ZULMÜ ve NEDENLERİ...

Özellikle son zamanlarda komando hareketinin yoğunlaşması, tamamen Kürdistanın sosyo-ekonomik yapısına dayanmaktadır... Kürt halkının uyanması, ekonomik sistemin değişmeye yüz tutması hakim sınıfları derinden etkilemektedir. Bu koşunun nedenlerini iyice kavramak için yine bazı bilimsel gerçeklere bakmamız gerekiyor :

Bilindiği gibi feodalizm kapitalizme dönüşürken siyasi planda ulus ve ulusçuluğu yaratması çok normal bir olaydır. Bu yüzden siyasi iktidarlar bilerek ve kasten Kürdistan'a yatırım yapmamış, mevcut feodal ilişkilerin devamını korumaya çalışmıştır. Fakat hakim sınıfların çıkar hırsı ve kapitalist sistemin çelişkili ekonomik sistemi, bu durumun daha uzun yıllar devam edemeyeceğini göstermektedir. Zira Kürdistanın ağaları, beyleri, şeyhleri de daha fazla sömürebilmek için kapitalistleşmek istemekte, siyasi iktidarlar da bu isteklere mecburen cevap vermektedir. İşte bu sebeptendir ki, son yıllarda Kürdistan'da baraj, su kanalları, fabrika v.s. gibi altyapı yatırımlarına hız verilmiştir. Ekonomik ve toplumsal alanda meydana gelen bu değişimin siyasal planda aşiret şeklindeki toplumsal ve siyasal örgütlenme sistemini yıkıp çok daha ileri bir aşamadan uluslaşma sürecini başlatmasa kaçınılmazdır. Uluslaşmanın belli başlı dinamiğinin yine toprak mülkiyetindeki çelişkide aranması yerinde olur. (24)

Kapitalist kişiler oldukları zaman çok daha iyi sömüreceklerini anlayan Kürt feodalleri süratle makinalaşmaya başlamışlardır. Makinalaşma traktör ile el emeği arasında bir çelişki doğurmuştur. Bu çelişki tarım sektöründe çalışan bir yılın köylünün

şehirlere akın etmesine sebep olmaktadır. Sahte de olsa bir şehirleşme başlamakta ve hızla gelişmektedir. Endüstri yatırımlarının bu gelişmeleri hızlandıracağı şüphesizdir. Bütün bu oluşum içinde aşiretler arasında kaleler yıkılacak, aşiret sisteminin değerleri yıkılıp ulusal değer önem kazanacak, alım-satım kapasitesi, büyük şehirlerin meydana gelmesi ve nüfusun hızla artması bu oluşumu hızlandıracaktır. Feodalizmin yıkılışı ile birlikte bu oluşum meydana gelmesi kaçınılmazdır. Zira aşiret feodalizmin, ulus ta kapitalizmin siyasi kurumudur. Herhangi bir bölgede kapitalist ilişkiler yoğunlaşırken, aşiret örgütlerini ayakta tutmanın hiç bir olanığı yoktur. Bu oluşum içinde değer kazanacak en önemli şey, Kürt edebiyati, Kürt folklorü ve Kürt tarihi araştırmalarıdır. (25) Bu arada çeşitli şubelere, ağızlara ve diyalektlere ayrılan Kürt dili de aşiret dilinden ulusal dile doğru evrilecektir. (26)

İşte bu oluşumun bilincine çok iyi bir şekilde varan egemen sınıflar ve onların siyasi iktidarları Kürdistan'da ekonomik yapıda bünye değişikliğine sebep olacak yatırımları götürdüğü gibi, bu yatırımların meydana getireceği uluslaşma sürecini geciktirici, yozlaştırıcı tedbirleri de getirmektedir. 27 Mayıs hareketinden sonra bir hükümet kararı ile köy isimlerinin değiştirilmesi, bölge ilkokullarının hızla artması, Kürdistan'da radyo istasyonlarının çoğalması bunun en belirgin örnekleridir. Fakat bu tedbirlerin umulan sonucu vermemesi üzerine iktidar baskı yollarına baş vurmuş ve komando hareketini başlatmıştır. Ne var ki uluslaşmanın dinamği sadece, sosyo-ekonomik altyapıda feodalizmin

kapitalizme dönüşümü değildir. Siyasi iktidarlar tarafından yürütülen ırkçı politikalar karşısında da bu bilinç hızla oluşur. (27)

Bu bilimsel açıklamadan sonra şimdi komando zulmüne geçelim :

Özellikle 1960 yılından sonra Türkiye'de sosyalist bir partinin kurulması, Kürt halkının uyanmasını birhayli hızlandırmıştır. Yıllardır Kürt halkından gizlenen gerçekler, büyük mücadeleler sonucu meydana çıkmış ve Kürt halkı kendisine bunca yıldır yapılanları çok etkili ve bilinçli eylemlerle protesto etmiş, seslerini Türkiye ve dünya oyuna duyurabilmişlerdir. Kürt halkının bu denli uyanışı, bu denli ulusal bilinç kazanması, bu denli bilinçli protestoları bir anda emperyalistlerin ve yerli ortaklarının güttüğü çikkin politikayı temelinden sarsmaya başlamıştır. Durumun gittikçe aleyhlerine işlediğini gören emperyalistler ve onların maşası hakim sınıflar, Kürt halkını bu kez de kanla susturmaya

çalıştılar: zırhlı, kalkanlı, modern silahlı, soven duygularla yetiştirilmiş ve Amerikan metodlarıyla eğitilmiş gözükanlı binlerce komandoyu Kürt halkına saldırttılar...

Şimdi bir şafak vakti komando birlikleri tarafından işgal edilen Silvan halkından Devrimci Doğu Kültür Ocaklarına gönderilen mektubu okuyalım :

"Devrimci Doğu Kültür Ocaklarına,

Ekonomik ve sosyal bunalımın had safhaya geldiği son aylarda, Adalet Partisi iktidarının tam bir çıkmaz içine girmesi ile memleketin her köşesinde beliren huzursuzluk karşısında iktidarın bir baskı yöntimine gittiği açıkça görülmektedir. Bu cümleden olmak üzere Güneydoğu illerimizde hükümet

kararnamesi ile özel şekilde yetiştirilmiş, helikopter ve keşif uçakları ile donatılmış iki binin üstünde komando ve jandarma birlikleri tam bir terör havası yaratmaktadırlar...

Masum insanlar, kadınlar ve genç kızlara işkence yapılmakta, yasa dışı ve izinsiz olarak mesken masuniyeti ihlal edilerek aramalar yapılmakta ve hatta binlerce insan "özel kamplara" alınmaktadır.. Silah toplama bahanesi adı altında dayaktan geçirilen vatandaşlardan yaralanan ve ölenler vardır. Buna rağmen ağaların himayesindeki eşkiyalar Doğuda kol gezmekte ve fukara vatandaşlara her türlü haksızlığı yapmaktadırlar. Hayvan hırsızlığı, vurgun, kaçakçılık, adam öldürme olayları devam edip gitmektedir. Halk bir yandan ağaların himayesindeki kanun dışı zorbaların baskısı altında ezilirken, öbür yandan sözde asayışı sağlamakla görevli Adalet Partisi iktidarının gönderdiği komandoların da mezalimine maruz kalmaktadır. Komando hareketi ile yapılan anayasa dışı baskıların son halkasını teşkil eden Silvan olaylarına kısaca değinmek istiyoruz:

8.4.1970 tarihinde şafakla beraber Silvan ilçe merkezi jandarma ikinci komutanlığına bağlı altı helikopter, ikiyüz motorlu araç ve donatılmış ikibin jandarma ve komando topçu keşif uçaklarının da desteği ile kuşatılmıştır. Kuşatma hareketi ile beraber ilçe merkezine giden birlikler hiç arama yetkisi olmadan aynı gün saat yediye kadar onyediyedi saat süre ile yüzlerce ev didik didik edilmek sureti ile aramaya tabi tutulmuş ve yataklarından kaldırılmış erkekler özel kamplara alınarak korkunç işkencelere maruz bırakılmışlardır. Adalet Partisi ikti-

darının komandoları ayrıca kadın ve kızları evlerinden alarak polis karakoluna götürmüşler ve işkenceyle birlikte ağır hakaretlerde bulunmuşlardır...Adalet Partisi. **İktidarı** Bakanlar Kurulunun verdiği tam yetki ile hareket ettiklerini söyleyen komandolar ne anayasayı ne meri kanunları tanımakta, adeta işgal edilmiş düşman topraklarında işgalci kuvvetler gibi davranmaktadırlar...

Bütün bu büyük harekete rağmen asayışı ihlal eden, can ve mal ırz düşmanı firariler ve eşkiyaların hemen hiç biri yakalanmamıştır. Ancak aşayışsızlık içinde bulunan ve bizzat emniyetini temin etmek zorunda bırakıldığı için hayatını idame ettirmek içgüdüleriyle silah saklamış olan fakir köylü vatandaşlar yakalanmaktadır.. Düzenin kurbanı olan bu vatandaşlar gazete manşetlerinde kamuoyuna firari ve kanun kaçağı olarak gösterilmektedir...

Ülkemiz ve milletimizin bütünlüğünü tehdit eden, bölgemiz halkını ümitsizliğe ve huzursuzluğa düşüren bu insanlık dışı hareketlerin son bulmasını sağlamak için ıstıraplarımızı yakından bilen siz genç kardeşlerimize seslenmeyi ve baskı gurubu olarak harekete geçmenizi istemeyi kendimizde bir hak olarak görüyoruz. Görevlerinizi en etkili bir şekilde yapacağınız inancıyla gözlerinizden öperiz...

İmzalarıyla binlerce Silvanlı"(28)

Tabii bu durum yani bu yazdıklarımız sadece Silvan'da değil, hemen hemen Kürdistan'ın her yerinde bu gibi adı zuhümler ve işkenceler yapılmaktadır. Şunu da belirtelim ki,

Devrimci Doğu Kültür Ocaklarının yazdik-ları tekzip edilememiştir ve anlatılanlar gerçeklerin ifadesidir.Hatta eksiktir bile anlatılanlar.Zira Türkiye'nin bugünkü koşullarında gerçekleri tam olarak dile getirebilmenin imkânı yoktur ve faşist kanunlar yürürlükte olduğu sürece de bu olanak maalesef olmayacaktır.Cağımızda düşünce ve gerçeklere gem vurmaya kalkışan ve düşünceleri faşist metodlarla boğmaya çalışanlar elbetteki günün birinde hesap vermek zorunda kalacaklardır...

Siirt'te Zulüm...

Komando birliği 4.1.1971 gecesi saat 0.4 te Siirt'in Şirvan ilçesine bağlı altı köye baskın yapmıştır.Cüme köyüne baskın yapan komandolar,tüm köy erkeklerini döğmüşler ve hakaret etmişlerdir.Bu köyden Salih Daner ve iki kardeşi komandolar tarafından alınarak,Samanköprü denilen Botançayı üzerindeki bir yere götürmüşlerdir.Burada üç kardeşe asker elbisesi giydirilip,bellerine eşkiyaların kullandıkları mermilik takıldıktan sonra,ellerine birer tüfek verilmiş ve bereberlerinde getirdikleri muhabire resimlerini çekirmişlerdir.Eşkiyalıkla ilgisi olmayan bu üç kardeşi,kamuoyuna "eşkiya yakalandı" şeklinde yutturmak istemişlerdir...

Aynı saatlerde Reşat Köyüne de baskın yapılmıştır.Bu köyün de erkek ve kadınları havanın don yapacak kadar soğuk olduğu bir zamanda,evlerinden alınmış ve köyün bir kenarına toplatılmışlardır.Yoksul köylülere en a-şağılık hakaret ve işkence yapıldıktan sonra erkekler başka bir köye götürülmüştür.Köyün kadınları da o gün akşama kadar komandoların silahları altında bekletilmişler ve dövülmüşlerdir.Kadınlarla beraberon günlük bir çocukta dışarıya çıkarılmış ve bu duruma feryat e-

den kadınlar, komando tarafından dövülmüş ayrıca çirkin hakaretlere maruz bırakılmışlardır. Daha sonra soğukta bekletilen masum ve suçsuz olan bu çocuk ölmüştür.. Bütün erkekler tekrar doğulmuş ve bizzat alay komutanının, "bundan böyle komondonun ilk yapacağı şey, köyün bütün kadınlarını çırıp çıplak edip askerler karşısında regmi geçide tabi tutmaktar..." şeklindeki sözleri Kürt halkına olan düşmanlığın tiksindirici bir belgesidir...(29)

Nüsaybin'de Zulüm...

Devrimci Doğu Kültür Ocaklarına, Bugünlerde yeni bir yılı şampanya kadehleriyle kutlamaya hazırlanan büyük kentlerin büyük insanları yanı sıra, gittikçe yoksullaşan halkımızın sosyal ve ekonomik ıstırapları yiryana, jandarma-komandoların zulüm ve işkenceleri tahammül edilmez bir hal almıştır...

S-on olarak Nüsaybin'de ortaya konan oyun şudur: Kazamıza bağlı Bastunke köyünden Ahmet Nergiz 17.12.1970 günü kaçakçı arkadaşları tarafından eşyaları alınarak bir mağaraya hapsediliyor. Ertesi gün Ahmet Nergiz çobanlar tarafından kurtarılıyor...

Bu olaydan sonra hadiseler gelişiyor: Ahmet Nergiz'in kaçırıldığı üzerine kaza jandarma komutanı yüzbaşı Ayhan Deniz yönetiminde ve gittiği her yere kara bir bulut gibi çöken jandarma-komando müfrezesi ilk olarak Haferi köyüne uğrar. Camiin içinde bu köyden Hasan Bulun sorgusuz sualsiz dövülür. Cami imamı da bu dayaktan nasibini a-

lır..(Hasan Bunun bilahare kazaya giderek on günlük rapor alır...)Gazaba gelen yüzbaşı Deniz ve yönetimindeki müfreze Hırşebil köyüne giderek,buradaki halkı dayaktan geçirmiştir.Güya maksat,"eşkiya takibidir." Fakat burada yüzleri kızartan bir olay cereyan etmiştir...A.A.adındaki şahsın mahrem yerine cop sokulmuştur.Bununla yetinmeyip aslen Mardin'in Akres köyünden olup hayvanlarını kişi geçirmek üzere bu köye getiren C.adındaki vatandaşın karısının mahrem yerlerini askerlere teşhir etmiştir.Buna dayanamayan C.feryat ettiyse de jandarmaların hışmına uğramış ve feci şekilde dövülmüştür. Dövülenler arasında bulunan Hediye Aslan adındaki kadının durumu da ağırdır,yerinden kalkamaz haldedir.

Aynı müfreze yoluna devam ederek,Şabana köyü civarında Zirney köyüne gelip işkenceye devam etmişlerdir.Aslen Midyat'ın Salhe köyünden olan H.B.isimli kadın herkesin gözü önünde çırılçıplak edip,teşhir etmişlerdir.Yine burada H.karısı Adley Ay isimli kadını feci şekilde dövdükten başka ağız ve dişlerini kırmışlardır.

Jandarma komando müfrezesi yoluna devam eder,beraberinde dayak işkence ve insanlık dışı hareketleri de götürerek...Daha sonra Haferi köyüne bağlı Hesenmeryeme uğrarlar. Bu sefer M.A.adındaki kadını alıp beraberlerinde dört gün dolaştırırlar.Bu kadına na yapıldığı meçhuldür.Barabana köyü üzerinde de çöken zulüm neticesinde Bedii Aksanın kaburga ve göğüs kemikleri kırılmıştır.

4-5 günden beri bu işkenceler devam etmektedir.Mahsum halka sorgusuz sebepsiz işkence yapılmaktadır.Bu durum karşısında köylerdeki halk özellikle -Şabana,Haferi,Sanişın ve civar köyleri evlerini yurtlarını terkede-

rek ya dağlara kaçmakta veyahut kazaya a-
kın etmektedir.Halk korku ve dehşet için-
de kalmıştır.

Objektif olarak olayların yansıma-
sı bu durumdadır.Bu işkenceleri halka re-
va gören eli sopalı joplu jandarma koman-
doları acaba bu yetkilerini kimden almış-
lardır...?

Tüm devrimciler,tüm aydınlar,tüm
insanlık duygusu taşıyanlar,sizlere ses-
leniyoruz:İmdat!..İmdat!..İmdat!.(30)

Nüsaybın Halkı

Tabii bütün bunlara rağmen Kürt par-
lamentelerinin sesi çıkmadığı gibi,üstelik
bu durumu parlamentoya getiren Türkiye İş-
çi Partisi milletvekilleri,satılmış Kürt
parlamentelerinin sert tepkisi ve protes-
tolarıyla karşılaşmışlardır...Bu durum Kürt
parlamentelerinin ve beylerinin kimlere
satıldığı,kimlerle işbirliği yaptıklarını
gösteriyor bize...Uyanan Kürt halkı,elbet-
te bunun hesabını bu satılmış sürüsünden
alacaktır...Hem de uzak değil,yakında....

Ayrıca komando baskını ağa köyleri-
ne yapılmamıştır.Bu durum,bilerek yaratıl-
mıştır...Gittikçe halkın gözünde değerle-
rini yitiren feodal kurumların,eski durum-
larını sağlama amacı güdülmüştür,açıkça...
Ne var ki Kürt halkı bu durumu yutmamış ve
saman altında yürütülen suyun farkındadır
artık...

Komando zulmü ebbetteki bu kadar de-
ğildir ve yazmakla da bitecek gibi değil-
dir..Ancak şunu belirtelim ki,komando zül-
mü altında sayısız Kürt köylüsü katledilmiş-
tir...Bu durum,özellikle 12 Mart 1971 fa-

şist muhtırasından sonra daha da hızlan-
mış, binlerce Kürt aydını-ışçısı, öğrenci-
si, köylüsü zindanlara tıktırılmıştır...
 Onlarcası fiilen kurşunlanmıştır.. Tutuk-
 lu bulunanların sonunun ne olacağı meçhul-
 dur... Kürdistan'ın Diyarbakır kentinde
 zindanlar tıklım tıklımdır, Kürt halkıyla.
 Tabii ki uygulanan işkence metodlarını
 tahmin etmek pek zor olmasa gerek...

Uygulanmakta olan bu faşist hare-
 ketlerin, zoraki işlemlerin nedenlerini i-
 ki ana gurupta toplıyabiliriz:

a) Hakim ulus ideolojisi dolayısıyla
 Türk ve Kürt halkları arasında yaratılan
 çelişki ve uçurum, Kürt halkının uluslaşma-
 sıyla son bulacağından, hakim sınıfların
 (Türk-Kürt) giderek emperyalistlerin çıkar-
 rını baltalıyacaktır. Ayrıca Türk ve Kürt
 halkları arasında imiş gibi gösterilen çe-
 lişkinin, aslında bu halkların egemen sı-
 nıfları, giderek emperyalistler ile ezilen
 sınıflar arasında olduğu gerçeği meydana
 çıkacaktır... Böyle bir durum karşısında
 halkların tepkisinin ve olacağını bildik-
 leri için ödleri kopmaktadır...

b) Kürt halkı uluslaşma sürecini ta-
 mamladıktan sonra, yıllardır hakim sınıflar
 ve emperyalistler tarafından sömürülen pet-
 rolüne, madenine, kısaca yeraltı-yerüstü zen-
 ginliklerine sahip çıkacak ve giderek ulu-
 sal eziklikten kurtulacaktır. Bu da hakim
 sınıfların ve emperyalistlerin Ortadoğu'da
 çöküşü demektir. Büyük bir gelir kaynağının
 ve tüketim pazarının kaybı ise, zaten sal-
 lanmakta olan Türk ekonomisini temelden yı-
 kacaktır. Ve giderek en önemlisi Türk Prole-
 teryasının uyanmasını hızlandıracaktır..

İşte bu gerçeği gayet iyi kavrayan
ve gören emperyalistler ve onların uşağı

hakim sınıflar, çıkarlarını korumak için tüm baskı metodlarını harekete geçirmekte, bu geçişi uzatmaktadırlar... Bu nedenle de bu gerçeğin verdiği acı kudurmuşlukla mazlum Kürt halkını toptan ve hepten yoketmenin çarelerini araştırmaktadırlar...

Institut kurde de Paris

KÜRT SORUNUNA KARŞI TAKINILAN TAVIRLAR..

Kürt devrimcileri olarak, Kürt sorununu ortaya koymaya çalıştığımızda - ki bu bizlerin tarihsel görevidir - zaman zaman sert tepkilerle karşılaştık ve amansız bir şövenistlik ithamiyle suçlandık. Bizleri böylesine ağır ithamlarla tenkit ve tehdit eden aynı zamanda sosyalist(!) olarak geçen bu tip gurublar, devekuşu olmaktan öteye gedemedikleri için burjuvazinin tam gönlüne göre hareket etmektedirler... Oysa bu arkadaşlar biraz zahmet edip tarih bilgilerini genişletmiş olsalardı (Tabii faşist Türk tarihçilerinden değil) eminiz ki bu denli bir yanlışlığa veya küçük burjuva milliyetçiliğine kendilerini kaptırmayacaklardı...

Sözünü ettiğimiz bu tip gurublar, bilerek veya bilmeyerek Kürt sorununa karşı anlaşılması güç tavırlar takınmaktadırlar. Bu durum elbette hoş bir hava yaratmamaktadır ve giderek emperyalistlerin ekmeğine yağ sürmektedir...

Böyle tipler için Stalin şöyle diyor: "Açıkça ifade edelim, burjuva milliyetçiliğinin hakkından gelmek kolaydır. Onun niteliğini anlamak zor değildir. Zor olan maskelenmiş ve maskenin altında tanınmayan burjuva milliyetçiliktir. Sozyalizm zırhına bürününce milliyetçiliği yakalamak zor olur." (31)

İşte bu kılıfa bilerek veya bilmiyerek bürünenler, Kürt sorunu tartışıldığında kıyametleri koparıyorlar ve şöyle diyorlar: "Ne oluyoruz yahu!.. Türkiye'yi bölmek mi istiyorsunuz? Toprak bütünlüğümüzü parçalamak mı gayeniz?" gibi Marksist-Leninist bilimin

(31) Stalin, Marksizm ve Milli Mesele.

tam zıddı olan sözcüklerle taarruza geçiyorlar ve milli emniyete de ayrıca göz kırpyorlar...

Sosyalizm maskesini takınmış küçük burjuva milliyetçilerine sormak gerek: Bugün Türkiye'deki çelişki toprak bütünlüğüdür? Veya burjuvazinin dikenli tellerle ve mayınlarla çevirdiği misaki milli hudutlarının değişmesi midir? Eğer ana çelişki bu ise, burjuvazinin tellerle çevrelediği sınırların finoluğunu yapan bu sahate solculara şunu hatırlatmak isteriz: Kürt halkı elbette ezilen diğer dünya halkları gibi, kendi kaderini bizzat kendisini tayin edecektir... Ve tarih boyunca üzerinde yaşayageldiği topraklarına sahip çıkacaktır ve de öz topraklarını küçükburjuva milliyetçilerine asla bırakmayacaktır... Çünkü bu topraklar yoksul Kürdistan köylüsünün anayurdudur...

Yine sormak gerekir böylelerine : Yüzyıllar boyu Osmanlı İmparatorluğunun boyunduruğu altında kalmış olan Macaristan, Bulgaristan, Mısır, Irak, Suriye v.s.gibi ülkeleri neden bugünkü misaki milli hudutlarınızın içine almaya kalkışmıyor sunuz? Veya Bir Vietnam, Laos, Çin, Irak, İran bayrakları altında yürüyüş ve mitinglere katılan bu beyzadeler, neden devrimci kavgalarını sürdüren ve ulusal eziklikten kurtulmaya uğraşan Kürt halkının bayrağı altında yürümekten kaçınıyorlar?... Varsayalım ki, Vietnam Türkiye'nin doğusunda yani Kürdistan'da olsaydı ve Ankara'nın fiili işgali altında bulunsaydı; acaba bu beyzadeler Ankara hükümetini mi tutacaklardı, Diyarbakır hükümetini mi?

Sorularımız gayet samımı ve açıktır. Ne var ki hakim sınıfların Kürt-Türk halkla-

rı arasında yarattığı suni çelişkinin oyununa gelen bu tipler,eminiz ki sorularımızdan rahatsız olacaklardır.Çünkü,Kürt problemi direkt Türkiye problemi olduğu için şoven duyguları direkt etkilemektedir.Ama bir Vietnam ile Türkiye arasında direkt bir çelişki olmadığı için,(özellikle milli çelişki)bu beyzadeler Vietnam konusunda birden keskin solcu(!)kesiliveriyorlar...Oysa bu davranışları Marksizme ihanettir ve adi kaypaklıktır..Kendi ülkesinde olup bitenleri görmeyenler,olup bitenleri gördüğü halde çözümü için çalışmayanların sosyalist kavgada ve saflarda yerleri asla olamaz...Onlarla mücadeleimiz,burjuvaziyle yaptığımız mücadelenin aynısı olacaktır...

Bir de son zamanlarda Avrupa'da (özellikle Almanya'da)türemiş bulunan Jön Türklerin iddealarına ve ihanetlerine bakalım:

"Çağımız"adlı bir derginin etrafında kümelenen bu Marksist(!)maskeli Jön Türklerin,9-10 sayı ve 1972 basımlı nushalarında Kürt sorununa ilişkin aynen şu satırlar yer almaktadır:

"Amerika işgal kuvvetlerinde son yirmi yıldır ülkenin,karınca yuvalarına varıncaya kadar topoğrafyası çıkarılmıştır.Bu arada gittikçe yozlaşan sosyalistlerin de TÜRKİYE haritası üzerinde gizli oyunlar oynayıp sınırlar saptamalarını ve milli bayraklar dokumalarını emperyalistler yöresel sorunlar olarak görmektedirler.Ülke üzerinde pazarlığı bugüne dek emperyalistler yapmış ve programlarını yerli işbirlikçi satılmışyara dikte ettirmişlerdi.Şimdi durum değişmişe benzer.Ortaçağın kokuşmuş gelenekleri tekrar hortlatılmağa çalışılmaktadır..

İşçi sınıfının tek amacı vardır:Burjuvazinin elinde baskı ve sömürü aracı olan gerici devlet düzenini temelinden yıkmak ve yerine kendi diktatörlüğünü kurmak.Bu artık unutulmuş olacak ki,emekçiye emekçiye düşüren içten pazarlıklı eylem yapılmaktadır.Büyük halk yığınları yararına ülkenin yarınını hazırlıyacak işçi sınıfına sınıf bilinci yerine bölgecilik ve milliyetçilik şuuru aşılacak ve böylece amaca varmak istemek yeni bir taktik"esnek politika" olsa gerek.Ne olduğu ve nereye götürdüğü bilinmeyen burjuva devletini yıkip,yerine işçi sınıfının diktatörlüğünü kurma genel prensibi yalanlanmaktadır.Sandalye kapmak için oynanan oyunlara ayak uydurmağa uğraşan "çok bilmişler",işçi sınıfının temel sorunlarını dile getiren yüce bilimi çoktan rafa kaldırmışa benzerler...

Ne kadar sinsice,ne kadar kurnazca ve hangi ince opotünizmle oynarsanız oynayın,değil yaptığınız planlar,çürümeğe yüz tutan patetes kolu kafalarınızdan geçenleri de biliyor artık işçi sınıfının öz örgütü.Havanda su dögmeyi bırakın beyler! Sizler Türkiye kelimesine kin besleyedurun, ihanet ettğiniz işçi sınıfı bu vatani sizlere parçalamayacaktır!Sizler işçi sınıfından korkuyorsunuz;korktuğunuz işçi sınıfı,ülkesini imha edici silahların deneneceği meydan haline sokulmasına sonuna kadar karşı koyacak ve foyanızı,her zaman olduğu gibi,su üzerine çıkaracaktır."

iyi mi?Yalnız okumayın sakın..Bu satırları,Alpaslan Türkeş veya milli(!)ordunun genelkurmay başkanı yazmıyor...Bu satırlar,sosyalizm maskesini takmış ve Avrupa'da

Alman emperyalizmiyle filort eden, emperyalistlerin kurdurduğu sendikalarla işlerini yürüten ve Türkiye İşçi Sınıfına korunç ihanet eden Jön Türkler tarafından yazılmıştır...

"Türkiye'nin toprak bütünlüğü..."

"Türkiye'yi bölmek...parçalamak.."

Evvela kim kimin toprağını bölmüş, parçalamış?..Kim kimin toprağını çeşitli dalaverelerle işgal etmiş?Hem suçlu hem güçlü buna derler,işte...Hem Kürt köylüsünün anavatanını işgal edeceksin...petrolünü ,madenini emperyalistlere peskeş çektireceksin...hem de onu bölücülükle suçlayacaksın...Doğrusu,Sultan Abdulhamid'in torunu olmak buna derler,işte...

Şunu kesinlikle kafanıza koyun,ırkçı jön Türkler; eğer Kürt halkı sizler gibi tarihe ihanet edip,bugünkü Türkiye gibi bir devlet kurmak isteseydi,şimdi bunu çoktan gerçekleştirmişti...Evet,emperyalistlerin cirit attığı,tarihin yüz karası Türkiye gibi..Anadolu halklarını emperyalistlere utanmadan satan,onu çekip vatanından koparan Türkiye...Ne var ki emekçi-Türk,Kürt köylüsü tarihe karşı bu denli bir küçülmeyi gururuna asla yediremez...Bu güne kadar yedirmedığı gibi..Onlar,kendi devletlerini Marksist-Leninist bilimin ışığında tüm Ortadoğu halklarıyla omuz omuza vererek ve yalnız kendi toprakları üzerinde kuracaklardır...Dini duyguların istismariyle kurulan ve emperyalizmin boyunduruğunda bulunan böyle bir devleti,kuşkusuz Kürt halkından evvel Türk halkı yıkacaktır..Ve onun yerine kendi oz devletini kendi toprakları üzerinde kuracaktır..Zira Türk halkının,yoksul halkların toprağında gözü yoktur,Jön Türkler...Çünkü,vatan, toprak büyüklüğüyle

ölçülmez...Vatan, üzerinde yaşayan halkın eşit olarak yararlandığı bir toprak parçasıdır...

"Toprak bütünlüğü..."

Bu sosyalistler(!) İsraili bile geçtiler..Emperyalizmin Ortadoğudaki karargahı olan siyonizmin beşiği İsrail-de aynı ağızla komünistleri suçlamakta ve onlara saldırmaktadır..Bilindiği gibi,1967 Arab-İsrail savaşında Arablar binlerce kilometre karelik topraklarını kaybettiler.Bu topraklar İsrail'in sınırları içinde kaldı.Bu durumda işgal edilmiş bulunan topraklar, gerçekten İsrail'in midir?Yani onu geri almak için çarpışan kahraman FİLİSTİN halkı, İsrail'in toprak bütünlüğünü mü parçalıyorlar?Yoksa kendi anavatanlarını mı almak istiyorlar?

Bu durumda İsrail Komünist Partisi belli bir süre sonra yiğit Filistin halkına karşı çıkıp "toprak bütünlüğümüzü bozmayın..İsrail İşçi Sınıfı bu sınırları kendi kanlarıyla çizmiştir",demesi gerek?

Çağdaş tarihi okuyanlar,Kürdistanın 1920 lerdeki durumunun tıpa tıp bunun aynı olduğu gerçeğini biliyorlar...

Sınır konusuna gelince;Kürdistanın sınırını şu veya bu değil,bizzatihi tarihin kendisi çizmiştir.Ve bu çizgi bin yılların Kürt köylüsünün akan kanlarıyla oluşmuştur..Ve hiç bir güç söküp atamamıştır, Kürt halkını bu çizginin dışına...

"Kafalarınızdan geçenleri de biliyor artık işçi sınıfının öz örgütü," diye belirtiyorsunuz..Şu tarihin cilvesine bak ki, Kürdistanın büyük şehirlerinden biri olan Diyarbakır'da,12 Mart Muhtırasının getirdiği faşist savcılar,Kürt devrimcilerini aynı dille suçlamaktadır...Ve "Kafalarınızdan

geçenleri Milli Emniyet iyi bilmektedir." demektedirler. Bir Kürt liderinin dediği gibi, "Milli Emniyetin polisinden kaçtık, bu kez de sosyalizmin komiserine(!) yakalandık..."

Şunu unutmayın ki, işçi sınıfının öz örgütü, hiç bir zaman halkları ezmez, onların milli ve demokratik hak istemlerini inkâr etmez.. Tersine ezilen halkların kurtuluşu için kanının son damlasına kadar çarpışır... Dağlardan idam sahpalarına inancından bir tek taviz vermeden ve son sözlerinde bile "YAŞASIN KÜRT-TÜRK HALKLARININ KENDİ KADERLERİNİ KENDİLERİNİN TAYİNİ" diye yüreklice haykırır... Biz, gerçek devrimcileri; ellerinde silahlarla Nurhak dağlarından Saman dağlarına; Dersim dağlarından Filistin cephesine kadar inaçla savaşırken gördük... Almanya'da Alman emperyalistleriyle kol kola değil...

Böyle sapık ideolojilerle emperyalistler tarafından parçalanıp dört faşist devlet arasında bölünmüş olan Kürdistan topraklarını, kendi misaki milli hudutlarının bölünmez(!) bir parçası olarak görmez, işçi sınıfının öz örgütü... Zaten böyle bir duygu, böyle bir düşünce işçi sınıfının yüce ideolojisiyle çelişkilidir...

Faşist İran diktatörüne karşı yıllardır savaşını sürdüren İran Komünist Partisi, illegal radyosunda üç lisanla hitap etmektedir, İran halklarına. Bu lisanlar; farsça, kürtçe ve türkçedir. Çünkü İran Komünist Partisi, İran'da yalnız farsların olmadığını biliyor ve İran şahının çizdiği misaki milli hudutlarının bekçiliğini yapmıyor. Hudutçuluk oyunu oynamak, sadece jön Türklerin sapık düşüncelerinde vardır.

Ne acıdır ki, elli yıldır Türkiye işçi Sınıfını temsil(!) etme iddeasında d-

lanlar, bırakınız radyolarında kürtçe yayın yapmak, Kürt halkının adını bile ağızlarına almamaktadırlar...

Kürt ulusu, ırkçı-şöven Turancuların iddia ettikleri gibi, Orta Asyadan gelmemişlerdir. Kürt ulusu da bilimin tarif ettiği gibi tarihin bir ürünüdür. Ama bahtsızlığından ulusal toprakları, başkaları tarafından zorla ve kurnazlıkla ilhak edilmiştir. Bu da şövenlerin, turancuların, kemalistlerin öne sürdüğü "ülkemizin toprak bütünlüğü" zırvalamalarının ne denli çürük olduğunu gösteriyor. Bizler bu tiplere karşı Georges Politzer'in "BU ULUSA KARŞI BİR HAKARETTİR" sözünü hatırlatarak tarihi görevimizi yerine getirdiğimizi bildiririz... Şayet bunlar bunu halen böyle düşünüyorlarsa-ki düşünüyorlar-bu, gerçekten ulusal toprakları başkaları tarafından ilhak edilen Kürt ulusuna karşı bir hakarettir. Ezilen diğer dünya halklarının, kendi milli kurtuluş savaşları bu safsatayı çiğnedikleri gibi, Kürt halkıda devrimci mücadelesinin seyrince, bu safsatayı tarihi materyalizmin yasaları gereğince çiğniyerek, onların yüzüne çarpacaktır...

Berlin'de yapılan bir açık oturumda dinleyicilerden biri, konuşmacının "Türkiye de bir Kürt halkı vardır"sözüne karşılık "Türkiye'de bir Kürt halkı yoktur, Türk halkı vardır... Bu yaptığınız bölücülüktür ve vatan hainliğidir", diyerek konuşmacının üzerine yürümüştü. Sınıfına son derece saygımız olan bu işçi kardeşimizi asla suçlu görmüyoruz... Asıl suçlu, onu eğiten faşist eğitimin yanı sıra, onu bu durumda bırakan ve sözde sosyalist olarak ortalıklarda boy gösterenlerdir. Çünkü, kafaları son derece dar ve şartlanmış olan bu tip herifler, yüce

LENİN'in "Ulusların kendi kaderlerini tayin etme" ilkesine inanmıyorlar ve de inanamak istemiyorlar...

Bu tipler için son sözümüz şudur: Ortadoğudaki Kürt halkının gerek silahlı ve gerekse demokratik mücadeleleri açıkça meydandadır... Keza amaçları da... Evet amaçları kesin ve tavizsiz olarak bağimsizliktir. Yani Ortadoğudaki Kürt halkı kendi kaderlerini serbestçe ve kendi isteğiyle tayin etme hakkı uğruna her türlü mücadelesini yürütmektedir ve korkusuzca yürütecektir...

x

Sol kanatta gelişen bu yıkıcı faaliyetlerin yanı sıra, gerçekten Kürt sorununa çözüm getirebilecek samimi görüşler de mevcuttur. Ancak ümit ederiz ki, sloganlarla destekledikleri Kürt sorununu, yarı pratikte de desteklemelidir. Nitekim Başkan Mao bu konuda şunları yazıyor: "Marksist felsefenin-Dialektik materyalizm-pek açık iki özelliği vardır: Birincisi, onun sınıflı karakterde olması, dialektik materyalizmin proleterya hizmet ettiğini açıkça kabul etmesi; ikincisi de, pratik karakterde olması, teorinin pratiğe bağlı olduğu, pratiğin teoriye temellik ettiği ve teorinin de buna mukabil pratiğe hizmet ettiği vakiası üzerinde ısrarla durmasıdır. Bir bilginin veya teorinin hakikiliği subjektif bir taktirle değil, fakat objektif sosyal pratiğin neticeleriyle taayun eder. Hakikatın kıstası ancak sosyal pratik olabilir. Materyalist dialektik bilgi teorisinin baş görüşü, temel görüşü, onun pratik hakkındaki görüşüdür" (32)

(32) Mao Zedung, Çin Devriminin Teorik mes.

Bugün Türkiye'de yaşıyan gerçek devrimciler-milliyetleri ne olursa olsun- şu gerçeğin bilincine varmışlardır artık: Türkiye'de Kürt sorununu çözümlenmedikçe, çözümü için kavga verilmedikçe, Kürt sorununu kavganın içinde görmedikçe ve de kabullenmedikçe, Türkiye'de vireliecek olan her devrimci kavga başarısız kalmaya mahkumdür... Çünkü, Türkiye sosyalist hareketinin, Kürt halkının devrimci potansiyeline ihtiyacı vardır...

Bu nedenle, dokunulmaz bir mesele olarak süregelen Kürt sorununa eğilmek, tabuları yıkarak gerçeklerin ışığı altında çözüm yolları arayıp bulmak, tüm devrimcilerin tarihsel görevidir. Halktan yana kuruluşların, .ilim adamlarının, ilerici aydın, yazar ve düşünürlerin bulunduğu bir devirde Kürt sorununa eğilmemek, ilgi duymamak, v eya susmak hiç bir surette mazur görülüp affedilemez. Gerçeklere sırt çeviren ve samimiyetten uzak davranışlar içinde olan çevrelere tarihten ders almalarının gerektiğini hatırlatırken, bütün devrimci ve demokratik güçleri, işçi sınıfının aydınlık geleceğine hizmet etmek isteyen kişileri, Kürt sorununu araştırmaya, tartışmaya ve eleştirmeye çağırırız...

KİMLERLE İTTİFAK KURULABİLİR..

Kürt halkının kurtuluşu ve bağımsızlığına tam olarak kavuşabilmesi, şüphesiz ki verilecek kavganın niteliğine bağlıdır. Bu şartlar tesbit edilmedikçe ve müttefikler belli olmadıkça, Kürt halkının ulusal ve sınıfsal eziklikten kurtulması söz konusu olamaz...

Ancak, mücadeleyi tayin edebilmek ve müttefikleri seçebilmek için, üzerinde çalışılan sahayı tam olarak bilmek gerekiyor. Bu nedenle bizlere, yani devrimcilere büyük vazifeler düşüyor. Başkan Mao bu konuda şöyle diyor: "Herkes kolayca anlar ki, üzerinde çalıştığımız alan ne olursa olsun, eğer onun ne şartlarını ne de onu diğer olaylara bağlayan bağları anlamazsak kanunlarını da anlamaz, onu ele alma tarzını bilmez, bizi bu alana sokan görevleri yerine getirecek güçte olmayız" (33)

İşte bu gerçeği kavradığımız içindir ki, bu araştırmamızda gücümüz yettiğince Kürdistan'ın içinde bulunduğu durumları anlatmaya çalıştık. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, vereceğimiz savaşın karakterini saptamamız gerekiyor. Bu karakteri saptadığımızda üç ana sorunla karşılaşırız: (Bu sorunlar yalnız Türkiye açısından ele alınmıştır.)

1) Savaşımız sınıfsallığı gözetmeden sadece milli bir savaş mı olmalıdır?

2) Savaşımız sadece demokratik haklarımızı almak için mi olmalıdır? (Bir takım demokratik haklar; dil, radyo, okul v.s.)

3) Yoksa savaşımız hem ulusal hem de sınıfsal mı olmalıdır?

(33) Mao Zetung, Çin Kurtuluş Savaşı.

Kanımca Kürt halkının kaderi bu üç ana soruda saklıdır ve kurtuluşumuz bu üç ana sorunun doğru olarak cevaplanmalarıyla mümkündür. Ancak, bu sorulara doğru cevaplar verebilmek için, Türkiye'de mevcut olan politik güçlerin yapı ve karakterlerine göz atmamız gerekiyor:

a) Kemalistler;

Türkiye İşçi Sınıfı ve Kürt halkı, Kemalist ideolojinin temsilcileri denen asker, sivil aydınlarla hiç bir zaman ittifak kuramaz. 1924 te işçi birliklerini kapatan, milyonlarca Kürt halkının kanına giren ve sayısız devrimcileri Karadenizin karanlık sularında hunharca boğan Kemalistlerle ittifak demek, Kürt halkının ve Türk işçisinin mahfi demektir. Sosyalizmi ve Kürt halkının demokratik haklarını uzun yıllar boğan, hapseden, kahredenlerle Kürt halkı asla ittifak kuramaz...

b) Millici Güçler :

"Kürt halkı ırkçı ideolojiden çok çekmiştir ve hala da çekmektedir." millici güçler" diye adlandırılan çevrelerin ne olduğunu Kürt halkı iyi bilir. O kendisini hunharca ezenlerle asla birleşemez. "(34) Ayrıca Kürt halkı kendi içindeki şövenistlerle de birleşemez. Uzun uzun izahını yaptığımız şövenizm, hiç bir zaman Kürt halkına iyilik getirmez. Çünkü bu burjuva silahıdır ve ipleri burjuvazinin kanlı ellerindedir. Bü yüzden, bir Türk şövenisti ne denli Kürt halkının düşmanı ise, bir Kürt şövenisti de yine aynı derecede Kürt-Türk halkının düşmanıdır...

c) Hakim sınıflar :

Kürt halkının devrimci mücadelesi;

(34) Kemal Burkay, Emek Dergisi, s.6

ğa, şeyh, ağadede gibi feodal ve gerici unsurları karşıya almak zorundadır. Bunun tersini düşünmek teslimiyettir ve Kürt halkına büyük ihanettir. Çünkü bunlar, Türk hakim sınıflarının ve giderek emperyalizmin ve faşizmin ortaklarıdır. Bunlar için sınıfsal çıkar ön plandadır. Bunlar Kürt halkının zındancı başlarıdır. Kürt halkı kurtuluşu için bu kurumları yok etmek zorundadır. Zira bu kurumlar gericidirler. Oysa Kürt halkının kurtuluşu gerici fikirlerle çözümlenemez.. Bugüne kadar çözümlenemediği gibi...

"Ancak bunlardan birey olarak devrimci saflara katılanlar olabilir; böylelerine sözümüz yoktur. Ama bu gerici kurumlarla hem de özgürlük adına dokunmamayı salık verenler, sadece bu gerici ideologun paralı ajanları ve Kürt halkının düşmanıdırlar." (35) Kürt halkı artık böylelerini gayet iyi tanımaktadır. Ağa ve şeyh takımıyla güç ve işbirliğinden dem vuranların akibeti elbetteki korkunç olacaktır...

Ayrıca emperyalizmle savaşı reddedenler ve giderek Kürt sorununu bu açıda düşünenler de, yine Kürt halkının en büyük düşmanıdırler... Böyleleri derhal ve mutlaka yok edilecektir.. Çünkü mücadelemizin başarısı için bunların temizlenmesi gerek. Tüm devrimcilerin tarihsel görevi, bu gibi satılmış emperyalist uşaklarını tesirsiz bir duruma getirmektir. Bunun tersini düşünenler yüce davamıza karşı çıkmış sayılırlar...

a) İŞÇİ SINIFI :

Hiç kuşkusuz, Kürt halkının biricik müttefiki Türkiye İşçi Sınıfıdır... Çünkü, Kürt halkını ezen güç, aynı zamanda bu sını-

fı da ezmektedir...Bunun için baskıya,faşizme ve emperyalizme karşı bunların birleşmesi kaçınılmazdır ve tarihin gerçeğidir...Aynı düşman tarafından ezilen toplumların ortak düşmana karşı birleşmesi zorunludur ve çağımız bu doğruya tanıktır.

Bu temel gerçek ortadayken,Kürt sorununu çağdaş fikirlerle düşünmemek demek, çağın gerisine düşmek demektir.(Tıpkı Ankara'nın faşist hükümetleri gibi..Türk-Kürt hakim sınıflarının namussuz koalisyonu...) Yani çağdaş silaha kılıçla,hançerle saldırma gibi birşey olur bu..Çünkü çağımızın bugünkü durumu ve gidişi direkt sosyalizm dir.Akan sulara kilit vurulamıyacağını düşünürsek,davamızın da çağdaş fikir akımlarının dışında çözümlenemeyeceği ortadadır. Bilerek veya bilmeyerek aldatılan veya aldatılmak istenen Kürt devrimcileri,özellikle bu konuda gayet uyanık olmak zorundadırlar..Üç-beş satılmışın arkasından gitmek, yıkıcı propagandalarına kendimizi kaptırmak ve "keko"ayaklarına düşmek asla çıkar yol değildir...Dünyada ve Ortadoğu'da emperyalizmin hakim rol oynadığını görmemek,deve kuşu olmaktan öte bir anlam taşımaz...

Ayrıca,"Ben sosyalistim fakat Marksist-Lenininst değilim" gibi garip laflar eden arkadaşlara da rastlıyoruz.Bu ne demektir,biliyor musunuz?Bu şu demektir:Ben insanım ama yemeden içmeden yaşıyorum(!)Bu tutum biyolojik kanunlara ne derece zıt bir davranış ise,bir kimsenin"Ben sosyalistim ama Marksist-Lenininst"değilim demesi de bu derece bilime zıttır.

Esasında bu söz tamamen emperyalistler tarafından ortaya atılmıştır.Çünkü,Mark-sist-Lenininstsiz bir sosyalizm hiç birzaman

başarıya ulaşamaz. Unutulmasın ki, bugün dünyada emperyalizmi yenen ve emperyalistlere dış söktüren yegane silah Marksizm-Leninizm dir. Ve emperyalistler köşe bucak kaçmaktadır bu kutsal silahtan...

Sonra bazıları da "demokratik sosyalizm"den dem vurmaktadırlar. Hemen belirtelim ki, sosyalizmin aşırısı, ortası, ılımlısı, yavaşı, hızlısı olmaz...olamaz...Sosyalizm en büyük hürriyet demektir ve matematik gibi kesin bir bilimdir, sosyalizm bir çeşittir. O kadar...Bütün dünyada iki kere iki dört ettiğine göre, iki kere ikinin; aşırısı altı, yavaşı ve hızlısı beş mi eder yani..? Olmaz böyle saçmalık...

Evet, Kürt halkının yegane müttefiki Türkiye İşçi Sınıfı giderek Dünya İşçi Sınıfıdır...

Bu nedenle Kürt halkının Türkiye ve dünya işçi sınıfıyla iş ve güçbirliği yapması demek, bu sınıfın tüm dostlarıyla da dayanışma kurması demektir. Kürt halkını çağımızın en güçlü sınıfından ayırmak, koparmak; Kürt halkını emperyalistlerin kucağına teslim etmek demektir. Onun ulusal ve sınıfsal bağımsızlığına ve mutlu geleceğine engel olmak demektir...

"Artık Kürt aydınları, sanatçıları, yazarları, devrimci kuruluşları kesin vaziyet almak zorundadırlar. Sövenizmden uzak Türkiye sosyalist hareketi, Kürt halkı açısından tek doğru alternatiftir. Kürt ve Türk devrimcileri, ne Kürt feodallerinin, ne de Türk burjuvazisinin oyununa gelmemelidirler. Kendi devrimci güçlerini etkin bir şekilde, tarihi sorumluluklarını bilerek ortaya koymak zorundadırlar... (36)

(36) Kemal Burkay, Emek Dergisi Sayı-6

Öyley ise mücadelemizin niteliği ve karakteri ortaya çıkmıştır.Kürt halkının biricik kurtuluşu,yukarıda yazdığımız tarzda mümkündür ancak..Bu yazdıklarımız doğrultusunda hareket edilmezse,kurtuluştan söz edilemez,sınıflı ve emperyalistlerin boyunduruğunda bir Kürdistan kurulsa bile.. Evet,sınıflı bir Kürdistan kurulsa da,yine Kürt emekçisi özgür olamaz.Örnek mi istiyor sunuz?İşte Türkiye...işte Yunanistan ve benzerleri.Bugün bu ülkelerde yaşayan emekçilerin özgür olduğunu kim iddia edebilir...Günde yüzlerce emekçi zindanlara tıktırılmakta ve de kurşunlanmaktadır.Üstelik açtır,perişandır,ekonomik hürriyetten yoksundur.Köle gibi satılmaktadır emperyalist ülkelere...

UTANMAZLIK DÜZENİ..

İstanbul Üniversitesinde bir Kürt öğrencisinin hocasına Kürt sorunu ile yönelttiği bir soru,osmanlı profesörünü küp- lere bindirir ve :

-Sus..Vatan haini,bölücü.Kürt ne demek.Dağlı Türkler olmaktan başka bir şey olmayan bir halka Kürt demek şerefsizlik- tir..

Osmanlı profesörünün bu sert ve ah- laksızca çıkışına karşılık Kürt genci dal- ga geçercesine,

-Kızmayın,öyle olsun hocam..Yalnızka- famı kurcalıyan bir nokta var:Diyelim ki, Türkiyedekiler Kürt değildir,Türktür.Peki İran,İrak,Suriye'de kendilerine Kürt adı verilen ve bunca yıldır sürüm sürüm sürü- ngenler kimlerdir?

Osmanlı veziri,bu soruya verilecek cevap bulamayınca,öğrencisi devam eder,

-Mademki biz Türkiye Kürtleri aslen Türküz..O halde diğer Kürtlerinde Türk ol- ması gerekir.Peki öyle ise neden Kıbrısta bulunan bir avuç soydaşımıza yaptığımız yar- dımı;İran,İrak,Surâye'de bulunan Türk asıl- lı Kürt soydaşlarımıza yapmıyoruz?Hatta vaz- geçtik bu yardımdan...Bizim Ankara hükümet- leri değil midir ki elli yıldır Kürt halkı- nın bulunduğu devletlerin yöneticilerini sık sık Ankara'ya çağırıp,onlara "Kürt teh- likesi"ni aşılıyan.Anti Kürt anlaşmaların (Sadabad-Kasrişirin-Bağdat-Cento)önderliği- ni yapan?

x

Yürekli Kürt sosyologu Mehmet Emin Bozaslan,1968 yılında,kürtçe okuyup yazma- yı öğreten bir alfabe yayınladı.Hemen arka- sından da kitap toplatılarak,kendisi de tu-

tuklandı.C.savcısı,sorgu esnasında,son derece kızgın ve azarlar bir tonla,

-Bu nedir? diye sorar.

Mehmet Emin Bozaslan:

- Alfabe, efendim cevabını verince, bay savcı küplere biner:

-Nasıl olur!Kürtçe diye bir dil ve de Kürt diye bir halk var mi ki,alfabesi olsun?

Mehmet Emin Bozaslan gayet sakin bir sesle:

-O halde kendinizi üzmeysin,savcı bey. Mademki Kürt yoktur,kürtçe yoktur...O halde bırakınız da gideyim.Mevcut olmayan şeyler için,ne diye yoruyoruz birbirimizi..

x

1960 yazında,kalabalık bir heyetle Kürdistan'da bir geziye çıkan MBK(Millî Birlik Komitesi) üyelerinden bir cuntacı, derdini kürtçe olarak anlatmak üzere yanına yaklaşan bir köylüyü,gazetecilerin ve halkın hayret dolu bakışları altında,

-"Defol yanımdan!..Önce türkçe konuşmasını öğren,sonra gel yanıma.Zira bu memleket Türklerindir..."der ve Kürt köylüsünü kovar..

Aynı yaz Kürdistanın en önemli merkezlerinden biri olan Diyarbakır'da,aynı cuntacılar tarafından,cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e şu sözler söyletildi:

"Size Kürt diye hitab edenlerin suratına tükürünüz..."

x

1966 V arto depremi nedeniyle,felaketzadelere maddî ve manevî destek sağlamak gerekçesiyle(!)korkunç deprem bölgesine giden Bakan Haldun Mentешеoğlu,gazetecilerin

ve halkın yanında, felaketzadelere şöyle çıkmıştır:

"-Nerdeyse yıkılan ahırlarınızı (bakan Vartoluların oturduğu evleri ahıra benzetiyor) bize birer saray gibi yutturmaya çalışacaksınız!.. Hem sonra nedir bu sizlanma... Burada sadece üç bin kişi öldü! Oysa Vietnam'da 30.000 kişi ölüyor..

Halkın öfkelenmesini ve kendi anadilleri kürtçe ile protestolarda bulunduğunu duyunca, iyice kudurur ve şöyle zırlar:

"-İnsana benzeyen bazı mahlukların ağzından hayvanı sesler çıkmaktadır.." der ve ilave eder,

"-Eğer sizler bu devletten memnun değilseniz, kendinize bir başkasını arayınız!"

x

Devrin başbakanı Süleyman Demirel, Doğu Anadolu(!) da yapmakta bulunduğu politik bir gezi sırasında, "B-ölgeler arasında farklı muamele yapıldığını, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolunun ihmal edildiğini.." söyleyen bir dinleyiciye, öylesine kızmış ve öylesine bağırması ki, saçsız kafası kıpkızıl olmuş ve,

"-Hudut kapılarımız açıktır.. İstiyenler defolup gidebilirler bu memleketten!. der..

"-Kimin memleketinden kimleri kovuyorsun!." diye karşılık veren bir dinliyecinin, kalabalık arasında polis tarafından kovulması ise, bu melo-dramatik (acı gülünç) sahneyi tamamlamıştır...

x

SONUÇ

Geri bıraktırılmış Kürt halkının yaşantısı insan şeref ve haysiyetine yaraşır bir yaşama düzeyinden uzaktır. Kürdistan'da toprak mülkiyeti ve üretim ilişkileri çağın gerisinde yarı feodal bir biçimdedir. Topraksız Kürt köylüsü, tefeci ve karaborsacıların kucağına terkedilmiştir. Banka kredileri ve zirai krediler iktidara yamanmış Kürt feodallerine verilmektedir. "Teşkilatlanmamış kredi piyasası" bu çevrelerin eseridir ve onların hakimiyetindedir. İşsizlik almış yürümüştür. Hayat seviyesi son derece düşüktür.

Oysa, Kürdistan enerjinin bol olduğu bir yerdir. Petrol ve maden kaynaklarına bolca sahiptir. Ziraat ve hayvancılık büyük bir yer tutmakla beraber, modern tarım gelişimi için imkânlar sağlanmadığından ilkel metodlarla yapılmaktadır. Büyük kitleleri çalıştıracak, insan gücünü değerlendirecek işyerleri açılmamıştır. Ham maddeyi işliyecek sanayi tesisleri ve işletmeleri yok edenecek kadar azdır. Buna karşılık sanayinin Türk kesiminde kümelenişi, Boğaz Köprüsü ve montaj sanayii gibi Türkiye ekonomisi için zararlı ve gereksiz milyarlık yatırımlar dengesizliği gittikçe artmaktadır. Yani bölgeler arası bir uçurum yaratılmıştır. Milli gelir dağılımı diğer bölgelere göre ve Türkiye ortalamasına oranla son derece eksik ve adaletsizdir. Milli gelir teşekkülünde Kürdistan'ın payı çok olduğu halde, dağılışında azdır. Kişi başına düşen yıllık milli gelir yüz doların altındadır. Kürdistana yapılan yatırımlar deveye kulak kabilinden göz boyacı olmaktan öteye geçmemektedir. Kürdistan'

daki yeraltı ve yerüstü servet kaynakları Türk kesiminde değerlendirilmektir. Tabii Türk halkının yararına değil-Örneğin Türkiye'nin en zengin petrol kaynakları Kürdistan'da olduğu halde, Petro-Kimya sanayii İzmit çevresinde, petrol rafineri tesisleri de yine Marmara ve Akdeniz bölgelerinde kurulmuştur. Asfaltın Kürdistan'da çıkmasına karşılık, Türk kesimindeki yolların asfaltlı olduğu bir gerçektir. Kürdistan yolları ise, asfaltsız ve çamurludur.

Diğer nedenler için de durum aynıdır: Kürdistan'da yetişen tütünler, Ortadoğunun en iyi tütünleri arasındadır. Ne var ki bu tütünler başka isim ve markalar altında piyasaya ve dışarıya sürülürken, en kötü kaliteli tütünlerin kırık dökükleri de "Doğu sigarası" adıyla çıkarılmaktadır. Böylelikle sömürülen Kürt halkına aşağılık duygusunu aşılama, her şeylerinin böyle değersiz olduğu inancını yerleştirmek; Kürdistanı renksiz, verimsiz, gösterme çabalarının ve zihniyetinin örneklerinden biridir..

Bu amansızca sömürüye karşılık, Türk hükümetleri, milyonlarca liraya mal olan hapishaneler yapmaktadır Kürdistan'da. Evet, son iki yıl içinde Hakkari ve Urfa'da onar milyon lira civarında hapishaneler yapılmıştır. Yolsuz, okulsuz, işyerlerinden yoksun, aç, sefil olan Hakkari ve Urfa'ya onar milyon değerinde hapishaneler yapmak neyi halleder acaba?? Ve bu düşünce hangi zihniyetin ve emelin ürünüdür? Ayrıca her adımda bir karakolun bulunuşu da halkın parasının melere, ne için ve nasıl harcandığını kolayca göstermektedir bize..

Devletçe mahrumiyet bölgesi olan Kürdistan'a "Şark hizmeti" için gönderilen görevlilere, maaştan ayrı "mahrumiyet zammı"

GAYE HİSLE OLARAK
İLERİDE YILLAN MAK TIR.

diye bir ek ödenek verilmesi dahi, Kürt halkının yaşama şartlarının ne derece zor ve çekilmez olduğunu, bu ödeneklerle orada o yaşama şartları altında görevli bulundurma çabası, Kürdistan'ın bir sömürge niteliği taşıdığı ve sömürgelere özgü metodların uygulandığı, bu ise şartları değiştirmekten çok, sadece durumun muhafazasını amaç edindiği gelmiş geçmiş iktidarların bu yoldaki tutumları açığa vurmaktadır. Bir iki sene için Kürdistan'da kalan devlet memuruna "mahrumiyet zammı" verilirken, bütün ömrünü bu bölgenin mahrumiyeti ve sefaleti içinde geçiren Kürt halkına işkenceden başka birşey verilmemektedir..

Uzun müddet yasak bölge statüsü ile yönetilen Kürdistan'da bugün bile bazı sınır kesimlerinde Suriye'deki "Arap Kemerri"ne benzer yasak bölgeler vardır. Hiç bir hukuki gerekçe ve dayanağı olmayan bu durumun, Kürt halkında endişe, güvensizlik ve kuşku yaratmaktan başka hiç bir işe yaramadığı her haliyle ortadadır.

Sabıkalı devlet personelinin ve zabıta memurlarının sürgün ve islah yeri Kürdistan'dır... Kürt halkı, çektiği çile yetmiyormuş gibi, bir de elin delisiyle, kaçkınyla, zirzopuyla, serserisiyle, soytarisiyle ağraşıyor... Evet, sürgün edilen bu timarhanelik adamlar bütün hincını Kürt halkından almaktadır. Böylece, rüşvet, iltimas, çeşitli haksızlık ve suistimaller Kürdistan'da spekülasyonlar haline gelmiştir. Resmi dairelerde revaçta olan "bugün git, yarın gel" fel-sefesi halkı tedirgin ve bezgin hale getirmiştir. Asayışı korumak ve kaçakçılığı önlemekle (!) görevli karakol mehsuplarının sık sık isimlerinin kaçakçılığa karışması, olaylar çıkarması ayrıca belirtmeye değer. Zaman

zaman Türkiye'de görülen silah kaçakçılığı, bilerek Kürt halkına yükletilmek istenmekte dışarı ile ilgileri varmış kanısı halkoyunda uyandırılmakta, halkın isteklerini geçiştirmek için topyekun Kürt halkını suçlama amacı güdülmektedir...

Bütün bu nedenlerin sonucu olarak, asayışsızlık ve eşkiyalık bittabii artmıştır. Ekonomik ve sosyal tedbirlerin alınması gerekirken, asayışı berkemal(!) için habire Kürdistan'a gönderilen komandolar, Kürt halkını dayaktan kırıp geçirmektedir.

Kürdistan'da köy ve yer isimleri de son senelerde değiştirilmiştir. Yeni isimlerin halk tarafından telaffüz edilmemesi ve ya unutulması, ortaya bir takım zorluklar çıkarmıştır. Yeni isimleri bilmemek veya unutmak neticesi, eski isimlerle yapılan müracaatlar rasmi dairelerce işleme konulmamaktadır, giderek Kürt halkına çeşitli zorluklar çıkarılmaktadır. Ayrıca türkçe bilmeyip kürtçe konuşanlar devlet müesseselerinde çeşitli hakaretlere, haksızlıklara maruz kalmaktadır. Zaman zaman polis marifetiyle kürtçe konuşanlara baskı yapılmakta ve müthiş bir gerginlik yaratılmaktadır.

Kürdistan'da sağlık ve sosyal hizmetler(!) acınacak durumdadır. Halk sağlığı normalin çok altındadır. Gıda ve beslenme son derece yetersizdir. Bol su kanalları kanalizasyon edilmediği, kontrolsuz olduğu için çoğu zaman mikropla dolu olur. Bir çok yerlerde bu sebepten meydana gelen bataklık suları içilmektedir. Ve kuyuların kurtlu sularından faydalanılmaktadır. Konutlar ilkel ve gayri sıhhiyedir, çoğu yerde insan ve hayvanlar bir arada barınır. Kürt halkı yakacağını hayvan gübresinden temin etmektedir. Kürdistan'da doğum oranı fazla olduğu halde, kök salmış hastalık-

lar körpe Kürt yavrularını kasıp kavurmakta, Kürt halkını kırıp geçirmektedir. Kürdistan'da sağlık hizmetlerinin bu şekilde yürütülmesi, ırkçı politikanın bir sonucudur.

Sağlık ve sosyal hizmetler Kürdistan'da, sömürü mekanizmasının bünyesine uygun biçimde soğsuzlaştırılmış bir sosyalizyon ile yürütülmekte, özel rakabet karşısında çalışamaz durumda bulunmaktadır. Bakımsız, araçsız, doktorsuz ve son derece az hastane ve sağlık merkezleri derde deva olmamaktadır. Plot bölge ihdası sadece ebe ve hemşirelerin işine yaramıştır.

Bu yüzden, geri bıraktıran ve maddi imkânsızlıklar içinde kıvranan Kürt halkı, mistik ve metafizik duygular içinde dertlerine çare aramaya alışkanlık ve inanç haline getirmiştir. Hastalık hallerinde nuska, üfürük, tükürük gibi garip ve kocakarı ilacı gibi ilkel yollara ve metodlara başvurmaktadır. Susuzluk halinde ise yağmun duasına, gelecek hakkında da fal gibi hurafelere sığınmaktadır...

İmar ve iskan problemi de bütün acılığıyla ortadadır ve bu gidişle de çözümlenmesi imkânsızdır. Kürdistan'da yapılan modern köylere, batıdan ve Karadeniz bölgesinden Türk vatandaşlar getirtilip yerleştirilerken, Kürt halkı yine kendi ilkel izbesinde, mağarasında çile dolduruyor. Bir takım isimler altında veya bahanelerle çeşitli zamanlarda Kürdistan'dan Türk kesimine kitle halinde sürgünlerin yapıldığı, halkın mecburi iskana tabi tutulduğu olağan işlerdendir. (Yukarıda modern köylere Türklerin yerleştirildiğini belirlemiştik. Bizler emekçi Türk halkının refah bir hayat içinde yaşamasına asla karşı değiliz. Ve elimizden geldiğince de bu halkın refahı için savaşaacağız. Ne var ki hakim sı-

nıfların halklar arasında kasten yaratmaya çalıştığı çelişkileri görmek gerekiyor. Kürt ve Türk devrimcileri bu gibi oyunları kendi halklarına anlatmak zorundadırlar.

Bütün alanlarda kamu hizmetlerinin dağılışında görülen dengesizlik, eksiklik bayındırlık işlerinde de kendini gösterir. Hele Kürdistan'ın coğrafi şartları yanında büsbütün cılız kalır yapılanlar. Ulaşım imkânları kıt, yollar bozuk ve ilkeldir. Geçit köprülerinin azlığı, darlığı, tehlikeli oluşu ile beraber; yolların asfaltsız, çamur ve çakıllı oluşu ulaşımı daha da güç durumda bırakmaktadır. Türkiye'nin 1/3 nü teşkil eden Kürdistan, Türkiye yollarının ancak 1/6 na sahiptir. Yolların basitliği, coğrafi ve tabii şartlar da göz önüne alınınca bu oran çok daha değerden düşer. Kara ve hava yolları çoğunlukla askeri maksatlarla yapılır. Bunların yanında kütle haberleşme araçlarının az olduğu da büyük bir gerçektir..

Türizm sorunu başı bozuk bir keşme-keşin içindedir. Yabancı turistler çoğunlukla Kürdistan'ın sefaletini ve bu arada bir takım tabii güzelliklerini görmek için gelirler. Kürdistan'ın uzun yıllar turistlere kapalı bulundurulmasının nedenlerinden biri de, bu sefaleti ve perişanlığı yabancılara göstermemek ve asimiyasyonu bu arada tamamlamaktı...

x

Kürt halkının bütün insanca yaşama çabaları daima iktidarlarca bir "art niyet" olarak nitelendirilmiş ve tenkil metodlarına başvurulmuştur. Bir takım ön yargılarla "bölgecilikle" damgalandırılmış, yurt ve dünya oyuna oylar ters ve yanıltıcı şekilde yansıtılarak, gerçekler halktan saklanmış ve bu şekilde kendilerine mazeret temân etme yollarına sapmışlar.

dır. Ne gariptir ki Kürt halkının haklı çıkış ve direnişleri, Türkiye'deki bazı çevreler tarafından "komünist davranışlar" olarak nitelendirilirken, bir takım çevrelerce de "feodal bölgecilik", "hilafetçilik" olarak gösterilmeğe çalışılmaktadır. Hiç kimse doğruları söylemeye yanaşmamaktadır. Çoğu çevreler bu tip suçlamalarla Kürt halkını susturmayı denemektedir.

Aslında Kürt halkının mücadelesi açık ve ortadadır. Ortadoğuda mevcut bütün halkların bağımsızlığını ve kardeşliğini amaçlayan Kürt halkı, elbetteki kendi kaderini tayin etmek için mücadele verecektir. Kürdistan'ın etnik ve sosyo-ekonomik yapı gerçeklerini hesaba katmadan, bugüne değin Kürt sorunu için başvurulan bütün çözüm yolları gerçeklerden uzak, ilimsellikte bağdaşmayan yollardır ve kasıflıdır.

Bütün bunlara rağmen Türkiye'deki mar-
cara perest ırkçı ve faşist çevreler, Kürt halkının içinde bulunduğu bugünkü durumu bile çok görmekte; Kürtleri toptan katliamdan geçirmeyi, Kürdistan'dan kovmayı veya yabancı ülkelerdeki Kazak ve Kırgızlarla yer değiştirmeyi salık vermekte "Kürtlere silah taşıma şerefi ve mevki verilmeme.." yaygaralarını koparmaktadırlar. Bu sapık görüşler şöven duygulu ve ırkçı eğilimli partilerce ve iktidarlarca desteklenmektedir.

Daima yabancı gözüyle bakılan, horlanan Kürt halkı eziklik ve burukluk içindedir ve cehaletin kucasına terkedilmiştir. Bu tutum ve tavırlar başlangıçtan beri çeşitli kırgınlık ve kızgınlıklar yaratmıştır. Bir çok kere egemen çevreler yararına halklar birbirine düşürülmüştür. Kürt halkı bugün savaşta ön safta, barışta arka planda olduğunun farkına varmıştır artık...

Sorunlara çözüm getirebilmek için Kürdistan'ın gerçeklerinden hareket etmek gerekir. Kürdistan gerçeklerine yöneldiğimizde bugüne kadar ki uygulamaların tam aksine ilginç sonuçlarla karşılaşırız: Son nüfus sayımlarına dayanan devletin resmi istatistiklerine göre bugün Kürdistan'da dört milyon insan kürtçeden başka bir dil bilmemektedir. Tabii bu durum tam sıhhatli değildir. (Nüfus bölümünde oynanan oyunlar hatırlanmalıdır.) Ayrıca, İran, Irak, Sovyetlerbirliği, Mısır ve Doğu Avrupa ülkelerinde yapılan kürtçe radyo yayınları Kürt halkı tarafından ilgiyle izlenmektedir. Türkiye'de kürtçe yayınların yapılmayışı, haklı olarak Kürt halkının yabancı istasyonları dinlemesine sebep olmuştur. Bu yayınları yalnız türkçe bilmiyenler değil, türkçe bilenler ve hatta yüksek öğrenim yapmış ve yapmakta olan Kürt gençleri de dinlemekten kendilerini alamıyorlar. Çünkü anadilleriyle müziklerini, folklorünü, şiir, hikaye, destan ve hertürlü edebi zevklerini, sanatlarını, ör-adetlerini, tarih olayları ve hertürlü özlemlerini dile getiren bu yayınları dinlemek onlar için zorunlu ve kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Türkiye radyolarında kürtçe yayın yapılmaması ve Kürt dilinin yasak oluşu, ister istemez Kürt halkında bir yabancılık ve güvensizlik duygusunun teşekkülüne, yabancılara sempati duymalarına ve Türk devletinin samimiyetinden şüphelenmelerine yol açmaktadır. Hele bu yayınları dinletmemek için ceberrut Osmanlı zihniyetiyle mahalli makamların giriştikleri radyo dinleme yasakları, zabıta tedbirleri gülünç denecek kadar yersiz, verimsiz ve kanunsuz olduğu, tepki ve gerginliğe yolaçtığı, Türki-

ye aleyhindeki yabancı radyo propagandalarının etkisinin çoğalmasına, yerleşmesine ve nüfuz etmesine çok daha yaradığı gözden kaçırılmamalıdır. Bu baskı ve yasaklanmalar ne denli şiddetli olursa olsun, Kürt halkı kendi dilini, müziğini dinleyecek ve Türkiye'de Kürtçe yayın yapılmadığı sürece de radyosunun ibresini hep aynı yönde oynatacaktır. Zira bu sosyal ve doğal bir olaydır. Sosyal olaylar basit zabıta kafasıyla yokedilemez, önlenemez... Suni tedbirler geçerli olamaz...

Diğer taraftan bu faşist sürüsünün yabancı radyolara karşı aldığı bir tedbir de, Kürdistan'da bol miktarda açtıkları verimsiz ve sevimsiz radyo istasyonlarıdır. Kars, Van, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep il radyoları ile Erzurum Bölge radyosu bütün gün Kürt halkının bilmediği, anlamadığı ve sevmediği müzikleri çalar, özel şirketlerin ve karaborsacıların habire reklamlarını yapar durur. Sık sık Orta Asya hikâyelerinden Bozkurt masallarından, Ergenekon hayallerinden ve "vırvırsun" torunları olduklarından dem vurur...

Ancak, devrimci Kürtlerin son derece dikkat etmesi gereken bir nokta vardır. O da Arap radyoları yayınlarıdır. Faşist Türk hükümetlerinin bu denli iğrenç tutum ve davranışları, Kürt dilini yoketmeye uğraşmaları, bir bakıma Arap milliyetçiliğine yarar sağlıyor... Nitekim Türk hükümetlerinin bu ters davranışlarından istifade etmek isteyen Kahire ve Bağdat radyoları, kendilerini Kürtlerin hamisi (!) olarak empoze etmekte, "Kürt-Arap kardeşliği"ni ilan ederek (!) bütün dünyaya, Kürtleri Arapların kanadı altında birliğe çağırmaktadırlar. Yüzyıllardan beri milli bünyemizi kemiren ve kemirmekte

olan Arap kültür emperyalizmi ve mistisizmi ilerici(!) bir kılığa girerek yeniden hortlamış bulunuyor. Sempatik görünmeğe, taraftar kazanmağa çalışan Arap ideolojisi temelde ırkçı, saldırgan ve yayılma emelinde olan emperyalist bir nitelik taşır. Nitekim Arap sosyalizmini (Baasçıları) karikatürize eden şu dörtlüğe dikkat etmek gerekir...

Biraz kül, biraz gurur, biraz kin
Hem Marksçilik, hem ırkçılık ve de
din

Biraz kül, biraz duman Filistin
Arap sosyalizmi budur işti. ✓

Faşist Arap iktidarlarının bütün belagatlı ve şaşaalı propagandalarına rağmen, kendi içlerindeki azınlıklara, özellikle Kürtlere iyi muamele etmedikleri, canavarca davranışları bir gerçektir. Küçük bir işbirlikçi gurup hariç, Kürtlerin Irak'ta ve Suriye'de ellerinden zorla alınan haklarını almak ve insanca yaşamak için Arap emperyalizmine karşı yenilmez bir azımla direndikleri ve barış sever dünya halklarının geniş desteğine sahip oldukları bilinmektedir. Kürdistan'ın birer parçası olan ve Kürt halkının iradesi dışında kendisinden kopartılan bu kardeşlerimizle kısa zamanda bütünleşmek en tabii hakkımız olduğu gibi, bu yolda da çetin ve kesin mücadele vereceğimizden hiç kimsenin kuşkusu olmasın...

Bir de Faşist-gerici İran diktatörünün yaptığı propagandaları ve faaliyetleri karşısında son derece uyanık olmak gerekir.

x

Yukarıdan beri özetlediğimiz gibi Kürdistan'da tezgahlanan bütün kurumlar, alınan bütün tedbirler asimilasyon çarkının

birer dişlisi olarak düşünölmüştür.Yine bildiğimiz gibi,demokratik bir çözüm yolu getirilmemiştir.Halen Türkiye'de Kürt sorunu,tedaviye muhtaç kanayan bir yara gibi durmaktadır.Kürt sorunu bütün demokratik ve yurtsever güçlerin,kişilerin temel bir davası olmalıdır;öncelikle ele alınıp çözümlenmesi gereken,Türkiye'nin ve hatta Ortadoğunun ana sorunlarından biridir...

Kürdistan gerçeği olduğu gibi ele alınıp kabul edilmeden,Türkiye'de yapılacak olan her reform,her devrim,her hareket tek taraflı,eksik ve aksak olur;temelle oturamaz,tek ayak üzerinde yürür...

x

Kürt sorununu,Kürt halkının yaşamını ve Kürdistan'da mevcut bugünkü mekanizmayı en yakından bilen şüphesiz ki yine Kürtlerdir.Kürt aydınları ve düşünürleri,kendi halklarının sosyal ve ekonomik aşamasını,iç çelişkilerini diğer bir toplumun aşamasına bağlamadan gerçekleştirmek ve kültür bütünlüğünü yaratmak zorundadırlar.Kültür emperyalizmine ve sömürüye karşı ancak bu şekilde çıkılabilir.Bunun için tüm devrimci Kürt birlikleri,dernekleri,partileri derhal ve en kısa zamanda bir çatı altında birleşip mücadele vermek zorundadırlar.Bu hareketleri göze alamayanlar ve Kürt halkının devrimci mücadelesini sosyalizmin dışında düşünenler;ister kişi,ister parti ve ister kim olursa olsun...tezinden çekip gidebilirler...Hiç kimsenin Kürt halkını aldatmaya,istismar etmeye ve şahsı çıkarlarını bu mazlum halkın sırtına yüklemeye hakkı yoktur...

Ayrıca davamızın zorluğu, güçlüğü ve yüceliği ortadayken, Kürt devrimcilerinin kendi kaprisleri uğruna birbirlerini suçlamaları, doğrudan doğruya Kürt halkına ve davamıza ihanettir. Kürt halkının bağrından kopmuş ve bu çilekeş halkın emeği ile okuma imkânı sağlamış olan, giderek bu dava ile ilgili Avrupa'da bulunan tüm Kürtler, kendi davalarını asla unutmamalıdır. Daha ne zamana kadar yüce Kürt köylüsü, bizleri kanını akıta akıta bugünlere getiren Kürt halkı esir kalacaktır. Bu nedenle, tarihin omuzlarımıza yüklediği bu kutsal görev ve sorumlulukla bilinciyle daha bilinçli ve şuurlu hareket etmemiz gerekiyor. Her devrimci Kürt genci yapıcı olmak zorundadır. Unutulmasın ki, sosyalizm, herşeyden önce bir sosyal disiplindir. Başıbozuk düzensizlik değildir...

Başarının sırrı birlik ve beraberliktir... Düşmanlarımız karşımızda birleşirken biz tek tek çarpışamayız, esir ve rezil oluruz... Aramızdaki tartışmalar aile içinde kalmalı, dışarı sızmamalıdır... Emperyalistler tarafından yaratılan kırgınlıklara ve bölünmelere kendimizi katiyen kaptırmamalıyız... Bir insan bir diğerini arkasından suçlamaya kalkıştığında, mutlaka ondan belge veya somut birşey istemeliyiz. Bunları görmeden delilsiz ve belgesiz suçlamalara kulak asmak, bizleri hiçbir zaman başarıya götürmez... Aksine mücadelemizi güçsüz kılar ve uzatır...

x

Gerçeklere sırt çevirmekle gerçeklerin yok olamayacağını, güneşin balçıkla sıvanamayacağını, nehirlerin ters akıtılamayacağını bildiğimiz gibi; tarihi akışın ve sos-

yal gelişimin de durdurulamıyacağını bili-
riz.Ve bu gerçeklere hiç bir zaman Türk fa-
şistleri gibi ters düşmeyeceğiz.Bizler hak-
lı olduğumuz müddetçe,yapılan bütün tuzak
ve engeller sahiplerinin başına yıkılacak-
tır...Halkımızın düşmanları ister Türk, is-
ter Arap,ister Kürt veya kim olursa olsun
ergeç teker çifter yok olup gideceklerdir,
bu-güne kadar çoklarının gittiği gibi...

FAKAT,KÜRT HALKI YAŞIYACAKTIR..HALK
DÜŞMANLARI YOK OLMAYA MAHKÜMDÜR...KİŞİLER
ÖLÜR,HALKLAR YAŞAR...TARİH, BİR DOĞA KANU-
NU OLARAK BU GERÇEĞİ ÖĞRETIYOR BİZE...

Mahmut Baksı
Stockholm,Ekim 1972

KAYNAKLAR

- (1) Thomas Bois, Connaissance des Kurdes, Khayat, Beyrouth, 1965
- (2) Joyce Blau, Le Probleme Kurde, Bruxelles, 1963
- (3) Minorsky, Les Kurdes, opcit.
- (4) Şerefname, cilt-1, .
- (5) Bois, Connaissance des Kurdes.
- (6) Bois, Connaissance des Kurdes.
- (7) S.A. Wilson, Mezopotamya, 1927
- (8) J. Blau, Le Problemê Kurde Bruxelles 1963
- (9) İsmet İnönü, TBMM, 1923
- (10) John Reed, Dünyaya Sarsan On Gün, 1968
- (11) J. Blau, Le Problemê Kurdê, Bruxelles, 1963
- (12) L. Rambout, Les Kurdes et le Droit.
- (13) Jaqe de Morgan, Dialectes Kurdes-1904
- (14) Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu-1966
- (15) Thomas Bois Aynı eser.
- (16) İsmail Beşikçi, Doğu Anadolunun Düzeni
- (17) İsmail Beşikçi, aynı eser
- (18) İsmail Beşikçi, aynı eser
- (19) Resmi Gazete-1967
- (20) Mehmet Emin Bozaslan, Şeyhlik-Ağalık
- (21) Milliyet Gazetesi-1930
- (22) DDKO Yayın Bülteni-2
- (23) DDKO Yayın Bülteni-4
- (24) İsmail Beşikçi, Aynı eser
- (25) İsmail Beşikçi, Aynı Eser
- (26) Ahmet Aras, Ant Dergisi-139
- (27) İsmail Beşikçi, Aynı Eser
- (28) DDKO Yayın Bülteni-2
- (29) DDKO Yayın Bülteni-2
- (30) DDKO Yayın Bülteni-8
- (31) Stalin, Marksizm ve Milli Mesele
- (32) Mao Zedung, Çin Devriminin Teorik Mes.
- (33) Mao Zedung, Çin Kurtuluş Savaşı
- (34) Kemal Burkay, Emek Dergisi-6
- (35) Kemal Burkay, Emek Dergisi-6
- (36) Kemal Burkay, Aynı Dergi

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

TL 100